

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»
Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

(підпис)

Лада ШПІНЯН

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

освітньо-професійної програми: Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: Методи оптимізації джерел фінансування підприємства

Виконала: здобувачка 2 курсу, групи ЗФІ-2-4М

Кріпак Яна Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Роганова Ганна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Тамара БЕРЕЗЯНКО

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____

(підпис)

Київ – 2024 р.

ТОВ «Терра», табл. 15. Аналіз фінансових показників ТОВ «Терра» у контексті отримання кредиту», табл. 16. Умови кредиту відповідно програмі «Доступні кредити 5-7-9» , табл. 17. Порівняльний аналіз балансу ТОВ «Терра» на 2024 рік за різними сценаріями кредитування, рис. 1. Теоретичні основи визначення поняття «фінансування», рис. 2. Основні методи фінансування підприємств, рис. 3. Динаміка складових капіталу ТОВ «Терра» у 2020-2023 роки, рис. 4. Структура позикових джерел фінансування ТОВ «Терра»

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Роганова Г. О.		
II	Роганова Г. О.		
III	Роганова Г. О.		

7. Дата видачі завдання 30 серпня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 02.09.2024	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 16.09.2024	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 07.10.2024	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 28.10.2024	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 18.11.2024	
6	Попередній захист	25.11.2024	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	02.12.2024	
8	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	06.12.2024	
9	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	09.12.2024	

Здобувач

(підпис)

Кріпак Я.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Роганова Г.О.

АНОТАЦІЯ

Кріпак Я.В. «Методи оптимізації джерел фінансування підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Національний університет харчових технологій, Київ, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем оптимізації джерел фінансування підприємства.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито теоретичні та методичні основи фінансування підприємств, особливості та методи оптимізації джерел фінансування підприємств.

Другий розділ присвячено аналізу фінансово-економічної діяльності ТОВ «Терра», оцінці динаміки і структури джерел фінансування підприємства.

У третьому розділі обґрунтовано напрями оптимізації джерел фінансування підприємств на основі державних програм та банківських кредитів.

***Ключові слова:** фінансування підприємства, фінансові ресурси, вартість капіталу, кредити, часткова компенсація, відсотки, джерела фінансування.*

SUMMARY

Kripak Y.V. «Methods of Optimizing Enterprise Financing Sources»

Qualification thesis for the Master's degree in specialty 072 «Finance, Banking, Insurance, and Stock Market». National University of Food Technologies, Kyiv, 2024.

This qualification thesis is dedicated to addressing theoretical, methodological, and practical problems in optimizing enterprise financing sources.

The thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the research objectives.

The first chapter explores the theoretical and methodological foundations of enterprise financing, along with the features and methods for optimizing financing sources.

The second chapter focuses on analyzing the financial and economic activities of LLC «Terra», the assessment of the dynamics and structure of the company's sources of financing.

The third chapter substantiates directions for optimizing enterprise financing sources based on government programs and bank loans.

Keywords: *enterprise financing, financial resources, cost of capital, loans, partial compensation, interest rates, financing sources.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА МЕТОДИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ.....	9
1.1. Теоретичні та методичні основи фінансування підприємств.....	9
1.2. Особливості джерел фінансування підприємств.....	22
1.3. Методи оптимізації джерел фінансування підприємств.....	31
Висновки до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ТОВ «ТЕРРА».....	40
2.1. Загальна економічна характеристика ТОВ «Терра».....	40
2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Терра».....	51
2.3. Аналіз джерел фінансування ТОВ «Терра».....	66
Висновки до розділу 2.....	78
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	80
3.1. Державні програми, як метод оптимізації джерел фінансування підприємств.....	80
3.2. Оптимізація джерел фінансування ТОВ «Терра» на прикладі банківських кредитів.....	90
Висновки до розділу 3.....	103
ВИСНОВОК.....	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	109
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні економічні умови, зокрема висока динаміка змін у зовнішньому середовищі, зростаюча конкуренція, обмеженість ресурсів та ризики, пов'язані з нестабільністю фінансових ринків, створюють суттєві виклики для функціонування підприємств. Для забезпечення сталого розвитку бізнесу важливим завданням стає пошук ефективних методів залучення та оптимізації фінансових ресурсів.

Проте під час вибору джерел фінансування підприємства стикаються з низкою проблем: висока вартість залученого капіталу, залежність від зовнішніх кредиторів, ризики дефіциту оборотних коштів тощо. В умовах постійного підвищення вартості капіталу, посилення регуляторних вимог та нестабільності макроекономічної ситуації підприємства повинні не лише шукати нові джерела фінансування, а й оптимізувати їхню структуру. Залучення банківських кредитів, участь у державних програмах підтримки, використання інноваційних фінансових інструментів – усе це відкриває нові можливості для зменшення витрат на залучений капітал, підвищення фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Крім того, розробка і впровадження методів оптимізації джерел фінансування дозволяють підприємствам мінімізувати ризики, пов'язані з ліквідністю, та досягти фінансової стійкості. Наукова значущість дослідження підтверджується тим, що питання оптимізації джерел фінансування перебуває у фокусі уваги багатьох науковців та практиків.

Таким чином, дослідження методів оптимізації джерел фінансування є надзвичайно важливим як для розвитку підприємства, так і для підвищення ефективності функціонування економіки України загалом.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розробка методів оптимізації джерел фінансування підприємства на прикладі ТОВ «Терра».

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких **завдань**:

- розглянути теоретичні та методичні основи фінансування підприємств;
- визначити особливості джерел фінансування підприємств;
- охарактеризувати методи оптимізації джерел фінансування підприємств;
- надати загальну економічну характеристику ТОВ «Терра»;
- провести аналіз фінансового стану ТОВ «Терра»;
- проаналізувати джерела фінансування ТОВ «Терра»;
- узагальнити державні програми, як метод оптимізації джерел фінансування підприємств;
- запропонувати оптимізацію джерел фінансування ТОВ «Терра» на прикладі банківських кредитів.

Об'єкт дослідження є процес оптимізації джерел фінансування підприємств.

Предмет дослідження є сукупність (теоретичних, методичних, практичних) аспектів оптимізації джерел фінансування підприємств.

Методи дослідження. В процесі виконання роботи було використано методи аналізу та синтезу для вивчення теоретичних аспектів фінансування підприємств і їх оптимізації; метод узагальнення наукових публікацій вітчизняних та іноземних вчених; методи фінансового аналізу – для оцінки динаміки та структури джерел фінансування ТОВ «Терра»; методи моделювання – для розробки напрямів оптимізації джерел фінансування.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, фінансова звітність ТОВ «Терра», законодавчі акти України, а також дані статистичних і аналітичних джерел.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення фінансової політики підприємств, зокрема для оптимізації джерел фінансування, що дозволить зменшити вартість капіталу та підвищити ефективність господарської діяльності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА МЕТОДИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

1.1. Теоретичні та методичні основи фінансування підприємств

Фінансування є основою функціонування підприємств, забезпечуючи їх необхідними фінансовими ресурсами для досягнення стратегічних цілей, підтримки стабільності та конкурентоспроможності. У сучасній економіці поняття «фінансування» має багатогранний характер, охоплюючи різні підходи, методи та джерела. Еволюція теоретичних концепцій фінансування, розроблених класичною, неокласичною та неінституціональною школами, відображає зміну акцентів у розумінні ролі фінансових ресурсів та механізмів їх залучення.

Сучасні наукові дослідження, аналізовані в рамках цієї роботи, розкривають широке коло питань, пов'язаних із плануванням і реалізацією фінансової політики підприємств, особливостями взаємодії з фінансовими посередниками та специфікою застосування різних методів фінансування. Особлива увага приділяється ефективному управлінню фінансовими потоками, формуванню оптимальної структури капіталу, вибору відповідного підходу до фінансування та адаптації до мінливих ринкових умов.

Теоретичні та методологічні аспекти корпоративного фінансування засновані на розумінні сутності понять «фінансування» і «корпоративне фінансування». Перш за все, у дослідженні Супрун О.О. детально проаналізовано та проведено еволюційний розвиток економіки та економічної теорії, вплив на формування понять «фінансування» і «фінансування підприємств». Класична школа політичної економії розглядала фінансування як «допоміжну функцію другого порядку», сприймаючи фінансові ресурси з цієї перспективи. Неокласики аналізували це поняття через призму ринку досконалої конкуренції, тоді як теорія неінституціоналізму

акцентувала на важливості участі фінансових посередників у процесах управління грошовими потоками (рис. 1.1).

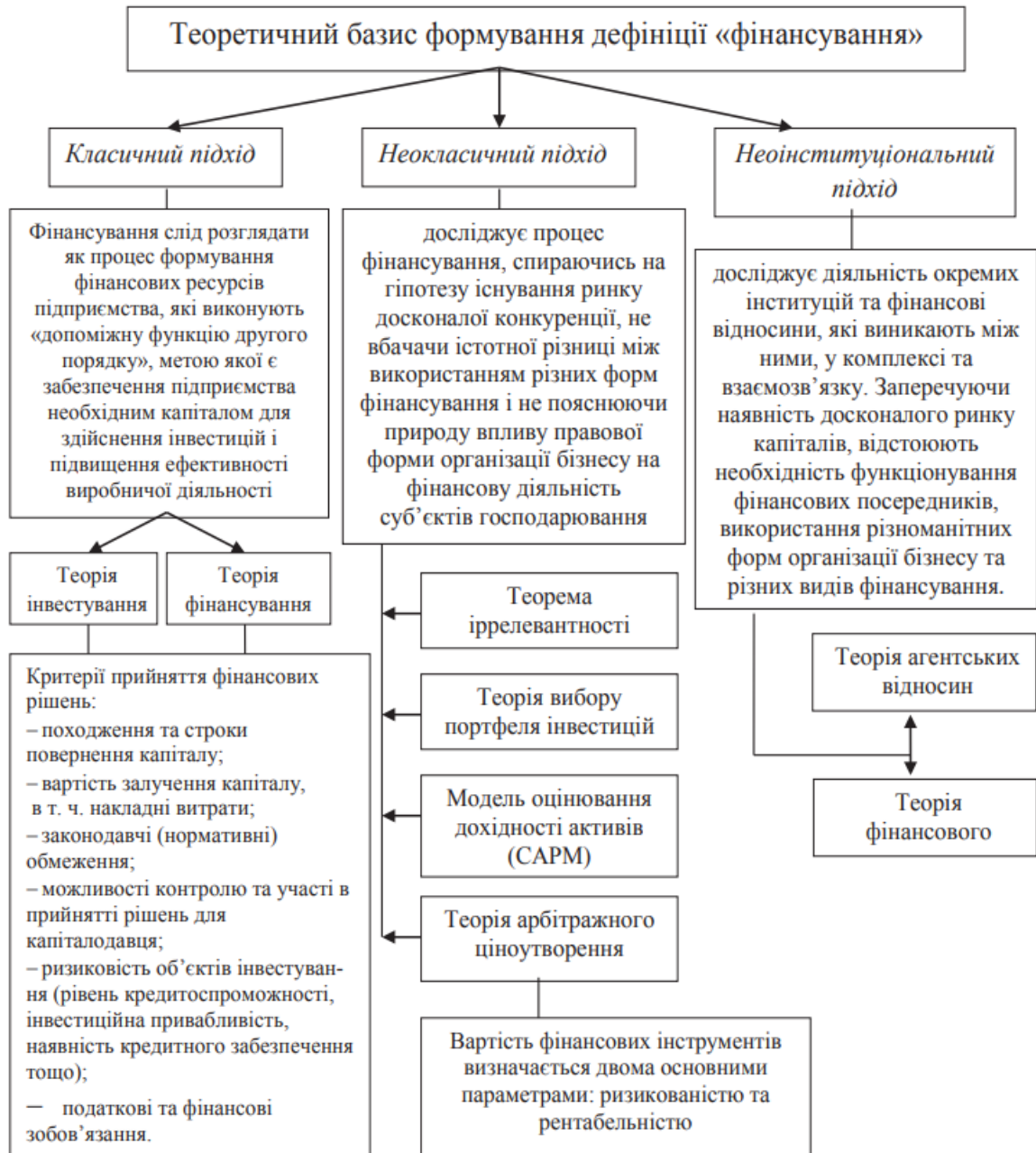

Рис. 1.1. Теоретичні основи визначення поняття «фінансування» [1, с. 123]

Класична школа політичної економії трактувала фінансування як процес формування фінансових ресурсів, які виконують «допоміжну функцію другого порядку». Основною метою цього підходу є забезпечення підприємств необхідним капіталом для інвестицій та підвищення ефективності їх виробничої діяльності. Цей

погляд на фінансування підкреслює його роль у створенні умов для розвитку бізнесу, сприяючи збільшенню продуктивності.

Неокласичний підхід базується на гіпотезі існування ринку досконалої конкуренції. У межах цього підходу фінансування розглядається як процес, який не залежить від форм організації бізнесу чи впливу правового середовища. Основний акцент робиться на відсутності значної різниці між різними формами фінансування, що обмежує глибину аналізу специфічних фінансових відносин.

Неоінституціональний підхід фокусується на аналізі діяльності інституцій та фінансових відносин, які виникають між ними. Відмовляючись від ідеї досконалого ринку капіталів, цей підхід підкреслює необхідність фінансових посередників, різноманітних організаційних форм бізнесу та використання різних видів фінансування. Основна увага приділяється взаємозв'язку між фінансовими інструментами та посередниками, що сприяє ефективному управлінню фінансовими потоками.

Серед сучасних дослідників цього питання варто виокремити Адама Хейза, який визначає фінансування як процес надання коштів для підприємницької діяльності, придбання або інвестування. Він акцентує на ролі фінансових установ, таких як банки, які забезпечують підприємства, споживачів і інвесторів необхідним капіталом для досягнення їхніх цілей. Згідно з його підходом, фінансування також є інструментом залучення часової вартості грошей (TVM), який дозволяє використовувати очікувані майбутні грошові потоки для реалізації проєктів, розпочатих сьогодні [2].

Таким чином, сучасні фінансисти та практики здебільшого обмежують поняття фінансування його зв'язком із наданням коштів банками, підкреслюючи важливість цього процесу для досягнення стратегічних цілей бізнесу.

Данілов О.Д. і Паєнтко Т.В. вважають, що фінансування – це процес залучення коштів, необхідних для задоволення потреб підприємства в основному та оборотному капіталі. Аналогічний підхід до визначення фінансування висловлює Нікітенко К.С., наголошуючи на залученні фінансових ресурсів для забезпечення найбільш повного

покриття цих потреб [3, с. 210]. Андрієць В.С. додає, що фінансування – це грошове забезпечення визначених цілей із використанням різних джерел [4, с. 11].

Момот Т.В. і Сисоєв Д.В. підкреслюють плановість фінансування, вбачаючи в ньому мобілізацію підприємством фінансових ресурсів для виконання визначених завдань [5, с. 10]. У результаті термін «фінансування» об'єднує всі заходи, спрямовані на покриття потреб підприємства в капіталі, включаючи мобілізацію фінансових ресурсів, їх повернення, а також відносини між підприємством і капіталодавцями. Це визначення включає як формування грошових фондів для операційної та інвестиційної діяльності, так і виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [6, с. 39].

Неокласики, серед яких Маршал А., Пігу А. та Лукас Р.Е., трактували фінансування крізь призму ринку досконалої конкуренції, не акцентуючи уваги на впливі правової форми організації бізнесу. Вони вважали, що вартість фінансових інструментів залежить від їхньої ризикованості та рентабельності, що лягло в основу таких теорій, як теорема іррелевантності, теорія вибору портфеля інвестицій, модель оцінювання дохідності активів і теорія арбітражного ціноутворення [1, с. 124].

Представники неоінституціонального підходу, зокрема Гелбрейт Дж.-К., Коуз Р.-Г. і Алчіан А. та інші розробили теорію агентських відносин та фінансового посередництва, доводячи важливість участі фінансових посередників. Вони досліджували фінансові відносини між інституціями, підкреслюючи їхній взаємозв'язок і необхідність використання різних форм організації бізнесу.

Серед вітчизняних дослідників Супрун О.О., як прихильник неоінституційного підходу, визначає фінансування як залучення фінансових ресурсів у грошовий обіг підприємства через механізм фінансового посередництва [1, с. 124]. Брунько П.В., досліджуючи фінансування будівельних підприємств, акцентує на оптимальному співвідношенні джерел фінансування для забезпечення ефективної діяльності в будівельній галузі [7, с. 68].

Отже, фінансування можна розглядати як багатогранний процес залучення ресурсів, що включає планування, взаємодію суб'єктів фінансових відносин і адаптацію до різних ринкових умов.

За словами Бланка І.А., фінансування підприємства визначається як сукупність форм, методів, принципів та умов фінансового забезпечення простого і розширеного відтворення. Воно охоплює процес формування грошових коштів, а в ширшому контексті – створення капіталу у всіх його формах. Важливо підкреслити, що фінансування і інвестування є тісно взаємопов'язаними поняттями. Якщо фінансування зосереджене на залученні грошових ресурсів, то інвестування спрямоване на їх використання. Взаємозалежність цих двох процесів очевидна, оскільки підприємство не може планувати інвестиції без наявності джерел фінансування, які їх підтримують [8, с. 64].

Узагальнений підхід до визначення терміну «фінансування» представлено Т. Кожуховою, яка трактує його як забезпечення фінансовими ресурсами, необхідними для досягнення визначених цілей. Зокрема, фінансування охоплює виділення грошових коштів або інших фінансових ресурсів для здійснення конкретних завдань [9, с. 138].

Ящук Т.А. розглядає фінансування в кількох аспектах. У широкому розумінні воно охоплює всі надходження фінансових коштів з різних джерел, що тісно пов'язане з результатами господарської діяльності підприємства. Водночас у вузькому сенсі фінансування можна розглядати як процес забезпечення поставлених цілей за рахунок конкретних грошових надходжень, де доходи пов'язуються із витратами. Існує також думка, що фінансування включає лише надходження бюджетних коштів, що є актуальним для державних чи комунальних установ, які отримують ці кошти для покриття витрат своєї діяльності [10, с. 78-79].

Праці Пікалової Н.О., Бобирь О.І. [11], та Брунько П.В. [7, с. 69] розкривають основні завдання фінансування підприємств. Серед них виділяють:

— визначення найбільш ефективних джерел фінансування за критеріями вартості, ризику та доступності;

- встановлення оптимального співвідношення між різними джерелами фінансування;
- забезпечення прибутковості діяльності підприємства;
- налагодження договірних відносин з постачальниками, підрядниками та інвесторами;
- забезпечення безперервності фінансування і виробничого процесу;
- реалізація стратегічних і тактичних цілей, включаючи розширене відтворення;
- досягнення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Головною метою фінансової діяльності підприємств є залучення капіталу для забезпечення фінансування їх операційної та інвестиційної діяльності [12, с. 555].

У сучасній науковій літературі виділяють три основні методи фінансування підприємств:

- 1) самофінансування – використання власних ресурсів, таких як прибуток, амортизація або резерви;
- 2) боргове фінансування – залучення кредитних ресурсів, включаючи банківські позики та випуск боргових цінних паперів;
- 3) комбіноване фінансування – поєднання власних і позикових ресурсів для досягнення фінансової мети [13, с. 93].

Отже, фінансування є складним і багатогранним процесом, що включає різні форми і методи забезпечення підприємств необхідними фінансовими ресурсами. Воно охоплює не лише залучення коштів, але й управління фінансовими потоками, що є критично важливим для досягнення стратегічних цілей, підтримки стабільності та забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Більш детально розподіл вищезазначених методів наведено на рис. 1.2.

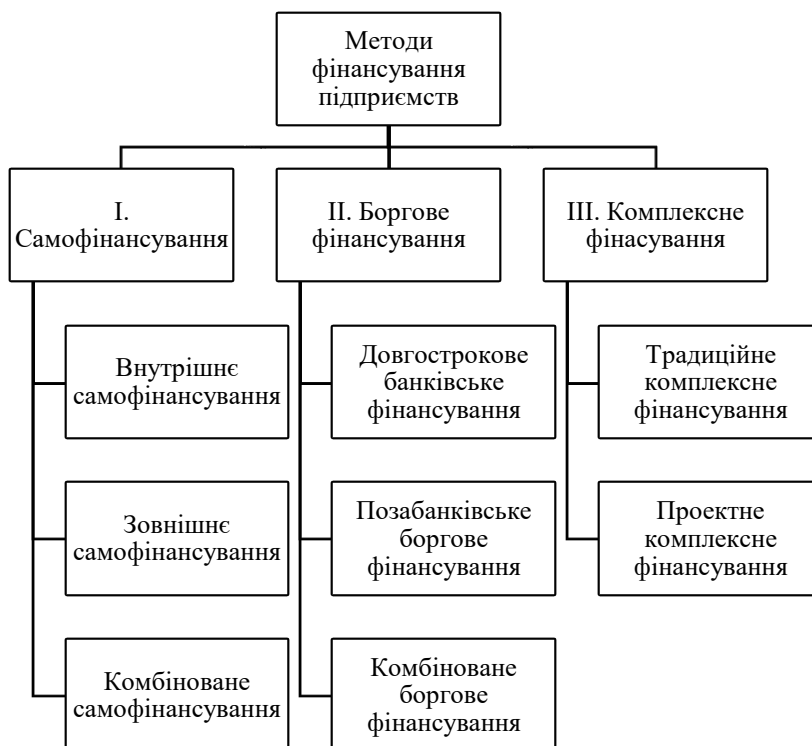

Рис. 1.2. Основні методи фінансування підприємств [13]

Бланк І.А. визначає декілька методів фінансування, серед яких виділяє повне самофінансування, кредитне фінансування, лізинг, акціонування та змішане фінансування [14]. Однак сучасні підходи до фінансування підприємств демонструють значну різноманітність. Американські дослідники Ч. Лі та Д. Фіннерті на початку 21 століття пропонували класифікувати методи фінансування лише на дві категорії: внутрішнє та зовнішнє фінансування, не зосереджуючись на формах власності окремих джерел [15, с. 354].

Фінансування здійснюється за рахунок широкого спектра джерел, таких як бюджети різних рівнів (державний, обласний, сільський), позабюджетні цільові фонди, власні кошти державних і муніципальних підприємств. Залежно від джерел, фінансування можна поділити на три основні види: бюджетне фінансування, самофінансування та кредитування [16, с. 90].

Комплексний підхід дозволяє найбільш повно врахувати основні характеристики цього багатогранного поняття. Під фінансовим забезпеченням сталого розвитку можна розуміти сукупність джерел, форм, методів і інструментів для

формування та ефективного використання фінансових ресурсів з метою реалізації заходів, орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку. Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є як власні, так і залучені кошти [17].

Науковці пропонують різні класифікації форм фінансування підприємств залежно від визначених критеріїв:

- 1) залежно від цілей фінансування:
 - фінансування при заснуванні підприємства;
 - фінансування для розширення діяльності;
 - санаційне фінансування;
 - рефінансування.
- 2) за джерелами надходження капіталу:
 - зовнішнє фінансування;
 - внутрішнє фінансування.
- 3) за статусом інвесторів:
 - власний капітал;
 - позиковий капітал [3, с. 210].
- 4) за ступенем генерації ризику:
 - фінансування, що генерує ризики;
 - безризикове фінансування (не спричиняє зростання фінансових ризиків підприємства) [18, с. 112].
- 5) за видами діяльності:
 - фінансування операційної діяльності;
 - фінансування фінансової діяльності;
 - фінансування інвестиційної діяльності [18, с. 112].
- 6) за видами економічної діяльності підприємства:
 - універсальні методи;
 - специфічні методи (наприклад, аграрні розписки для агропідприємств, іпотечні облігації для будівельних компаній, субординований борг для банків) [19, с. 46].

- 7) за періодом залучення:
- короткострокове фінансування;
 - середньострокове фінансування;
 - довгострокове фінансування.
- 8) залежно від поширення в практиці:
- традиційне фінансування;
 - нетрадиційне фінансування (фінансовий лізинг, факторинг, форфейтування, венчурний капітал) [20, с. 26].

Фінансові ресурси можна мобілізувати через зовнішнє та внутрішнє фінансування, залежно від джерел надходження. Водночас за правовим статусом інвесторів фінансування поділяється на власний та позичковий капітал. Формування власного капіталу здійснюється двома основними способами: через внески власників підприємства або шляхом реінвестування отриманого прибутку.

Варто зазначити, що у закордонній літературі фінансування, яке базується на нерозподіленому прибутку чи амортизаційних відрахуваннях, часто згадується під терміном Cash-flow-фінансування. Цей підхід підкреслює роль грошових потоків, що формуються у процесі діяльності підприємства, у забезпеченні його фінансових потреб [21].

Аналізуючи різні наукові погляди на методи фінансування підприємств, можна зробити висновок, що єдиного підходу не існує. Однак більшість науковців виділяють три класичні підходи: агресивний, помірний та консервативний. Вони відрізняються за рівнем ризику та очікуваною ефективністю використання фінансових ресурсів. Усі три підходи мають спільну рису – необхідність чіткого визначення джерел формування фінансових ресурсів у межах кожного підходу [22].

Таким чином, класифікація форм і методів фінансування надає підприємствам можливість обирати оптимальні інструменти для забезпечення стабільного розвитку, враховуючи специфіку їхньої діяльності, ринкові умови та рівень ризиків. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Різні підходи до фінансування – ідеальний, агресивний, консервативний, компромісний, абсурдний і обмежувальний – формуються залежно від пріоритетів компанії, умов фінансового середовища та рівня допустимого ризику. Кожен із них має характерні особливості, які впливають на структуру капіталу, ліквідність, фінансову стійкість і загальну ефективність роботи підприємства.

Таблиця 1.1 порівнює ці підходи за ключовими критеріями: сутність, ступінь ризику та практичне застосування. Це дає змогу визначити, у яких умовах кожен із них є найбільш доцільним. Такий аналіз є важливим інструментом для розробки фінансової стратегії підприємства, що враховує його поточні потреби та довгострокові цілі.

Таблиця 1.1

Аналіз підходів до фінансування

Сутність	Ступінь ризикованості	Практичне застосування
1	2	3
Ідеальний підхід		
передбачає баланс між залученням зовнішніх та внутрішніх фінансових ресурсів. Головною метою є мінімізація витрат на фінансування за збереження високої ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Він заснований на раціональній стратегії управління капіталом, що враховує як короткострокові, так і довгострокові потреби бізнесу.	Мінімальний, оскільки в основі підходу лежить прагнення уникнути зайвих фінансових ризиків шляхом ретельного планування і прогнозування.	Рідко застосовується у чистому вигляді через складність реалізації ідеального балансу. В основному використовується як теоретична база для створення фінансової стратегії.

1	2	3
Агресивний підхід		
Цей підхід передбачає активне використання позикового капіталу для фінансування операційної та інвестиційної діяльності. Основна ідея полягає у збільшенні потенційної прибутковості через залучення зовнішніх джерел за мінімальних власних вкладень.	Високий, оскільки підприємство залежить від зовнішніх кредиторів, що створює значне фінансове навантаження. У разі несприятливих ринкових умов це може призвести до проблем із платоспроможністю.	Часто використовується у високоризикованих індустріях або під час періоду активного росту компанії. Є привабливим для стартапів та швидкозростаючих підприємств.
Консервативний підхід		
Цей підхід базується на використанні власного капіталу і прагненні мінімізувати залучення позикових коштів. Підприємство віддає перевагу фінансуванню за рахунок нерозподіленого прибутку, амортизаційних відрахувань чи реінвестування.	Низький, оскільки мінімізується залежність від зовнішніх кредиторів, що забезпечує високу фінансову стійкість і знижує ризики втрати ліквідності.	Часто використовується підприємствами з низьким рівнем ризику або у зрілих галузях, де зростання обмежене, а стабільність пріоритетна.
Компромісний підхід		
Цей підхід являє собою поєднання агресивного і консервативного підходів. Основна мета — знайти баланс між залученням позикового та використанням власного капіталу для забезпечення фінансових потреб підприємства.	Середній, оскільки передбачає помірне використання позикових коштів, що дозволяє збалансувати ризики і потенційну прибутковість.	Найпоширеніший у сучасній практиці. Використовується підприємствами, які прагнуть до зростання за умов збереження фінансової стабільності.
Абсурдний підхід		
Характеризується ірраціональним підходом до фінансування, коли ресурси залучаються без урахування реальних потреб, ризиків чи стратегічних цілей. Часто ґрунтується на неправильних рішеннях або надмірній оптимістичності щодо майбутніх фінансових потоків	Надзвичайно високий, оскільки відсутність чіткої стратегії та прогнозів може призвести до втрати фінансової стійкості і навіть банкрутства.	Штучний характер. Застосовується дуже рідко, зазвичай є наслідком управлінських помилок або неконтрольованих зовнішніх обставин.
Обмежувальний підхід		
Орієнтований на максимально обережне фінансування за рахунок обмеженого використання як власного, так і позикового капіталу. Основна ідея — уникнення будь-яких ризиків навіть ціною втрати можливостей для зростання.	Мінімальний, однак підхід може призводити до втрати конкурентних переваг через упущені можливості.	Застосовується у стабільних або кризових умовах, коли підприємства прагнуть зберегти поточний рівень діяльності без розширення чи змін.

Джерело: створено автором на основі [22, 23]

Різноманітність підходів до фінансування відображає різні стратегії управління фінансами залежно від пріоритетів компанії, рівня ризиків та зовнішніх умов. Найефективнішим для більшості підприємств є компромісний підхід, який дозволяє збалансувати ризики і можливості. Однак вибір конкретного підходу має базуватися на ретельному аналізі потреб підприємства, умов ринку та стратегічних цілей.

Консервативний підхід передбачає, що постійна частина оборотних активів і приблизно половина змінної частини повинні фінансуватися за рахунок власного капіталу та довгострокового позикового капіталу (понад 1 рік). Іншу половину змінної частини оборотних активів покривають короткострокові позики (до 1 року). Такий підхід гарантує високий рівень фінансової стійкості завдяки мінімальному обсягу короткострокових зобов'язань, що особливо важливо для підприємств із низькою толерантністю до фінансових ризиків.

Однак, велика залежність від власного капіталу та довгострокових позик збільшує витрати на їх залучення, що може негативно вплинути на рентабельність. Наприклад, у ситуаціях із високими процентними ставками або недостатньою ліквідністю на ринку капіталу, реалізація цього підходу може виявитися фінансово обтяжливою. Консервативний підхід доцільний для підприємств, які прагнуть уникнути ризиків, але повинні враховувати обмеження на рентабельність через високі витрати на довгострокове фінансування.

Цей підхід передбачає фінансування постійної частини оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових позик, тоді як змінна частина повністю покривається короткостроковими позиками. Завдяки цьому досягається баланс між фінансовою стійкістю та рентабельністю. Такий варіант дозволяє зменшити вартість капіталу порівняно з консервативним підходом, але одночасно не створює надмірної залежності від короткострокового фінансування.

Цей підхід вважається оптимальним для підприємств зі стабільним циклом виробництва та реалізації продукції. При цьому потрібно уважно контролювати строки та обсяги короткострокових позик, щоб уникнути ризиків ліквідності. Помірний підхід є золотою серединою, яка забезпечує прийнятний рівень фінансової

стійкості та дозволяє отримувати середньоринкову рентабельність, що робить його найбільш популярним у бізнес-середовищі.

Агресивна модель фінансування передбачає, що за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу фінансується лише невелика частина постійних оборотних активів (до 50%). Основний обсяг постійної частини, а також вся змінна частина покриваються короткостроковими позиками.

Такий підхід дозволяє мінімізувати потребу у власному капіталі та досягти максимальної рентабельності. Однак він створює значні ризики для фінансової стійкості, оскільки підприємство залежить від своєчасного рефінансування боргів і стабільності ринкової ситуації. У разі кризових явищ, таких як різке підвищення процентних ставок або обмеження доступу до короткострокових позик, можуть виникнути проблеми з платоспроможністю. Агресивний підхід підходить для підприємств, готових до високих ризиків, які прагнуть максимізувати рентабельність за умови стабільної ринкової ситуації. Проте його використання потребує високої фінансової дисципліни та ретельного ризик-менеджменту.

Можна зробити висновок, що аналіз теоретичних підходів до фінансування підприємств свідчить про важливість комплексного підходу до формування фінансової політики. Фінансування розглядається як багатогранний процес, що включає планування, залучення ресурсів, їхнє ефективне використання та забезпечення взаємозв'язку між джерелами фінансування та цілями бізнесу.

Розмаїття методів і форм фінансування дозволяє підприємствам адаптуватися до сучасних економічних викликів, зберігаючи фінансову стійкість і конкурентоспроможність. Використання таких підходів, як самофінансування, боргове та комбіноване фінансування, дозволяє підприємствам оптимізувати структуру капіталу, мінімізувати ризики та забезпечувати стабільний розвиток.

Застосування класичних, неокласичних і неоінституціональних концепцій фінансування сприяє підвищенню ефективності управління грошовими потоками. При цьому стратегічні рішення у сфері фінансування мають базуватися на комплексному аналізі специфіки діяльності підприємства, ринкових умов та рівня

ризикованості. Отже, фінансування як економічна категорія відіграє ключову роль у забезпеченні життєздатності підприємств, сприяючи їхньому зростанню, розвитку та досягненню стратегічних цілей.

1.2. Особливості джерел фінансування підприємств

Більшість науковців поділяють джерело фінансування на власне, запозичене, залучене або при виборі джерела фінансування вони враховують різні критерії: час, ціну, доступність, інвестиційні обмеження та стратегії фінансування. Ці критерії в основному пов'язані із зовнішнім середовищем, але внутрішні критерії відбору не беруться до уваги [24, с. 149].

Фінансування підприємств за різними джерелами визначається чинним законодавством, зокрема національними стандартами бухгалтерського обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності.

Згідно з формою 1 Звіту про фінансовий стан (балансу), власні джерела фінансування включають статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, неоплачений капітал та вилучений капітал. Позикові джерела фінансування складаються з довгострокових і короткострокових зобов'язань, у тому числі відстрочених податкових зобов'язань, кредитів банків, інших довгострокових зобов'язань, поточної кредиторської заборгованості, розрахунків із бюджетом і за іншими зобов'язаннями.

Гнатишина Н.Д. визначає внутрішні і зовнішні джерела фінансування підприємства [13].

Внутрішні джерела включають статутний капітал, що формується власниками підприємства, нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування основних засобів та нематеріальних активів, кошти від продажу майна чи оренди, а також вільні кошти сформованих резервів. Мінімальний розмір статутного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства: для акціонерного товариства це не

менше 200 мінімальних розмірів заробітної плати, для банків – не менше 200 млн грн [25].

До 2023 року мінімальний розмір статутного капіталу АТ становив 1250 мінімальних розмірів заробітної плати, виходячи із ставки на момент створення (реєстрації). Розмір статутного капіталу ТОВ та ТДВ «складається з номінальної вартості часток учасників, вираженої в національній валюті України» [26], але не є мінімальним, а відповідно ЗУ «Про банки і банківську діяльність», статутним капіталом товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) та товариства з додатковою відповідальністю (ТДВ) є грошові внески учасників банку вартість акцій, паїв банку в розмірі, визначеному статутом.

Статутний капітал – це сукупність внесків акціонерів (засновників, учасників) банку, які спрямовуються на формування активів, необхідних для започаткування або продовження банківської діяльності, а також для забезпечення інтересів вкладників і кредиторів банку [28]. Відповідно до статті 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III, мінімальний розмір статутного капіталу банку становить не менше 200 млн грн [27].

Нерозподілений прибуток являє собою частину чистого прибутку, яка залишається після виплати дивідендів акціонерам (учасникам) та формування резервного капіталу. Резервний капітал формується в обов'язковому порядку для забезпечення виплат дивідендів за привілейованими акціями у випадку їхньої емісії. Разом із цим товариство має право формувати і використовувати резервний капітал для інших цілей, які визначаються загальними зборами акціонерів.

Зовнішні джерела формування власного капіталу охоплюють:

— додаткову емісію акцій. У випадку погашення конвертованих облігацій підприємства рішення щодо збільшення статутного капіталу та внесення змін до статуту АТ ухвалюється наглядовою радою чи радою директорів. Акціонерне товариство (АТ) має право підвищувати розмір статутного капіталу лише після реєстрації звітів про результати попередніх емісій акцій. Збільшення статутного капіталу АТ без залучення додаткових коштів здійснюється через підвищення

номінальної вартості акцій. При цьому розмір статутного капіталу після його підвищення повинен відповідати законодавчим вимогам (200 мінімальних зарплат) на момент реєстрації змін до статуту;

— додаткове залучення пайового капіталу. Цей механізм передбачає залучення фінансових ресурсів від існуючих або нових учасників товариства;

— надходження страхових відшкодувань. У разі настання страхових випадків підприємство може використовувати отримані кошти як джерело формування власного капіталу;

— безповоротне бюджетне фінансування, яке здійснюється за рахунок державних або місцевих бюджетів. Це фінансування є значущим для підприємств, які реалізують стратегічно важливі або соціально спрямовані проекти;

— франчайзинг (комерційна концесія). Цей інструмент дозволяє підприємству отримувати капітал і водночас використовувати відому торгову марку або бізнес-модель;

— продаж опціонів на акції підприємства. Цей механізм не лише залучає додаткові кошти, але й дозволяє встановлювати довгострокові партнерські відносини з інвесторами.

Переваги використання власних джерел фінансування:

— швидша мобілізація капіталу в порівнянні з позиковими засобами завдяки контакту з акціонерами (учасниками);

— контроль над підприємством зберігається за акціонерами (учасниками);

— зменшення ризику витоку конфіденційної інформації до конкурентів чи інших економічних гравців, так як склад акціонерів залишається незмінним, тоді і доступ сторонніх осіб до закритої інформації виключений;

— нижчі витрати на оформлення та трансакційні витрати, при цьому швидкість оформлення додаткової емісії акцій є порівнянною з отриманням кредиту;

— покращення фінансової репутації підприємства для контрагентів, адже високий рівень власного капіталу свідчить про фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність;

— відсутність необхідності сплачувати позикові відсотки, що робить фінансування більш економічно вигідним [29, с. 185];

— можливість зосередитися на розвитку підприємства. Використання власного капіталу сприяє зниженню залежності від зовнішніх кредиторів, що дозволяє сконцентрувати ресурси на довгострокових стратегічних цілях.

Таким чином, зовнішні джерела формування власного капіталу є важливим інструментом для забезпечення фінансової стабільності та розвитку підприємства. Їхнє грамотне використання сприяє оптимізації структури капіталу та зниженню фінансових ризиків.

Недоліки використання власних джерел фінансування можна визначити наступним чином:

— висока відповідальність акціонерів (учасників). Уся відповідальність за юридичну та організаційну правильність формування власного капіталу лежить на акціонерах, що створює додатковий адміністративний тиск. Це може бути особливо проблематичним для малих і середніх підприємств, де обмежені ресурси для консультацій або професійного супроводу;

— недостатність зовнішнього контролю. Відсутність незалежного аудиту ефективності використання капіталу може призводити до внутрішніх зловживань, нецільового використання ресурсів і відсутності об'єктивної оцінки стратегічних рішень [29, с. 185];

— обмежені фінансові можливості акціонерів. У ситуаціях, коли акціонери не можуть внести додатковий капітал, це може обмежувати інвестиційні можливості підприємства. Така ситуація є особливо ризикованою під час кризових періодів, коли необхідно швидко залучити кошти для підтримання ліквідності;

— зниження ліквідності ресурсів. Вкладення значних коштів у необоротні активи, такі як нерухомість чи обладнання, обмежує можливість оперативного доступу до фінансів для покриття поточних витрат або непередбачених ситуацій;

— складнощі з оцінкою ефективності. У випадку використання власного капіталу, підприємство може втрачати фінансову прозорість, що ускладнює оцінку інвестиційної привабливості підприємства для потенційних інвесторів або партнерів;

— зменшення резервів для непередбачених ситуацій. Використання власного капіталу для фінансування поточних або стратегічних потреб знижує гнучкість підприємства в разі виникнення екстрених ситуацій, таких як економічні кризи або раптове падіння попиту;

— обмеження у постійному випуску акцій. Постійний випуск акцій може викликати розмивання часток існуючих акціонерів, що знижує їхню мотивацію до участі у стратегічному розвитку підприємства. Крім того, надмірна пропозиція акцій може посилити недовіру інвесторів до підприємства [29, с. 185];

— обмеження темпів розвитку. Використання лише власного капіталу може обмежити можливості підприємства для масштабного розширення, розвитку нових продуктів чи виходу на міжнародні ринки, адже такі проєкти часто вимагають значно більших інвестицій, ніж може забезпечити внутрішнє фінансування [30, с. 103];

— підвищення залежності від акціонерів. Використання власного капіталу посилює залежність підприємства від фінансового стану його акціонерів, що створює ризики у випадку їх неспроможності підтримувати діяльність підприємства.

Гнатишина Н.Д. пропонує розглядати позикові джерела фінансування як такі, що формуються із традиційних та нетрадиційних джерел [13].

Традиційні джерела позикового фінансування:

1) банківське кредитування. Цей вид фінансування передбачає отримання короткострокових, середньострокових або довгострокових кредитів на умовах повернення, платності, строковості та цільового використання. Це універсальний інструмент, доступний для більшості підприємств, проте його вартість може бути значною, що зменшує фінансову ефективність бізнесу;

2) іпотечне банківське кредитування. Особливістю цього виду кредитування є використання нерухомості як застави. Хоча цей метод традиційно застосовується в будівельній та сільськогосподарській галузях, інші підприємства також можуть

використовувати нерухомість як забезпечення. Варто зазначити, що така форма фінансування обмежується необхідністю мати значний обсяг нерухомого майна у власності;

3) облігаційна позика. Емісія корпоративних облігацій є ефективним методом залучення фінансів, особливо для великих підприємств. Корпоративні облігації дозволяють залучати кошти без розмивання часток акціонерів, проте вони не дають права на участь в управлінні. Емісія облігацій обмежується трикратним розміром власного капіталу або забезпеченням третіх осіб. Особливий інтерес становлять конвертовані облігації, які можуть бути перетворені у акції, що робить цей інструмент привабливим як для підприємств, так і для інвесторів [31];

4) фінансовий лізинг. Лізинг передбачає передачу лізингоодержувачу права користування майном на платній основі. Цей механізм дозволяє підприємствам використовувати активи без значних початкових інвестицій, але водночас він пов'язаний із високими лізинговими платежами, що можуть впливати на ліквідність компанії [32]. Об'єкт фінансового лізингу – це майно, яке відповідає критеріям основних засобів, визначених законодавством, не обмежене в обігу на ринку і яке може бути передане в лізинг без порушення законодавчих норм, і це передбачено статтею 6 Закону України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021 № 1201-IX [32];

5) інвестиційний податковий кредит. Цей інструмент дозволяє підприємствам отримати відстрочку на визначений час щодо сплати частини податкових зобов'язань із податку на прибуток. Це сприяє зниженню податкового навантаження в короткостроковій перспективі, проте потребує ретельного планування для уникнення фінансових труднощів у майбутньому;

б) бюджетне кредитування. Фінансування за рахунок державних або місцевих бюджетів із обов'язковим поверненням позики. Воно дозволяє підтримати стратегічно важливі сектори економіки, але через складність процедур та обмежений доступ є малодоступним для звичайних підприємств.

Нетрадиційні джерела фінансування при використанні інноваційних фінансових інструментів:

- 1) синдиковане банківське кредитування. Цей метод передбачає залучення фінансування від кількох банків, що знижує ризики для окремих кредиторів і забезпечує підприємству можливість отримати значні обсяги коштів;
- 2) венчурне кредитування. Це залучення коштів від венчурних фондів, яке є особливо актуальним для інноваційних підприємств. Однак такий вид фінансування пов'язаний із високими ризиками і часто включає надання частки в управлінні бізнесом;
- 3) Емісія конвертаційних облігацій. Ці облігації дозволяють інвесторам конвертувати їх у акції, що робить цей інструмент привабливим для залучення капіталу;
- 4) закладні операції із небанківськими установами. Цей метод фінансування включає співпрацю з небанківськими організаціями, що дає змогу залучати кошти без участі банківської системи;
- 5) інші альтернативні джерела. Використання інших фінансових інструментів, дозволених законодавством, таких як краудфандинг, товарний кредит або факторинг.

Переваги позикових джерел фінансування:

- значні обсяги фінансування. Позикові джерела зазвичай дають змогу залучати більші кошти порівняно з внутрішнім фінансуванням, що особливо важливо для масштабних проєктів;
- зовнішній контроль. Наявність зовнішнього нагляду за цільовим використанням коштів сприяє підвищенню ефективності їх застосування та забезпеченню прозорості діяльності підприємства;
- диверсифікація ризиків. Фінансування через позикові ресурси дозволяє підприємствам зменшити ризики, пов'язані з виключно внутрішніми джерелами;
- покращення оборотності. Швидкий доступ до позикових ресурсів сприяє підвищенню ділової активності та прискоренню виробничих і фінансових процесів;

— гнучкість у виплатах. Відсутність фіксованих виплат із прибутку (наприклад, дивідендів) дозволяє підприємствам ефективніше використовувати фінансові ресурси за умов високого прибутку [29, с. 185];

— підвищення рентабельності власного капіталу. Залучення позикових коштів у правильному співвідношенні з власними може збільшити прибутковість для акціонерів [30, с. 103].

Отже, позикові джерела фінансування є важливим компонентом фінансової стратегії будь-якого підприємства. Їх використання дозволяє отримати значні фінансові ресурси для реалізації масштабних проєктів або підтримки поточної діяльності. Однак ризики, пов'язані з борговим навантаженням, вимагають детального фінансового планування та обережності.

Нетрадиційні джерела, такі як синдиковане кредитування або венчурне фінансування, створюють нові можливості для інноваційних компаній, але потребують глибокого розуміння механізмів їх роботи. Розумне поєднання традиційних і нетрадиційних джерел дозволить підприємству досягти стабільності та забезпечити довгострокове зростання.

Недоліки позикових джерел фінансування включають такі основні аспекти:

1) ризик втрати контролю над підприємством. Підприємства, які залучають значні позикові кошти, можуть опинитися під контролем зовнішніх кредиторів чи інвесторів, що впливає на їх фінансову незалежність. Залежність від зовнішніх контрагентів може обмежити свободу у прийнятті управлінських рішень і стратегічному розвитку;

2) додаткові витрати. Залучення позикових джерел фінансування вимагає значних витрат на страхування, аудит, комісійні, консультаційні послуги, а також нотаріальні та реєстраторські збори. Ці витрати можуть значно збільшити загальну вартість залученого фінансування та знизити економічну ефективність;

3) складність у процесі залучення позикових коштів. Процес отримання позик не завжди є швидким і простим, особливо для компаній без надійної кредитної

історії або для стартапів. Більшість позик вимагає значного документаційного оформлення, що створює адміністративні бар'єри;

4) ризик поширення конфіденційної інформації. При залученні позикових джерел фінансування підприємства можуть опинитися у ситуації, коли важлива конфіденційна інформація стане доступною для кредиторів або інших зацікавлених осіб. Це може знизити репутацію компанії і вплинути на її конкурентоспроможність;

5) жорсткі зобов'язання при облігаційному фінансуванні. При залученні коштів через облігації підприємство зобов'язується погашати основну суму боргу та сплачувати відсотки в установлені строки. Це створює постійний фінансовий тиск на компанію, що особливо складно при нестабільних економічних умовах або фінансових труднощах [29, с. 185].

Отже, позикові джерела фінансування надають значну гнучкість і можливість залучати великі суми коштів для розширення бізнесу або реалізації інвестиційних проєктів. Проте вони також пов'язані з низкою ризиків, зокрема втратою контролю над підприємством та необхідністю виконання жорстких фінансових зобов'язань. Витрати, пов'язані з обслуговуванням позик, можуть значно вплинути на рентабельність бізнесу, а також створювати адміністративні бар'єри при залученні фінансування.

З огляду на ці недоліки, підприємствам важливо ретельно планувати фінансові стратегії, балансувати між власними та позиковими джерелами фінансування і враховувати ризики, пов'язані з великим борговим навантаженням. Для забезпечення стійкості бізнесу необхідно постійно моніторити фінансову ситуацію, адекватно оцінювати можливості для залучення зовнішніх коштів і враховувати довгострокові наслідки від їх використання.

У висновку, джерела фінансування підприємств поділяються на власні та позикові, кожне з яких має свої переваги та недоліки. Власні джерела включають статутний капітал, нерозподілений прибуток та інші внутрішні ресурси, які забезпечують фінансову стабільність, знижують залежність від зовнішніх кредиторів

та дозволяють зберігати контроль за компанією. Однак, їх використання може бути обмежене в кризових ситуаціях або при нестачі ресурсів у акціонерів.

Позикові джерела, включаючи банківські кредити, облигації та інші інструменти, дозволяють залучати більші фінансові ресурси, але водночас підвищують ризик втрати контролю та фінансової незалежності через боргове навантаження. Нетрадиційні методи, такі як венчурне фінансування або синдиковане кредитування, відкривають нові можливості для інноваційних компаній.

Таким чином, оптимальне поєднання власних та позикових джерел фінансування є важливим для забезпечення стабільності та довгострокового розвитку підприємства.

1.3. Методи оптимізації джерел фінансування підприємств

Політика оптимізації структури джерел фінансування має суттєвий вплив на фінансову стійкість підприємства, як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі. Вона дозволяє не тільки визначити пріоритети між різними джерелами фінансування, а й оцінити їхню вартість. Важливим аспектом є розмежування джерел на власні та позичені кошти. Власний капітал надходить від акціонерів, тоді як позичений капітал включає кредити та заборгованість перед іншими сторонами, такими як кредитори, бюджет або працівники підприємства.

Основна мета такої політики полягає в оптимальному поєднанні цих джерел, а також у визначенні раціональної пропорції між власним і позиченим капіталом. Це забезпечує більш ефективне управління фінансами компанії, сприяє зниженню фінансових ризиків та підвищенню стійкості в умовах змінного економічного середовища.

На даний момент немає єдиного підходу до визначення оптимального співвідношення власного та позиченого капіталу, що пояснюється впливом багатьох

факторів, таких як економічні та соціальні умови, галузеві особливості, рентабельність бізнесу, стадія життєвого циклу підприємства і макроекономічні цикли. Тому для кожного підприємства співвідношення капіталів є унікальним і потребує індивідуального підходу [33, с. 112].

Політика оптимізації структури джерел фінансування має важливе значення для стабільності підприємства, оскільки дозволяє управляти фінансовими ризиками і досягати економічної ефективності. Потрібно враховувати індивідуальні характеристики підприємства при визначенні оптимальної пропорції між власним і позиченим капіталом, оскільки фактори, що впливають на це співвідношення, варіюються в залежності від конкретних умов.

Врахування соціальних і економічних факторів є ключовим для успішної фінансової стратегії підприємства, що дозволяє адаптувати політику до змін у зовнішньому середовищі.

Створення оптимальної структури капіталу передбачає баланс між власним і позиченим капіталом. Підприємство повинно ретельно оцінювати співвідношення між власними та позиковими коштами, щоб зменшити вартість капіталу та мінімізувати фінансові ризики. Важливим аспектом є вибір правильного рівня фінансового левериджу, що дозволяє використовувати позикові кошти для максимізації рентабельності при мінімальних фінансових ризиках.

Позиковий капітал включає фінансові кредити, облігаційні позики, аванси, отримані від покупців чи замовників, а також інші види кредиторської заборгованості, такі як відстрочені платежі постачальникам і підрядникам, видані векселі, заборгованість за виплати заробітної плати та інші зобов'язання [34, с. 122].

На практиці фінансові зобов'язання підприємств диференціюються (таблиця 1.2):

Фінансові зобов'язання підприємств

Тип позикового капіталу	Опис	Особливості
1	2	3
Довгостроковий позиковий капітал	Кошти, що залучаються на тривалий період (більше одного року).	Зазвичай використовуються для великих інвестиційних проектів і не потребують погашення в короткий термін.
1. Довгострокові кредити банків	Кредити, що надаються банками на термін понад один рік.	Відзначаються більш низькими процентними ставками порівняно з короткостроковими кредитами, але мають більші вимоги до забезпечення.
2. Довгострокові позикові засоби	Інші позики, надані підприємству з терміном повернення більше року.	Це можуть бути позики від інвесторів, організацій чи урядових установ для підтримки розвитку на довгостроковій основі.
3. Довгострокові кредити і позики, не погашені в зазначений термін	Позики, що не були повернуті у визначений термін, але мають довгострокову природу.	Погіршують фінансову стабільність підприємства, можуть призвести до штрафних санкцій або реструктуризації боргу.
Короткостроковий позиковий капітал	Позики, що мають термін повернення менше одного року.	Використовуються для фінансування поточних витрат і потреб в оборотних коштах.
1. Короткострокові кредити банків	Кредити, що надаються банками на термін до одного року.	Зазвичай мають вищі процентні ставки через коротший період використання.
2. Короткострокові позикові засоби	Інші позики з терміном повернення до одного року.	Це можуть бути позики від інших фінансових установ або кредиторів.
3. Короткострокові кредити і позики, не погашені в зазначений термін	Позики, що не були повернуті вчасно, але мали короткий термін погашення.	Такі ситуації можуть призвести до штрафів або погіршення кредитної історії підприємства.
4. Розрахунки з кредиторами	Заборгованість підприємства перед постачальниками та іншими контрагентами.	Включає заборгованість по рахунках за товари, послуги та інші короткострокові зобов'язання, що підлягають швидкому погашенню.
5. Інші короткострокові фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання, що виникають в процесі поточної діяльності.	Це можуть бути зобов'язання за нарахованими податками, заробітною платою, або іншими поточними витратами, що повинні бути погашені в короткий термін.

Джерело: створено автором на основі [35].

Довгостроковий позиковий капітал використовується для фінансування великих інвестиційних проектів і забезпечує фінансову стабільність на тривалий період, але зазвичай потребує більш серйозних вимог до забезпечення та може мати нижчі процентні ставки. Короткостроковий позиковий капітал, у свою чергу, є важливим

інструментом для покриття поточних витрат і забезпечення оборотних коштів, хоча й має вищі процентні ставки через коротший термін використання.

Погашення позик, як короткострокових, так і довгострокових, є ключовим для підтримання фінансової стабільності підприємства. Порушення термінів погашення може призвести до штрафних санкцій і зниження кредитного рейтингу підприємства. Розумне управління позиковими коштами є важливим для забезпечення ефективності фінансової стратегії, особливо для підприємств, що мають нестабільні джерела доходу або працюють у галузях з високими ризиками.

Таким чином, для ефективного управління позиковими коштами важливо правильно обирати джерела фінансування залежно від термінів погашення, умов кредитування та потреб підприємства, що сприятиме підтриманню його фінансової стійкості та розвитку.

Як показує аналіз даних таблиці 1.2, основним видом позикового капіталу є кредит. Потреба в кредитних відносинах є невід'ємною частиною ринкової економіки. Зазвичай виникають дві протилежні ситуації: перша — це випадки, коли у підприємств, фірм, ФОП та інших учасників ринкових відносин з'являються тимчасово вільні кошти, які не використовуються на поточні потреби. Це може бути надлишок фінансів, що утворюється через амортизаційні відрахування, незбіг у часі між реалізацією товарів та закупівлею сировини, сезонний характер виробництва або тимчасові заощадження для майбутніх інвестицій. Друга ситуація — це потреба в додаткових грошових ресурсах, яких у моменті не вистачає, що вимагає залучення позик.

Це протиріччя вирішується через використання кредиту. Однак, поняття «кредит» є складним і багатогранним, і в економічній теорії існують різні підходи до його визначення. Два основних підходи, що часто зустрічаються в літературі, це:

- 1) ототожнення кредиту з цінністю, що передається одним економічним суб'єктом іншому у вигляді позики, де увага акцентується на самій позиці, її правовій формі та процедурі надання;

2) розгляд кредиту як специфічного виду економічних відносин, що виникають між учасниками ринку, в рамках яких розвиваються економічні фактори і закономірності, що визначають його існування і рух. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти економічну природу кредиту і його роль у фінансових системах.

Для більш детального розуміння суті кредиту важливо звернути увагу на принципи кредитування, що чітко окреслюють його основні характеристики. Серед них:

- 1) поворотність кредиту – кредит завжди має бути повернений, що впливає з його природи як позикового капіталу;
- 2) платність – кредит надається за умови сплати позичальником процентів за користування позикою;
- 3) цільовий характер кредиту – банки не надають кредити без чіткого визначення цілі їх використання, що допомагає мінімізувати ризики;
- 4) строковість – кредити мають конкретний термін, після якого вони повинні бути погашені;
- 5) матеріальна забезпеченість кредиту – розмір наданої позики не може перевищувати вартість майна позичальника, яке виступає як гарантія повернення боргу [35].

Таким чином, можна стверджувати, що кредит є важливою складовою ринкових відносин. Це соціально-економічні відносини, що виникають між учасниками ринку в процесі передачі тимчасово вільних коштів або ресурсів на умовах зворотності, платності та забезпеченості, що дозволяє здійснювати ефективне фінансування підприємств, забезпечувати їх розвиток та стабільність.

Оптимізація джерел фінансування є ключовим аспектом для забезпечення стабільного розвитку підприємств, зокрема у секторах економіки, що є пріоритетними для держави, такими як сільське господарство, переробна промисловість, енергосервіс і зони високого воєнного ризику. Важливими інструментами для цього є кредити, а також державна фінансова підтримка, яка може значно полегшити фінансове навантаження на підприємства в цих сферах.

Уряди багатьох країн, зокрема в Україні, розробили програми державної підтримки для стимулювання розвитку таких важливих галузей, як сільське господарство, переробна промисловість, енергосервіс і навіть для підприємств, що працюють у зонах високого воєнного ризику. Завдяки цим програмам підприємства можуть знижувати фінансове навантаження через часткову компенсацію витрат на кредити або придбання техніки.

Програми, що надають державну підтримку:

- Постанова КМУ №28 «Про надання фінансової державної підтримки» – ця постанова надає можливість сільськогосподарським підприємствам отримувати фінансову допомогу у вигляді пільгових кредитів або компенсаційних виплат для покриття витрат. Це зменшує загальні витрати підприємств на кредити та дозволяє ефективно інтегрувати новітні технології в галузь [37];

- Постанова КМУ №130 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» – надає фінансову підтримку підприємствам, які купують вітчизняну техніку, що сприяє розвитку місцевого виробника та знижує витрати підприємств на придбання технічних засобів [36];

- Постанова КМУ №952 «Про реалізацію експериментального проекту щодо надання державної грошової допомоги покупцям товарів та послуг українського виробництва в рамках Всеукраїнської економічної платформи “Зроблено в Україні”» – сприяє розвитку українського виробництва, дозволяючи підприємствам отримувати часткову компенсацію витрат на покупку продукції вітчизняного виробництва. Це не лише знижує фінансове навантаження, але й стимулює розвиток внутрішнього виробництва [38].

Оптимізація джерел фінансування за рахунок кредитів та участі в державних програмах надає численні переваги для підприємств, зокрема для тих, що працюють у стратегічно важливих галузях:

- зниження фінансового навантаження: За рахунок часткової компенсації вартості кредитів і техніки підприємства можуть знизити свої витрати на обслуговування боргу, що дозволяє зберегти ліквідність і фінансову стійкість;

- підвищення доступу до новітніх технологій: Програми компенсації вартості техніки дозволяють підприємствам у сільському господарстві та переробній промисловості оновлювати парк техніки, що підвищує продуктивність і конкурентоспроможність;

- підтримка розвитку внутрішнього виробництва: Підприємства, що беруть участь у державних програмах, орієнтованих на закупівлю вітчизняних товарів і послуг, допомагають стимулювати розвиток місцевого виробника. Це забезпечує більш стабільну економіку та знижує залежність від імпорту;

- можливість залучення додаткових інвестицій: Вигідні умови кредитування та державна підтримка можуть стимулювати інвесторів до фінансування проектів у цих секторах. Кредити з низькими відсотковими ставками та державні гарантії зменшують ризики для інвесторів;

- фінансова стабільність у зонах високого воєнного ризику: Для підприємств, що працюють у зонах високого воєнного ризику, участь у програмах державної підтримки є критично важливою. Державні гарантії та компенсації можуть допомогти таким підприємствам продовжувати свою діяльність навіть за умов економічної та політичної нестабільності.

Оптимізація джерел фінансування підприємств за рахунок кредитів і державної підтримки є надзвичайно важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку важливих галузей економіки, таких як сільське господарство, переробна промисловість та енергосервіс. Програми, передбачені постановами 28, 130 і 952, надають підприємствам можливість знижувати витрати на кредити, купівлю техніки та продукції вітчизняного виробництва, що сприяє розвитку внутрішнього виробництва та підтримці стабільності в умовах економічних та політичних викликів. Відтак, участь у таких програмах може суттєво полегшити фінансове навантаження

на підприємства, підвищити їх конкурентоспроможність та сприяти економічному розвитку країни в цілому.

Висновки до розділу 1

Розділ 1 кваліфікаційної роботи присвячено дослідженню основних аспектів фінансування підприємств, яке є невід'ємною складовою їх функціонування та розвитку. У розділі розкрито ключові поняття, джерела та методи формування фінансових ресурсів, а також завдання, які постають перед фінансовим управлінням підприємств у сучасних умовах.

Фінансування підприємства охоплює комплекс заходів, спрямованих на залучення, управління і використання фінансових ресурсів для досягнення поточних і стратегічних цілей. До основних джерел фінансування належать власні (зареєстрований капітал, нерозподілений прибуток, резервний капітал) та позикові (кредити, позики, зобов'язання перед кредиторами). Особливу увагу приділено питанням співвідношення цих джерел, що є важливим для підтримання фінансової стійкості, ліквідності та ефективності діяльності підприємства.

У розділі підкреслено значущість оптимізації структури капіталу. На основі проведеного аналізу визначено, що ключовими критеріями такої оптимізації є забезпечення рентабельності, зниження ризиків і мінімізація вартості капіталу. Розглянуто методи, які дозволяють підприємствам досягати цих цілей через розумний баланс між власними та позиковими джерелами фінансування.

Окрему увагу приділено нормативно-правовій базі, яка регулює фінансову діяльність підприємств, та її впливу на доступність різних джерел фінансування. Виявлено, що законодавчі обмеження і галузеві особливості значною мірою визначають структуру фінансових ресурсів підприємств.

Таким чином, у першому розділі обґрунтовано, що ефективне управління фінансовими ресурсами є запорукою стабільності підприємства, його конкурентоспроможності та довгострокового розвитку. Розумне поєднання власних і

позикових джерел фінансування дозволяє підприємству забезпечувати безперервність виробничих процесів, досягати стратегічних цілей і адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ТОВ «ТЕРРА»

2.1. Загальна економічна характеристика ТОВ «Терра»

ТОВ «Терра» є підприємством у формі товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ).

Компанія розташована в місті Харків, Україна, та має кілька виробничих об'єктів. До них належать лінії для виготовлення круп, пластівців та пакування продукції.

Місія ТОВ «Терра» полягає у популяризації серед українського та міжнародного населення здорового способу життя та правильного харчування.

Основні цілі підприємства – розробка та випуск високоякісної, натуральної та корисної для здоров'я продукції.

Візія компанії полягає у зміцненні лідируючих позицій на ринку круп в Україні та за її межами [39].

Восени 1997 року майбутні керівники компанії «ТЕРРА», які вже мали досвід роботи у сфері постачання обладнання для тваринницьких ферм, вирішили започаткувати новий бізнес, орієнтований на виробництво та реалізацію круп'яних продуктів. Їхнє прагнення до інновацій стало основою для нового підприємства.

Для старту було замовлено зерновий млин у Києві вартістю 20 000 доларів США, кошти на який отримали у кредит під 60% річних. Попри високий ризик, рішучість і бажання реалізувати власну справу переважили всі сумніви.

2 лютого 1998 року першу крупорухку було доставлено в розібраному стані. Назва компанії «TERRA», що з латини перекладається як «земля», стала символом нового початку. На збирання обладнання в холодному ангарі, який раніше належав підприємству «Агрострой», пішов місяць.

2 березня 1998 року підприємство випустило першу партію зерна, а вже 5 березня було реалізовано 10 тонн продукції на ринку Харкова.

Початкові виробничі потужності млина дозволяли переробляти до 5 тонн зерна щодня. Основною продукцією були ячмінь, сіно та пшениця, які фасувалися в мішки по 50 кг. На початковому етапі діяльності компанії було задіяно 15 працівників. Продукція постачалася на оптові бази Харківської, Донецької та Луганської областей [40].

У 1999 році компанія «ТЕРРА» значно розширила географію збуту, охопивши Кримську, Херсонську, Київську, Житомирську та Вінницьку області. Через рік продукція вже реалізовувалася по всій території України.

На початковому етапі діяльності виробничі потужності обмежувалися лише однією лінією, яку переналаштовували для обробки різних видів зерна. У зв'язку зі зношенням обладнання було прийнято рішення встановити окремі виробничі лінії для кожного виду продукції.

Весь прибуток спрямовувався на розвиток виробництва, і вже в 2000 році компанія мала сім виробничих ліній. У 2001 році була введена в експлуатацію лінія з виготовлення зернових пластівців, для роботи якої було придбано баки для пари та організовано використання імпортової води.

У 2002 році компанія запустила лінію для пакування пластівців, а перша партія продукції була експортована до Литви.

Під час виробництва круп утворювалися зернові відходи, які продавалися населенню як корм для худоби. Проте зростання обсягів виробництва призвело до перевищення пропозиції над попитом, і компанія вирішила створити власну ферму. Перша ферма була побудована в 2000 році, а до 2002 року було збудовано ще дві.

Однак, через помилки ветеринара підприємство зазнало збитків у розмірі близько 2 млн грн, що змусило компанію закрити свинарський бізнес, демонтувати ферми та продати обладнання.

На той час компанія значно розширилася територіально. Її офіси розташовувалися в межах міста, завод із виробництва пластівців знаходився неподалік заводу з виробництва круп, а пакувальна ділянка – в іншому місці.

У січні 2003 року «ТЕРРА» придбала напівзруйновані виробничі потужності компанії «Сільгосптехніка», яка на той час припинила діяльність. Уже в лютому того ж року компанія розпочала відбудову цих потужностей, проводячи будівельні роботи цілодобово.

Керівництво компанії продовжує реалізовувати амбітні плани, орієнтуючись на постійний розвиток і зміцнення своїх позицій на ринку [40].

Улітку 2003 року компанія «ТЕРРА» провела значні зміни у своїй інфраструктурі: все обладнання, включаючи пакувальну лінію, було перенесено до нового цеху, де його встановили та ввели в експлуатацію. Була збудована нова газова котельня, яка забезпечила теплом і паром житлові та виробничі приміщення. Для забезпечення водопостачання було пробурено артезіанські свердловини, що дозволило використовувати чисту воду. Завдяки цим заходам усі підрозділи підприємства були об'єднані під одним дахом.

В той же рік компанія здійснила першу поставку продукції до Азербайджану, а у 2005 році – відкрила новий ринок у Туркменістані.

У 2006 році була проведена масштабна реконструкція виробничих потужностей, замінили застаріле обладнання на більш сучасне та високотехнологічне. Це дало змогу розширити виробничі можливості та збільшити якість продукції. Того ж року компанія здійснила першу поставку до Ізраїлю та змінила дизайн упаковки продукції на більш сучасний і привабливий.

У 2007 році компанія оновила торгову марку «ТЕРРА». Було розроблено новий фірмовий знак, створений дизайнерами Михайлом та Ольгою Квіткою, членами Спілки художників і дизайнерів України. Продукція компанії викликала зацікавлення в Чехії, яка стала першою країною Європейського Союзу, що почала співпрацю з «ТЕРРА». Ринок збуту також було розширено до Грузії та Узбекистану.

До свого 10-річчя, у 2008 році, компанія провела масштабне будівництво. Було зведено новий пакувальний цех, оснащений сучасним обладнанням фірми Basis, склад для готової продукції, лабораторію, побутові приміщення та біогазову котельню.

Того ж року компанія впровадила систему управління якістю відповідно до міжнародного стандарту ISO 9001-2008 за підтримки CitechUkraine B.V., що підтвердило високий рівень організації виробничих процесів і якості продукції [40].

У 2010 році компанія «ТЕРРА» досягла значних успіхів у розширенні своєї діяльності. До переліку країн-імпортерів приєдналися Білорусь, Канада, США, Угорщина, Вірменія і Казахстан. Було закуплено сучасне обладнання, включаючи високотехнологічну лінію для фасування багатокомпонентних сумішей та лінію виробництва каш швидкого приготування. Завдяки цьому виробничі потужності підприємства сягнули 3 тис. тонн круп та 1,5 тис. тонн пластівців на місяць. Виробничі приміщення займали понад 3 тис. кв. м, складські приміщення – 10 тис. кв. м, а на підприємстві працювало 250 співробітників. У тому ж році продукція експортувалася навіть до Кенії, що відкрило ринок Африки.

У 2011 році компанія виграла тендер на постачання зерна для Carlsberg Ukraine, завдяки чому частина пива компанії виробляється на основі ячменю від «ТЕРРА». Географія експорту розширилася на Киргизстан, Хорватію, Німеччину та Словаччину.

У 2013 році компанія встановила світовий рекорд, приготувавши 2,2 тис. літрів вівсяної каші в рамках фестивалю «Печенізьке поле». Крім того, було завершено будівництво сучасного елеваторного комплексу з італійською зерносушаркою, яка працює на парі, виробленій у біокотельні компанії. Це дозволило зекономити понад 7 млн кубометрів газу за сім років експлуатації [40].

Попри втрату 25% внутрішнього ринку через бойові дії в Донецькій і Луганській областях та анексію Криму у 2014 році, компанія активно розширювала експортну діяльність. Новими ринками збуту стали Панама, Швеція, Естонія та Чорногорія. У той же рік було збудовано теплицю для вирощування органічних овочів.

У 2015 році компанія продовжила розширення своїх можливостей, придбавши високоточний дозатор італійського виробництва. У рамках фестивалю «ТЕРРА-ФЕСТ 2015» компанія встановила рекорд, зваривши найбільшу кашу у світі вагою 3 тис. кг.

Територія експорту продукції розширилася до Малайзії та Того в Африці, демонструючи стійкість та амбіційність компанії навіть у складні часи.

У 2016 році компанія «ТЕРРА» здійснила капітальний ремонт важливих складських приміщень, обладнавши їх сучасними стелажними системами. У зв'язку зі стрімким розширенням ринку збуту та підвищенням вимог до якості продукції, було створено відділ контролю якості. Того ж року компанія почала співпрацю з «Монделіс Україна», постачаючи житні пластівці для виробництва печива.

Також «ТЕРРА» успішно виграла низку тендерів через систему ProZorro, розширивши коло клієнтів до державних установ і Військово-морських сил України.

Географія експорту включила країни, такі як Індія, Шрі-Ланка, ОАЕ та Південна Африка.

У 2017 році, через зниження якості вівсянки через зношеність обладнання, компанія провела модернізацію лінії з виробництва пластівців, встановивши сучасне обладнання від Streckel&Schrader та Olis. Це дозволило покращити якість продукції та розширити експортну географію до Китаю, Нідерландів, Великобританії та Шотландії.

Станом на 2018 рік «ТЕРРА» володіла розгалуженою інфраструктурою, що включала:

- чотири виробничі лінії для круп (200 тонн/добу);
- три лінії для пластівців (100 тонн/добу);
- дільницю з виробництва мюслі та булгуру (150 тонн/місяць);
- пакувальний цех із потужністю до 5 млн одиниць на місяць;
- елеватор із потужністю переробки до 10 тис. тонн зерна;
- біокотельню (2 тонни пари на годину), яка заощадила 7 млн кубометрів газу за сім років роботи;
- транспортний парк із 20 автомобілів;

- дві сертифіковані лабораторії;
- тепличний комплекс;
- ремонтно-транспортний цех та інші [40].

На заводі є сертифіковані лабораторії, а саме сировинна та продуктова.

Асортимент продукції перевищив 100 найменувань, зокрема мюслі, каші швидкого приготування та поліські крупи, які фасувалися в упаковки різного формату. Компанія розширила експорт до Лівану, Катару, Тунісу, Південної Кореї та Буркіна-Фасо. На той час вже був понад 1 партнерів у 53 країнах світу.

У 2019 році «ТЕРРА» вивела на ринок нові продукти: макарони з м'якої пшениці, крупи з оздоровчими добавками та борошно.

Ринки збуту розширилися до Гвінеї та Бахрейну.

У 2020 році компанія почала активно продавати продукцію через онлайн-канали (Rozetka) і постачати її в мережі АТБ, «Епіцентр» та «Нова лінія».

Крім того, було встановлено нове обладнання, включаючи кольоровий фотосепаратор MEYER, який очищує крупу до 99,9% [40].

Ці досягнення свідчать про динамічний розвиток компанії, яка прагне задовольнити зростаючий попит на свою продукцію як в Україні, так і за кордоном, забезпечуючи високу якість продукції та оптимізацію виробничих процесів.

У 2021 році ТОВ «ТЕРРА» продовжило активно розвиватися, зміцнюючи свої позиції на міжнародному ринку. Компанія уклала нові контракти на постачання продукції до Нової Зеландії, Фіджі, Туреччини, Алжиру та Єгипту. Було встановлено напівавтоматичну пакувальну машину, а також обладнання для луцення гороху та очищення зерна. Оновлено автопарк: придбано чотири вантажівки MAN і три напівпричепи.

Особливим досягненням стало встановлення українського та світового рекорду під час фестивалю «Олексіївська фортеця», де компанія приготувала 2,5 тисячі літрів органічної кукурудзяної каші. Ця подія підкреслила зобов'язання компанії підтримувати органічне виробництво та популяризувати здоровий спосіб життя.

Ринки збуту розширилися до Японії, Бельгії, Бразилії, Йорданії, Греції та Саудівської Аравії.

У 2022 році, незважаючи на виклики, компанія продовжила впровадження інновацій. Запущено лінію гранулювання для виробництва гігієнічних наповнювачів для туалетів. З метою стабільної роботи під час перебоїв електропостачання встановлено генератор потужністю 525 кВт. Також модернізовано виробничу лінію з виготовлення вівсяних пластівців за підтримки гранту від USAID.

Того ж року компанія відкрила перший фірмовий магазин «TERRA Market» і уклала контракти на постачання продукції до Іспанії, Албанії, Італії та Нігерії.

2023 рік став особливим, адже компанія відзначила своє 25-річчя. Попри складнощі воєнного часу, TERRA продовжувала демонструвати стійкість, збільшивши експорт на 25% у порівнянні з попереднім роком. Завдяки грантам USAID компанія вдосконалила виробництво та організувала агрофорум, спрямований на покращення співпраці між фермерами й переробниками [40].

ТОВ «TERRA» за 25 років продемонструвала стабільний розвиток, ставши прикладом стратегічного підходу до бізнесу. Інвестиції в інновації, розширення асортименту та зміцнення міжнародних зв'язків забезпечують компанії лідерські позиції на ринку. Успіх підприємства підтверджує його здатність адаптуватися до змін та ефективно діяти в умовах сучасного конкурентного середовища.

Таким чином, ТОВ «TERRA» демонструє зразковий приклад ефективного управління, що поєднує в собі традиції та сучасні підходи, а також готовність до змін в умовах динамічного ринкового середовища.

В ефективному управлінні будь-яким підприємством важливо не тільки чітко визначити його структуру, але й зрозуміти, які особи здійснюють управлінські функції. ТОВ «Терра» – це підприємство, що активно займається виробництвом круп і продукції на її основі, і має визначену організаційну структуру, де ключові ролі займають уповноважені особи. Ця структура включає в себе як керівників, так і засновників, що забезпечує функціонування підприємства у відповідності з нормами законодавства та внутрішніми правилами.

Відповідно до аналізу, підприємство має наступних уповноважених осіб:

- 1) Рубан Володимир Володимирович – керівник підприємства, згідно зі статутом;
- 2) Ясинський Ігор Іванович – підписант, який має право вчиняти дії від імені юридичної особи, зокрема підписувати договори та подавати документи для державної реєстрації. Обмежень щодо представництва не існує;
- 3) Калайда Алла Іванівна – головний бухгалтер або інша особа, уповноважена підписувати фінансову звітність.

На підприємстві є кілька засновників, які мають відповідні частки у статутному фонді (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Перелік засновників ТОВ «Терра» станом на 2024 р.

Засновник	Дод. інформація
Ясинський Ігор Іванович	Країна громадянства: Україна Країна реєстрації: Україна Адреса засновника: Україна, 64102, Харківська обл., Лозівський р-н, місто Первомайський, вул. Центральна, будинок 25 Б, квартира 47 Розмір внеску до статутного фонду: 7 152 405,00 грн Частка (%): 32,50%
Ясинський Олександр Іванович	Країна громадянства: Україна Країна реєстрації: Україна Адреса засновника: Україна, 64102, Харківська обл., Лозівський р-н, місто Первомайський, мікрорайон 4, будинок 11, квартира 33 Розмір внеску до статутного фонду: 6 602 220,00 грн Частка (%): 30,00%

1	2
Приходько Сергій Анатолійович	Країна громадянства: Україна Країна реєстрації: Україна Адреса засновника: Україна, 64107, Харківська обл., Лозівський р-н, місто Первомайський, вул.Паркова, будинок 6 Розмір внеску до статутного фонду: 4 401 480,00 грн Частка (%): 20,00%
Гоженко Олег Вікторович	Країна громадянства: Україна Країна реєстрації: Україна Адреса засновника: Україна, 64107, Харківська обл., Лозівський р-н, місто Первомайський, вул.Зоряна, будинок 21 Розмір внеску до статутного фонду: 3 851 295,00 грн Частка (%): 17,50%

Джерело: створено автором на основі [41]

Ці особи відповідають за прийняття ключових управлінських рішень, що впливають на стратегію та розвиток підприємства. Справжня структура управління сприяє зростанню ефективності і стабільності ТОВ «ТЕРРА», а також дозволяє реагувати на зміни в ринковому середовищі.

ТОВ «ТЕРРА» здійснює свою діяльність у різних напрямках, визначених згідно з КВЕД-2010. Основною сферою діяльності є виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, зокрема круп, пластівців та інших зернових виробів. Крім того, компанія займається виготовленням макаронних виробів, оптовою й роздрібною торгівлею, а також надає транспортні послуги, що забезпечує її стабільну позицію на ринку.

Види діяльності ТОВ «Терра» відповідно КВЕД-2010

Основний:

- 10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості.

Інші:

- 10.73 Виробництво макаронних виробів і подібних борошняних виробів;
- 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і

кормами для тварин;

- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт;
- 47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу інтернет;
- 52.24 Транспортне оброблення вантажів;
- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
- 52.10 Складське господарство [41].

Види діяльності ТОВ «ТЕРРА» згідно КВЕД-2010 підтверджують її стратегічний підхід до бізнесу. Основна діяльність у виробництві борошномельно-круп'яної продукції дозволяє компанії залишатися конкурентоспроможною в агропромисловому секторі. Інші напрямки, такі як оптова і роздрібна торгівля, вантажний автомобільний транспорт, а також складське господарство, забезпечують комплексний підхід до обслуговування клієнтів і ефективності логістики. Це сприяє не лише стабільному фінансовому зростанню, але й зміцненню позицій компанії на внутрішньому та міжнародному ринках.

Компанія має функціональні підрозділи, які включають:

- відділ продажу: керівник – Биценко Володимир;
- відділ зовнішньоекономічної діяльності: керівник – Брагінець Ірина;
- відділ постачання: керівник – Мазур Ілля;
- відділ логістики: керівник – Бойко Дмитро;
- відділ контролю якості: Коломійченко Людмила;
- юридичний відділ: керівник: керівник – Коваленко Олег;
- відділу маркетингу: керівник – Панченко Інна;
- планово-економічний відділ: керівник – Бойко Тетяна;
- відділ по роботі з ключовими клієнтами: керівник – Шевченко Оксана [42].

Функціональна структура управління ТОВ «ТЕРРА» має свої переваги та недоліки, які впливають на загальну ефективність роботи підприємства.

Переваги функціональної структури:

- 1) чіткий розподіл обов'язків: кожен підрозділ виконує визначені завдання, що підвищує продуктивність;
- 2) спеціалізація: працівники можуть зосередитися на оптимізації процесів у своїх галузях, що сприяє покращенню якості продукції та послуг;
- 3) прозорість управління: контроль за виконанням завдань і досягненням цілей спрощується завдяки підзвітності кожного підрозділу своєму керівнику;
- 4) гнучкість: швидка адаптація до ринкових змін дозволяє оперативно приймати стратегічні рішення;
- 5) покращення комунікації: обмін інформацією всередині підрозділів проходить більш ефективно.

Недоліки функціональної структури:

- 1) ускладнена координація: комунікація між підрозділами може бути недостатньо ефективною, що спричиняє затримки у виконанні завдань;
- 2) обмеження у розвитку: відділи можуть зосереджуватися лише на власних цілях, нехтуючи загальними завданнями компанії;
- 3) ризик конфліктів: суперечності між відділами можуть негативно впливати на загальну ефективність роботи;
- 4) значні витрати на управління: підтримка багатьох підрозділів збільшує витрати на управлінський персонал;
- 5) зниження мотивації співробітників: вузька спеціалізація може призводити до монотонності роботи, що впливає на загальну задоволеність працівників.

На основі аналізу можна зробити висновок, що організаційна структура ТОВ «ТЕРРА» загалом відповідає сучасним умовам ведення бізнесу. Її переваги, такі як чіткий розподіл обов'язків, висока спеціалізація і гнучкість в управлінні, сприяють ефективній роботі компанії. Однак, слід приділити увагу усуненню недоліків, особливо проблемам координації між відділами та можливим конфліктам.

Для підвищення ефективності компанії доцільно вдосконалювати систему комунікацій і управління проектами, забезпечуючи краще співробітництво між підрозділами. Такий підхід дозволить компанії не лише зберігати конкурентоспроможність, а й стабільно розвиватися в умовах мінливого ринкового середовища.

2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Терра»

Для характеристики господарської та фінансово діяльності підприємства розрахуємо показники фінансового стану за напрямками ліквідності та платоспроможності, рентабельності підприємства, ділової активності, фінансової стійкості та інших.

Аналіз показників ліквідності ТОВ «Терра» за період 2020-2023 років (табл. 2.2) дозволяє оцінити здатність підприємства виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання. Ліквідність є критично важливим аспектом фінансового стану компанії, оскільки вона відображає рівень доступних ресурсів для покриття боргів та забезпечення безперебійного функціонування бізнесу. Основними показниками ліквідності є коефіцієнти поточної ліквідності, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності та співвідношення короткострокової дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості.

Ліквідність є важливим аспектом фінансової стійкості підприємства, оскільки вона характеризує здатність організації вчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Аналіз показників ліквідності дозволяє оцінити поточний стан фінансів підприємства, динаміку змін у фінансових ресурсах, а також розробити заходи для покращення фінансової стійкості. У представленій таблиці наведено динаміку основних показників ліквідності ТОВ «Терра» за 2020–2023 рр., що дозволяє зробити висновки щодо ефективності управління короткостроковими активами і зобов'язаннями.

Таблиця 2.2

Аналіз показників ліквідності ТОВ «Терра» 2020-2023 рр.

Показники	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення,+/-			
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2023-2020
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	5,96	4,53	4,11	5,92	-1,43	-0,43	1,81	-0,04
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,54	0,95	1,24	1,56	-0,59	0,29	0,31	0,02
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,09	0,09	0,11	0,06	0,00	0,02	-0,05	-0,03
Співвідношення короткострокової дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості	1,11	0,86	1,12	1,43	-0,26	0,26	0,31	0,31

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) у 2020 р. становив 5,96, що свідчило про високий рівень забезпечення поточних зобов'язань оборотними активами. У 2021 р. коефіцієнт знизився на 1,43 пункти до 4,53, що свідчить про погіршення фінансової ситуації. У 2022 р. відбулося подальше зниження до 4,11 (-0,43 пункти), проте у 2023 р. коефіцієнт зріс до 5,92 (+1,81 пункти порівняно з 2022 р.), що майже відповідає рівню 2020 р. Абсолютне відхилення за весь період (2023–2020 рр.) становить -0,04 пункти, що свідчить про відносну стабільність ліквідності в довгостроковій перспективі. Ця динаміка вказує на те, що ТОВ «Терра» зуміло покращити свою ліквідність, але все ще потрібно бути обережним з управлінням оборотними активами.

Коефіцієнт швидкої ліквідності з 1,54 у 2020 р. знизився до 0,95 у 2021 р., що вказує на можливі труднощі в короткостроковому покритті зобов'язань без урахування запасів. Підвищення до 1,24 у 2022 р. та 1,56 у 2023 р. демонструє покращення фінансового стану, однак підприємству слід продовжувати моніторити цю метрику, щоб уникнути ризиків.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 р. був на рівні 0,09 і залишався незмінним у 2021 р. У 2022 р. коефіцієнт зріс до 0,11 (+0,02 пункти), однак у 2023 р. знизився до 0,06 (-0,05 пункти порівняно з 2022 р.). Абсолютне відхилення за весь період становить -0,03 пункти, що свідчить про зниження здатності підприємства швидко покривати свої зобов'язання грошовими коштами.

Співвідношення короткострокової дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості у 2020 р. становило 1,11, що свідчить про достатній

рівень покриття короткострокових зобов'язань дебіторською заборгованістю. У 2021 р. показник знизився до 0,86 (-0,26 пункти), проте у 2022 р. зріс до 1,12 (+0,26 пункти).

У 2023 р. спостерігається подальше зростання до 1,43 (+0,31 пункти), що є позитивною тенденцією. Абсолютне відхилення за весь період (2023–2020 рр.) становить +0,31 пункти, позитивна динаміка в цьому показнику є обнадійливою, оскільки вказує на покращення фінансових взаємовідносин з контрагентами.

Аналіз динаміки показників ліквідності ТОВ «Терра» за 2020–2023 рр. свідчить про нестабільність у деяких аспектах фінансової діяльності компанії:

- позитивні тенденції: у 2023 р. спостерігається покращення показників поточної та швидкої ліквідності, що свідчить про відновлення фінансової стійкості після спаду в 2021–2022 рр. Також суттєво покращилося співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, що забезпечує кращий баланс між активами та зобов'язаннями.

- негативні аспекти: коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився, що вказує на зменшення обсягу грошових коштів у складі ліквідних активів.

Для підтримання стабільної фінансової стійкості підприємству доцільно зосередитися на:

- 1) підвищенні обсягу грошових коштів і їх еквівалентів для покращення абсолютної ліквідності;
- 2) оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості для забезпечення безперервності грошових потоків;
- 3) плануванні фінансової діяльності з урахуванням змін у ринковому середовищі, що дозволить підприємству зберігати ліквідність на високому рівні навіть у кризові періоди.

Загалом, ТОВ «Терра» демонструє здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, що сприяє збереженню конкурентоспроможності та фінансової стабільності.

ТОВ «Терра» має різні види активів і пасивів, класифікованих за рівнем ліквідності (табл. 2.3). Ліквідність активів визначає здатність підприємства швидко

перетворювати їх на грошові кошти для покриття поточних зобов'язань. У цьому контексті активи підприємства розділені на високоліквідні (грошові кошти), швидколіквідні (дебіторська заборгованість), повільноліквідні (матеріальні цінності) та важколіквідні (необоротні активи). Пасиви поділяються на найбільш термінові (кредиторська заборгованість), короткострокові (кредити та позикові кошти) та довгострокові. Аналіз цих даних допоможе оцінити, наскільки ефективно підприємство може управляти своїми зобов'язаннями та фінансовими ресурсами.

Таблиця 2.3

Класифікація активів та пасивів ТОВ «Терра» за рівнем ліквідності, тис. грн.

Групи активів	Умовні позначення	Характеристика	2020	2021	2022	2023
Високоліквідні	A1	Грошові кошти	1910	2990	4955	1743
Швидколіквідні	A2	Дебіторська заборгованість	23424	27537	49908	42281
Повільноліквідні	A3	Матеріальні цінності	100046	115604	128748	135766
Важколіквідні	A4	Необоротні активи	27371	35706	34861	37786
Найбільш термінові	П1	Кредиторська заборгованість	9763	18930	34108	20594
Короткострокові	П2	Короткострокові кредити та позикові кошти	11398	13300	10606	9782
Довгострокові	П3	Довгострокові кредити та позикові кошти	77834	90897	96627	105982
Постійні	П4	Джерела власних коштів	53888	58710	77131	81218

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Грошові кошти зросли у 2021 році на 56,5% (з 1910 до 2990 тис. грн) та у 2022 році на 65,7% (до 4955 тис. грн), однак у 2023 році значно скоротилися (-64,8%), досягнувши 1743 тис. грн. Це може свідчити про зміну політики управління грошовими потоками або збільшення витрат.

Дебіторська заборгованість зросла значними темпами у 2022 році (+81%), але в 2023 році скоротилася на 13,2% (до 43313 тис. грн). Це свідчить про певне зниження обсягів продажів у кредит або покращення процесів збору боргів.

Матеріальні цінності зростали стабільно протягом усіх років (з 100046 тис. грн у 2020 році до 135766 тис. грн у 2023 році). Збільшення на 35,8% за аналізований період може бути пов'язане зі збільшенням обсягів виробництва або закупівель.

Необоротні активи показали загальне зростання на 38% за період 2020–2023 років. Це може свідчити про інвестиції у розвиток основних засобів чи модернізацію.

Кредиторська заборгованість зросла найбільше у 2022 році (+80,2%), проте скоротилася у 2023 році (-39,6%). Це свідчить про зусилля з оптимізації боргових зобов'язань перед постачальниками.

Зобов'язання за короткостроковими кредитами поступово скорочувалися протягом 2021–2023 років, що свідчить про зменшення залежності від короткострокових позикових коштів. Загальне зменшення за період склало 14,2%.

Довгострокові позики демонструють стабільне зростання (з 77834 тис. грн у 2020 році до 105982 тис. грн у 2023 році, +36,2%). Це вказує на збільшення залучення фінансування для довгострокових проєктів.

Власний капітал також стабільно зростає протягом періоду (з 53888 тис. грн у 2020 році до 81218 тис. грн у 2023 році, +50,8%), що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз структури активів і пасивів ТОВ "ТЕРРА" вказує на стабільне зростання матеріальних цінностей та необоротних активів, що може свідчити про розширення виробничої бази або модернізацію підприємства. З боку пасивів спостерігається зміщення в бік довгострокового фінансування, що знижує фінансові ризики. Зростання власного капіталу вказує на прибутковість та стійкість підприємства. Разом із тим значне коливання високоліквідних активів і кредиторської заборгованості потребує додаткової уваги для забезпечення стабільності фінансових потоків.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Терра» за період 2020-2023 років (табл. 2.4) є важливим етапом у вивченні фінансової ефективності підприємства. Рентабельність є ключовим показником, що відображає здатність компанії генерувати прибуток у відношенні до своїх витрат, активів і капіталу. Зазначені показники не

лише дозволяють оцінити фінансову стійкість підприємства, але й сприяють ухваленню стратегічних рішень щодо його розвитку та оптимізації ресурсів.

Протягом аналізованого періоду ТОВ «Терра» демонструвало різноспрямовані зміни у рентабельності, які є важливими для оцінки ефективності його фінансової діяльності. Розрахунок рентабельності продукції за валовим і операційним прибутком, а також рентабельності активів та власного капіталу дозволяє отримати комплексне уявлення про фінансовий стан компанії. Виявлення тенденцій у цих показниках дає змогу визначити як сильні, так і слабкі сторони функціонування підприємства, що стане основою для вироблення рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності. Аналіз рентабельності за 2020–2023 рр. допоможе розкрити вплив змін на фінансову стійкість і конкурентоспроможність компанії.

Рентабельність продукції за валовим прибутком: зберігши стабільний рівень на 38,41 у 2020 та 2021 роках, показник зріс до 48,68 у 2022 р., а потім зменшився до 46,04 у 2023 р.. Це свідчить про підвищення ефективності виробництва у 2022 р., але скорочення в 2023 р. може бути пов'язане з витратами на сировину або зниженням попиту на продукцію.

Рентабельність продукції за операційним прибутком: показник зростав з 11,37 у 2020 р. до 13,91 у 2022 р., але впав до 6,54 у 2023 р.. Це вказує на можливі проблеми з управлінням витратами або змінами в ринкових умовах, що вплинули на операційний прибуток.

Таблиця 2.4

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Терра» 2020-2023 рр.

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення,+/-			
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2023-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рентабельність продукції за валовим прибутком, %	38,41	37,73	48,68	46,04	-0,68	10,95	-2,64	7,63
Рентабельність продукції за операційним прибутком, %	11,37	11,63	13,91	6,54	0,26	2,28	-7,38	-4,84

Продовження табл 2.4

Рентабельність операційної діяльності, %	7,67	9,31	10,64	5,22	1,64	1,33	-5,43	-2,45
Рентабельність звичайної діяльності, %	3,22	2,68	6,22	1,38	-0,54	3,54	-4,84	-1,85

Валова рентабельність продажу, %	27,75	27,40	32,74	31,53	-0,36	5,35	-1,22	3,77
Операційна рентабельність продажу, %	8,22	8,44	9,36	4,48	0,23	0,91	-4,88	-3,74
Чиста рентабельність продажу, %	2,82	2,15	5,08	0,96	-0,67	2,92	-4,11	-1,86
Рентабельність активів, %	3,60	2,65	8,43	1,88	-0,95	5,78	-6,55	-1,72
Рентабельність власного капіталу, %	10,20	8,21	23,88	5,03	-1,99	15,67	-18,85	-5,17
Рентабельність оборотних активів, %	4,39	3,30	10,03	2,27	-1,09	6,73	-7,76	-2,11
Рентабельність виробництва за операційним прибутком, %	58,51	52,96	97,42	50,20	-5,55	44,46	-47,22	-8,31
Рентабельність інвестованого капіталу, %	4,15	3,21	10,60	2,18	-0,94	7,39	-8,42	-1,97
Коефіцієнт реінвестування прибутку	5,80	7,61	2,99	14,49	1,81	-4,62	11,50	8,69

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Рентабельність операційної діяльності у 2020 р. становив 7,67%, зростаючи до 10,64% у 2022 р. (+2,97 п.п.), що свідчить про поступове покращення операційної ефективності. Однак у 2023 р. він знизився до 5,22% (-5,43 п.п.), що може бути пов'язано із зовнішніми ринковими викликами або внутрішньою нестабільністю.

У 2020 р. показник рентабельність звичайної діяльності становив 3,22%, у 2021 р. знизився до 2,68% (-0,54 п.п.), але у 2022 р. значно зріс до 6,22% (+3,54 п.п.). У 2023 р. відбулося різке падіння до 1,38% (-4,84 п.п.), що вказує на зниження загальної ефективності діяльності підприємства.

Валова рентабельність продажу залишалась стабільною у 2020–2021 рр. (27,75% і 27,40% відповідно), проте зрісла до 32,74% у 2022 р. (+5,35 п.п.). У 2023 р. показник трохи знизився до 31,53% (-1,22 п.п.), що свідчить про збереження конкурентоспроможності продукції, незважаючи на тимчасові труднощі.

Операційна рентабельність продажу у 2020 р. була на рівні 8,22%, зріс до 9,36% у 2022 р. (+1,14 п.п.), але впав до 4,48% у 2023 р. (-4,88 п.п.). Це вказує на можливе зростання витрат або падіння операційного прибутку.

Показник чиста рентабельність продажу знизився з 2,82% у 2020 р. до 2,15% у 2021 р. (-0,67 п.п.), але зріс до 5,08% у 2022 р. (+2,92 п.п.). У 2023 р. він впав до 0,96% (-4,11 п.п.), що може свідчити про зниження чистого прибутку через збільшення витрат або падіння доходів.

Рентабельність активів і власного капіталу: зниження цих показників з 10,2 до 5,03 (власний капітал) та з 3,60 до 1,88 (активи) у 2023 р. свідчить про зменшення ефективності використання ресурсів. Це може свідчити про те, що компанія не в змозі отримувати достатню віддачу від своїх активів у контексті зростаючих витрат або зниження доходів.

Рентабельність виробництва за операційним прибутком у 2020 р. склав 58,51%, знизився до 52,96% у 2021 р. (-5,55 п.п.), але у 2022 р. зріс до 97,42% (+44,46 п.п.). У 2023 р. відбулось значне падіння до 50,20% (-47,22 п.п.), що свідчить про волатильність у виробничих процесах.

Коефіцієнт реінвестування прибутку: зростання цього показника з 5,80 у 2020 р. до 14,49 у 2023 р. свідчить про покращення в інвестиційній діяльності підприємства. Це може вказувати на намір підприємства реінвестувати прибуток у розвиток, що позитивно позначиться на його майбутніх перспективах.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Терра» за 2020–2023 рр. свідчить про позитивні аспекти, а саме значне зростання валової рентабельності продажу та рентабельності продукції у 2022 р. вказує на ефективність управління у цей період. Високий коефіцієнт реінвестування прибутку у 2023 р. демонструє прагнення компанії до довгострокового розвитку.

До негативних аспектів можна віднести різке падіння багатьох показників у 2023 р. свідчить про посилення впливу зовнішніх та внутрішніх викликів, таких як збільшення витрат чи зниження доходів. Нестабільність рентабельності власного капіталу та активів потребує уваги для забезпечення фінансової стійкості.

Для покращення фінансових результатів підприємству слід зосередитися на:

- 1) зниженні операційних витрат;
- 2) підвищенні ефективності використання активів;
- 3) розробці стратегії стабілізації операційного прибутку для підтримання високого рівня рентабельності.

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Терра» за 2020-2023 роки (табл. 2.5) дозволяє оцінити ефективність управління оборотними коштами підприємства та

його фінансову стійкість. Коефіцієнти, які характеризують фінансову незалежність, залежність, маневреність та стійкість, є важливими індикаторами для визначення можливостей компанії у забезпеченні своїх зобов'язань, ефективному використанні власних та позикових ресурсів, а також для оцінки здатності до самостійного функціонування в умовах ринку.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами запасів знизився у 2021 році з 0,28 до 0,20, що свідчить про тимчасове зниження фінансової стійкості. Проте вже у 2022 році він виріс до 0,33 і залишився стабільним у 2023 році. Це свідчить про покращення забезпеченості запасів власними оборотними коштами.

Коефіцієнт фінансової незалежності у 2021 році зменшився з 0,35 до 0,32, але почав зростати у 2022 році і досяг 0,37 у 2023 році. Це позитивна тенденція, яка вказує на посилення фінансової незалежності підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності зріс у 2021 році з 0,65 до 0,68, що вказує на посилення залежності від позикового капіталу. Проте у 2022 та 2023 роках він знизився до 0,63, що є позитивною зміною для фінансової стійкості.

Таблиця 2.5

Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Терра»

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-			
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2023-2020
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами запасів	0,28	0,20	0,33	0,33	-0,09	0,13	0,00	0,04
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,35	0,32	0,35	0,37	-0,03	0,03	0,02	0,02
Коефіцієнт фінансової залежності	0,65	0,68	0,65	0,63	0,03	-0,03	-0,02	-0,02
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,49	0,39	0,55	0,53	-0,10	0,16	-0,01	0,04
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,65	0,68	0,65	0,63	0,03	-0,03	-0,02	-0,02

Продовження табл 2.5

Коефіцієнт фінансової стійкості	0,55	0,48	0,55	0,60	-0,07	0,07	0,05	0,05
Коефіцієнт фінансового левариджу	1,83	2,10	1,83	1,68	0,26	-0,26	-0,15	-0,16

Коефіцієнт фінансової стабільності	0,86	0,82	0,80	0,86	-0,04	-0,03	0,07	0,00
------------------------------------	------	------	------	------	-------	-------	------	------

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Коефіцієнт фінансової стабільності демонстрував незначне зниження з 0,86 у 2020 році до 0,80 у 2022 році, але згодом повернувся до початкового рівня 0,86 у 2023 році, що свідчить про відновлення стабільності.

За період 2020-2023 років фінансова стійкість ТОВ «Терра» демонструє поступове покращення. Збільшення коефіцієнтів забезпечення власними коштами запасів, фінансової незалежності та фінансової стійкості свідчать про позитивну динаміку управління капіталом підприємства. Зменшення коефіцієнтів фінансової залежності, концентрації позикового капіталу та фінансового левериджу вказують на зниження фінансових ризиків. Проте підприємству варто приділити увагу підтримці стабільності маневреності капіталу та контролювати рівень короткострокової залежності від позикових коштів, щоб забезпечити довгострокову фінансову стабільність.

Аналіз ділової активності займає важливе місце у дослідженні фінансового стану підприємства (табл. 2.6). Коефіцієнт оборотності запасів демонструє швидкість їх реалізації та характеризує ефективність діяльності підприємства в управлінні закупівлями сировини, виробництвом і збутом готової продукції.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про ефективність політики компанії щодо надання покупцям кредитів і збирання платежів за реалізовану продукцію. Він також характеризує рівень комерційного ризику, пов'язаного з такими фінансовими операціями. Вищі значення цих коефіцієнтів свідчать про кращу організацію відносин із постачальниками та клієнтами, а також про вищий рівень ділової активності підприємства [47].

Аналіз ділової активності є важливим інструментом оцінки ефективності управління ресурсами підприємства. Він дозволяє оцінити, наскільки швидко компанія перетворює свої активи на дохід, як ефективно використовуються виробничі

запаси, а також яким чином керівництво управляє оборотними та необоротними активами.

Таблиця 2.6

Аналіз ділової активності відносно активів ТОВ «Терра»

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення,+/-			
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2023-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Оборотність оборотних активів	1,55	1,53	1,98	2,36	-0,02	0,44	0,38	0,80
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	234,78	238,18	184,67	154,83	3,40	-53,51	-29,83	-79,94
Коефіцієнт закріплення оборотних активів	0,64	0,65	0,51	0,42	0,01	-0,15	-0,08	-0,22
Оборотність виробничих запасів	1,51	1,41	1,91	2,19	-0,11	0,50	0,28	0,68
Тривалість одного обороту виробничих запасів, днів	241,24	259,39	191,45	166,67	18,15	-67,94	-24,79	-74,57
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,32	8,13	7,27	9,79	-0,20	-0,85	2,51	1,46
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	43,86	44,92	50,20	37,30	1,06	5,28	-12,89	-6,56
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	19,97	11,83	10,64	20,58	-8,14	-1,19	9,94	0,61
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	18,28	30,85	34,30	17,74	12,57	3,45	-16,57	-0,55
Коефіцієнт обертання грошових коштів	102,05	74,90	73,24	243,16	-27,16	-1,65	169,92	141,11
Тривалість одного обороту грошових коштів, днів	3,58	4,87	4,98	1,50	1,30	0,11	-3,48	-2,08
Оборотність усіх активів	1,28	1,23	1,66	1,95	-0,04	0,43	0,29	0,67
Тривалість одного обороту усіх активів, днів	286,03	296,37	219,73	187,37	10,34	-76,65	-32,35	-98,66

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Загальний аналіз показників ділової активності ТОВ «Терра» свідчить про суттєві зміни, які відбулися протягом 2020–2023 років.

Оборотність активів поступово покращувалася, зростаючи з 1,28 у 2020 році до 1,95 у 2023 році. Це свідчить про підвищення ефективності використання активів, що позитивно впливає на прибутковість підприємства.

Тривалість обороту оборотних активів значно скоротилася (на 79,94 днів за весь період), що свідчить про пришвидшення обороту капіталу. Це позитивний сигнал для компанії, оскільки швидший обіг ресурсів зменшує їх замороження в активах і покращує ліквідність.

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів також зріс, а тривалість їх обороту скоротилася на 74,57 днів, що свідчить про ефективніше управління запасами.

Оборотність дебіторської заборгованості залишалася стабільною, однак у 2023 році покращилася, зменшивши тривалість її обороту. Це може вказувати на ефективніше управління розрахунками з клієнтами.

Коефіцієнт обертання грошових коштів зріс більш ніж утричі у 2023 році, що свідчить про покращення управління грошовими потоками.

Оборотність кредиторської заборгованості у 2023 році також покращилася, зменшивши її тривалість. Це свідчить про більш виважене управління взаємовідносинами з постачальниками.

У цілому, аналіз показників ділової активності демонструє позитивну тенденцію в управлінні активами та оборотним капіталом.

Динаміка показників ділової активності ТОВ «Терра» за 2020–2023 роки свідчить про підвищення ефективності використання активів підприємства. Зростання оборотності активів, скорочення тривалості обороту виробничих запасів і оборотних активів вказують на покращення внутрішніх бізнес-процесів та підвищення ліквідності.

Водночас скорочення тривалості обороту дебіторської та кредиторської заборгованості свідчить про ефективне управління розрахунками з контрагентами. Збільшення коефіцієнта обертання грошових коштів свідчить про поліпшення управління фінансовими ресурсами.

Таким чином, компанія демонструє позитивну динаміку, що сприяє її фінансовій стійкості та конкурентоспроможності. Однак для забезпечення сталого розвитку необхідно підтримувати ці позитивні тенденції, акцентуючи увагу на подальшій оптимізації управління активами.

Аналіз динаміки активів (табл. 2.7) є ключовим інструментом оцінки фінансового стану підприємства, оскільки він дозволяє визначити зміни у структурі майна підприємства та їхній вплив на його діяльність. У наведеній таблиці представлені дані про необоротні та оборотні активи ТОВ «Терра» за період 2020–2023 років, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів та загальну динаміку змін.

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки та структури активів ТОВ «Терра»

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-			Відносне відхилення, %		
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2021-2020	2022-2021	2023-2022
Необоротні активи	27371	35706	34861	37786	8335	-845	2925	30,45	-2,37	8,39
Оборотні активи	125380	146131	183611	179790	20751	37480	-3821	16,55	25,65	-2,08
Баланс	152751	181837	218472	217576	29086	36635	-896	19,04	20,15	-0,41

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

У період 2020–2023 років спостерігається загальне зростання необоротних активів на 10,415 тис. грн (+38,05%). Найбільше зростання відбулося у 2021 році (+30,45% порівняно з 2020 роком), що свідчить про активні інвестиції у довгострокові ресурси. Водночас у 2022 році було зафіксовано незначне зниження (-2,37%), однак у 2023 році знову спостерігався приріст на 8,39%.

За аналізований період оборотні активи зросли на 54,410 тис. грн (+43,40%), що свідчить про збільшення обсягу ресурсів, які можна швидко конвертувати у грошові кошти. Найбільший приріст був у 2022 році (+25,65% порівняно з 2021 роком), тоді

як у 2023 році спостерігалось незначне зменшення (-2,08%), що може свідчити про оптимізацію структури оборотного капіталу.

Загальна вартість активів (баланс) за 2020–2023 роки зросла на 64,825 тис. грн (+42,44%). У 2021 та 2022 роках спостерігалось значне зростання (+19,04% і +20,15% відповідно), що є позитивним сигналом для розвитку підприємства. Незначне зменшення у 2023 році (-0,41%) не є критичним і може бути пов'язане з плановими коригуваннями у структурі активів.

Аналіз структури активів ТОВ «Терра» демонструє загальну позитивну динаміку, що вказує на ефективне використання ресурсів підприємства. Зростання необоротних активів свідчить про інвестиційну активність, спрямовану на розвиток виробничих потужностей. Позитивна динаміка оборотних активів вказує на поліпшення ліквідності, проте зменшення у 2023 році потребує додаткового моніторингу. Загалом зростання балансу свідчить про фінансову стабільність підприємства, що створює сприятливі умови для подальшого розвитку.

На основі аналізу фінансового стану ТОВ «Терра» за період 2020–2023 років можна зробити наступні висновки, що показники ліквідності свідчать про загалом стабільну здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт поточної ліквідності коливався в межах 4,11–5,96, що перевищує нормативні значення і свідчить про значний рівень покриття короткострокових зобов'язань активами. Проте деяке зниження коефіцієнта швидкої та абсолютної ліквідності у 2023 році вказує на потребу в поліпшенні управління високоліквідними активами.

Рентабельність підприємства за валовим прибутком у 2022 році досягла максимального рівня (48,68%), проте у 2023 році знизилася до 46,04%, що може свідчити про збільшення витрат або зниження ефективності продажів. Рентабельність операційної діяльності і власного капіталу демонструють зниження у 2023 році, що вказує на необхідність оптимізації витрат і пошуку нових джерел доходів.

Показники фінансової стійкості демонструють загальне покращення. Коефіцієнт фінансової незалежності зріс до 0,37 у 2023 році, що свідчить про

зменшення залежності від позикового капіталу. Позитивною динамікою також є зниження коефіцієнтів фінансової залежності та концентрації позикового капіталу. Це вказує на покращення структури джерел фінансування.

Підприємство покращило показники оборотності активів: тривалість одного обороту оборотних активів скоротилася з 234,78 днів у 2020 році до 154,83 днів у 2023 році. Це свідчить про більш ефективне використання ресурсів. Зростання коефіцієнта оборотності грошових коштів у 2023 році свідчить про покращення управління ліквідністю.

За період 2020–2023 років спостерігалось збільшення необоротних активів і стабільне зростання оборотних активів. Високий рівень інвестицій у матеріальні цінності (повільноліквідні активи) дозволяє забезпечувати стабільність виробничих процесів, проте може знижувати ліквідність у короткостроковій перспективі.

ТОВ «Терра» демонструє задовільний фінансовий стан із позитивною динамікою у сфері фінансової стійкості та ділової активності. Проте зниження рентабельності у 2023 році та певне погіршення показників швидкої і абсолютної ліквідності вимагають впровадження заходів щодо оптимізації витрат, посилення управління короткостроковими активами і підвищення ефективності операційної діяльності.

2.3. Аналіз джерел фінансування ТОВ «Терра»

У сучасних умовах фінансування відіграє важливу роль у розвитку підприємства, забезпечуючи реалізацію інтересів власників і слугуючи ключовим інструментом управління його фінансовим станом.

ТОВ «Терра» активно використовує всі основні джерела капіталу, серед яких найбільшу частку займають довгострокові зобов'язання, за ними йде власний капітал, а короткострокові зобов'язання мають менший пріоритет.

Обсяг довгострокових зобов'язань значно зріс, досягнувши 105 982 тис. грн у 2023 році, що свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел

фінансування. Водночас короткострокові зобов'язання зазнали коливань: після збільшення у 2021-2022 роках вони скоротилися до 30 376 тис. грн у 2023 році. Це може вказувати на заходи з оптимізації оборотного капіталу та підвищення ефективності використання ресурсів.

Для ТОВ «Терра» доцільним стратегічним напрямом у майбутньому є підтримка власного капіталу та збільшення його частки в структурі фінансування. Такий підхід дозволить зменшити залежність підприємства від зовнішніх кредитів і зміцнити фінансову стабільність. Крім того, необхідно оптимізувати структуру зобов'язань, поступово знижуючи обсяг довгострокових зобов'язань за рахунок ефективного управління ресурсами та нарощування власних резервів.

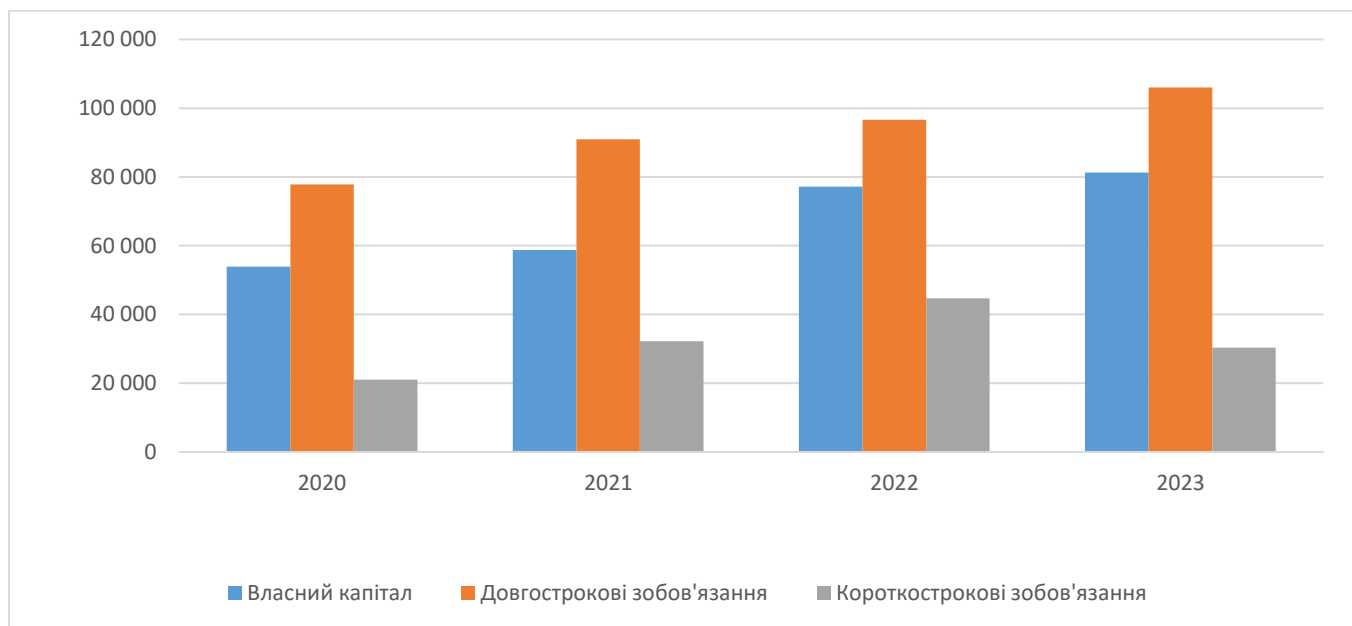

Рис. 2.4. Динаміка складових капіталу ТОВ «Терра» у 2020-2023 роки

Джерело: створено автором на основі [43-46]

Особливу увагу слід приділити моніторингу короткострокових зобов'язань, що дозволить забезпечити належний рівень ліквідності та підтримувати оптимальний обсяг оборотного капіталу. Позитивною тенденцією є зростання загального балансу підприємства: з 152,75 млн грн у 2020 році до 217,58 млн грн у 2023 році. Це свідчить

про розширення активів і загальний розвиток підприємства, що створює основу для подальшого фінансового зростання.

У підприємства зі складових власного капіталу мало (табл.2.5), але він демонструє зростання, збільшившись з 53,89 млн. грн у 2020 р. до 81,22 млн. грн у 2023 р.. Це свідчить про стабільний розвиток підприємства та його здатність утримувати власні фінансові ресурси. Попри відсутність додаткового вкладеного капіталу, загальний власний капітал демонструє зростання, що вказує на здатність компанії ефективно управляти своїми активами. Основною складовою цього зростання є нерозподілений прибуток, який значно збільшився за аналізований період.

Аналіз ділової активності відносно пасивів (табл. 2.8) є важливим інструментом оцінки фінансового стану підприємства, що дозволяє визначити ефективність використання власного, інвестованого та робочого капіталу. Це дослідження також дає змогу оцінити періоди окупності капіталу та рівень стійкості економічного зростання підприємства.

Таблиця 2.8

Аналіз ділової активності відносно пасивів ТОВ «Терра»

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-			
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2023-2020
Коефіцієнт обертання власного капіталу	3,62	3,81	4,71	5,22	0,20	0,89	0,51	1,60
Період окупності власного капіталу	100,91	95,69	77,57	69,94	-5,22	-18,12	-7,63	-30,96
Коефіцієнт обертання інвестованого капіталу	1,47	1,49	2,09	2,26	0,02	0,60	0,18	0,79
Період окупності інвестованого капіталу	247,96	244,98	174,76	161,22	-2,98	-70,23	-13,54	-86,75
Коефіцієнт обертання робочого капіталу	1,87	1,97	2,61	2,84	0,10	0,65	0,22	0,97
Період окупності робочого капіталу	195,40	185,65	139,69	128,67	-9,75	-45,95	-11,02	-66,73
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,59	0,63	0,71	0,73	0,03	0,09	0,01	0,14

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Коефіцієнт обертання власного капіталу показав стабільне зростання з 3,62 у 2020 році до 5,22 у 2023 році (+1,60). Це свідчить про зростання ефективності використання власного капіталу для створення доходів.

Період окупності власного капіталу скоротився на 30,96 днів протягом аналізованого періоду, що є позитивним фактором і свідчить про пришвидшення повернення інвестицій у власний капітал.

Коефіцієнт обертання інвестованого капіталу також демонструє позитивну динаміку, зрісши з 1,47 у 2020 році до 2,26 у 2023 році (+0,79), що вказує на покращення ефективності управління інвестованими коштами.

Період окупності інвестованого капіталу значно скоротився з 247,96 днів у 2020 році до 161,22 днів у 2023 році (-86,75). Це свідчить про суттєве зростання швидкості повернення інвестицій.

Коефіцієнт обертання робочого капіталу збільшився з 1,87 у 2020 році до 2,84 у 2023 році (+0,97), що є позитивним сигналом щодо ефективного використання поточних активів у операційній діяльності.

Період окупності робочого капіталу скоротився на 66,73 днів за аналізований період, що вказує на швидше повернення вкладень у робочий капітал.

Коефіцієнт стійкості економічного зростання демонструє поступове зростання з 0,59 у 2020 році до 0,73 у 2023 році (+0,14), що є свідченням покращення фінансової стабільності підприємства.

Результати аналізу показують позитивні зміни у фінансовій діяльності підприємства. Зростання коефіцієнтів обертання капіталу та скорочення періодів їхньої окупності свідчать про підвищення ефективності використання як власного, так і інвестованого капіталу. Також покращення коефіцієнта стійкості економічного зростання підтверджує зростання фінансової стабільності. Це створює сприятливі умови для подальшого розвитку підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності.

Аналіз динаміки власного капіталу (табл. 2.9) є одним із ключових аспектів фінансової стабільності та стійкості підприємства. Власний капітал відображає

сукупність ресурсів, які знаходяться у розпорядженні підприємства та забезпечують його незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Таблиця демонструє зміни у структурі та загальному обсязі власного капіталу ТОВ «Терра» за період 2020–2023 рр.

Особливу увагу слід звернути на компоненти власного капіталу, такі як зареєстрований (пайовий) капітал і нерозподілений прибуток, які мають різну динаміку. Аналіз цих показників дозволяє оцінити здатність підприємства до нарощування внутрішніх ресурсів, фінансування операційної діяльності, інвестицій та виконання своїх зобов'язань.

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки власного капіталу ТОВ «Терра»

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-			
					2021-2020	2022-2021	2023-2022	2023-2020
Зареєстрований (пайовий) капітал, млн. грн.	22,01	22,01	22,01	22,01	0,00	0,00	0,00	0,00
питома вага, %	40,84	37,48	28,53	27,10	-3,35	-8,95	-1,44	-13,74
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), млн. грн.	31,88	36,70	55,12	59,21	4,82	18,42	4,09	27,33
питома вага, %	59,16	62,52	71,47	72,90	3,35	8,95	1,44	13,74
Власний капітал, всього, млн. грн.	53,88	58,71	77,13	81,22	4,82	18,42	4,09	27,33

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Зареєстрований (пайовий) капітал протягом аналізованого періоду залишався незмінним на рівні 22,01 млн грн, що свідчить про стабільність внесків акціонерів. Однак його питома вага зменшилася з 40,84% у 2020 р. до 27,10% у 2023 р. Це зниження може бути зумовлене значним зростанням інших компонентів власного капіталу, зокрема нерозподіленого прибутку.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) демонструє позитивну динаміку, зростаючи з 31,88 млн грн у 2020 р. до 59,21 млн грн у 2023 р., що відповідає абсолютному приросту на 27,33 млн грн. Його питома вага також зросла з 59,16% у

2020 р. до 72,90% у 2023 р., що свідчить про збільшення ролі цього показника в структурі власного капіталу. Зростання нерозподіленого прибутку вказує на підвищення фінансової ефективності підприємства та спрямування значної частини прибутку на розвиток. Загальний власний капітал зріс із 53,88 млн грн у 2020 р. до 81,22 млн грн у 2023 р., тобто на 27,33 млн грн. Найбільший приріст був зафіксований у 2022 р., що пов'язано з істотним збільшенням нерозподіленого прибутку.

Аналіз динаміки власного капіталу ТОВ «Терра» за 2020–2023 рр. демонструє його стабільне зростання, що є позитивним сигналом для підприємства. Основним чинником збільшення власного капіталу є зростання нерозподіленого прибутку, який дозволяє підприємству інвестувати у розвиток та забезпечувати фінансову стійкість.

Зменшення питомої ваги зареєстрованого капіталу вказує на необхідність диверсифікації джерел внутрішнього фінансування. Підприємству варто продовжувати практику реінвестування прибутку для нарощування власних резервів та підвищення фінансової незалежності. Зростання власного капіталу також створює додаткові можливості для залучення інвестицій і забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Підприємство володіє декількома торговими марками:

1) «Органічна теплиця»:

підприємство підтвердило статус органічного виробництва, отримавши сертифікацію від Organic Standard згідно з вимогами українського законодавства щодо органічного виробництва, обігу та маркування. Постійна увага до якості дозволяє теплиці завойовувати довіру споживачів уже дев'ятий сезон поспіль. Географія продажів щороку розширюється, і сертифікат є гарантією якості та безпеки продукції. У 2024 році підприємство вже порадувало споживачів свіжими огірками, а до квітня планується початок продажу органічних томатів;

2) «Смак здорового життя Терра»:

Ця торгова марка спеціалізується на виробництві та фасуванні широкого асортименту продукції, до якого входять: гранола, вівсяні пластівці, гречана та горохова каші, супи-гарніри, різноманітні види пластівців та круп [5];

3) GO.TO.VO (Go To Voyage):

Торгова марка GO.TO.VO орієнтована на виробництво страв миттєвого приготування, що відповідає сучасним світовим трендам у сегментах street-food, food to go та adventure food. Для забезпечення високої якості продукції застосовуються професійно розроблені рецептури, ретельний контроль сировини та використання сучасного італійського і німецького обладнання. Виробничі процеси повністю автоматизовані та відповідають стандартам системи НАССР, що гарантує відмінну якість та смак [6];

4) «Домашнім улюбленцям Джо»:

Ця торгова марка займається виготовленням наповнювачів для туалетів домашніх тварин. Продукція виготовляється з відходів виробництва круп і пластівців, таких як висівки злакових культур (ячмінь, овес, жито, пшениця) з додаванням мінеральних речовин природного походження. Наповнювач підходить не лише для котів та гризунів, але й для собак карликових порід. Завдяки гранульованій структурі, він не утворює пилу, що сприяє чистоті та зручності використання. Наповнювач також екологічний: його можна змивати в туалет або використовувати як добриво, оскільки склад сприяє швидкому розкладанню та не шкодить довкіллю [7].

Не було вагомих змін коштів за складом (статтями) власного капіталу ТОВ «Терра» Успішною, рентабельною вважається робота підприємства, забезпечується висока конкурентоспроможність та фінансова стійкість за ситуації, коли власний капітал становить більшу частину його фінансування. Частка власного капіталу у формуванні капіталу ТОВ «Терра» становила приблизно 35% у 2020 р., та трималась на такому рівні до 2023 р. Частка власного капіталу у формуванні капіталу ТОВ «Терра» не відповідає нормативному значенні та вказує на його менший розмір.

Позиковий (залучений) капітал підприємства можна розділити на дві групи залежно від строковості залучення та відображення у фінансовій звітності: довгострокові зобов'язання та забезпечення (відображаються в другому розділі пасиву балансу) і короткострокові зобов'язання та забезпечення (відображаються в третьому розділі пасиву балансу). Структура позичених та залучених джерел

фінансування ТОВ «Терра» (рис. 2.5) вказує на переважання довгострокових зобов'язань.

Рис. 2.5. Структура позикових джерел фінансування ТОВ «Терра»

Джерело: створено автором на основі [43-46]

Довгострокові зобов'язання у 2020 році частка становила 78,73%, що свідчить про високу залежність підприємства від довгострокового фінансування. У 2021 та 2022 роках спостерігається зниження частки до 73,82% і 68,36% відповідно, що може вказувати на зменшення ролі довгострокових джерел у фінансуванні діяльності підприємства. У 2023 році частка довгострокових зобов'язань зросла до 77,72%, що свідчить про повернення до попереднього рівня залежності від цього виду фінансування. Це може бути ознакою розширення виробничих потужностей або реалізації великих проектів. Водночас зростання цих зобов'язань підвищує фінансовий ризик, оскільки підприємство зобов'язане обслуговувати свої довгострокові кредити або позики.

Короткострокові зобов'язання у 2020 році їх частка становила 21,27%. У 2021 та 2022 роках спостерігається поступове зростання частки короткострокових зобов'язань до 26,18% і 31,64% відповідно. Це може бути наслідком необхідності оперативного

фінансування оборотного капіталу. У 2023 році частка короткострокових зобов'язань зменшилася до 22,28%, що може свідчити про спроби підприємства оптимізувати свої короткострокові зобов'язання та зменшити фінансове навантаження.

Баланс між довгостроковими і короткостроковими зобов'язаннями мають загальну структуру залучених коштів збалансованою, проте протягом періоду відбуваються коливання у частках короткострокових та довгострокових зобов'язань.

Загалом, у структурі фінансування ТОВ «ТЕРА» домінують довгострокові зобов'язання, що є ознакою стратегічного підходу до залучення капіталу для довготривалих інвестицій.

Зростання частки короткострокових зобов'язань у 2021-2022 роках могло бути обумовлено необхідністю покриття поточних витрат, проте зниження цього показника в 2023 році вказує на зусилля підприємства зі зменшення ризиків ліквідності.

Повернення до високої частки довгострокових зобов'язань у 2023 році може свідчити про активізацію інвестиційної діяльності підприємства або перегляд його фінансової стратегії.

Для подальшого розвитку доцільно підтримувати баланс між короткостроковими і довгостроковими зобов'язаннями, а також зменшувати залежність від позикового капіталу через підвищення частки власного фінансування.

Аналіз динаміки позикового капіталу (табл. 2.10) є важливим інструментом для оцінки фінансової стійкості та ефективності управління зобов'язаннями підприємства. Він дозволяє визначити рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування, оцінити структуру зобов'язань, а також виявити тенденції в їх динаміці. Такий аналіз є особливо важливим для розуміння фінансових ризиків, забезпечення платоспроможності та планування фінансових стратегій підприємства.

Таблиця 2.10

Аналіз динаміки позикового капіталу ТОВ «Терра»

	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення,+/-
--	------	------	------	------	--------------------------

					2021- 2020	2022- 2021	2023- 2022	2023- 2020
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення: Довгострокові кредити банків	77834	90897	96627	105982	13063	5730	9355	28148
Усього за розділом II	77834	90897	96627	105982	13063	5730	9355	28148
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	700	700	0	0	0	-700	0	-700
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	8241	17375	31420	18890	9134	14045	-12530	10649
розрахунками з бюджетом	274	189	1208	18	-85	1019	-1190	-256
у тому числі з податку на прибуток	132	0	0	0	-132	0	0	-132
розрахунками зі страхування	210	206	115	117	-4	-91	2	-93
розрахунками з оплати праці	906	1160	1365	1569	254	205	204	663
Інші поточні зобов'язання	10698	12600	10606	9782	1902	-1994	-824	-916
Усього за розділом III	21029	32230	44714	30376	11201	12484	-14338	9347

Джерело: розраховано автором на основі [43-46]

Довгострокові кредити банків зросли на 36,16% за аналізований період (2020–2023), досягнувши 105 982 грн у 2023 році. Найбільший приріст відбувся у 2021 році (+16,78%), що свідчить про активне залучення довгострокових кредитів для фінансування потреб підприємства.

Короткострокові кредити банків повністю зникли з балансу підприємства у 2022 році (-100%), що може свідчити про переорієнтацію фінансування на довгострокові джерела.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги значно зросла у 2022 році (+80,83%), але скоротилася у 2023 році на 39,88%, що вказує на зусилля підприємства щодо оптимізації розрахунків із постачальниками.

Заборгованість перед бюджетом мала значні коливання: у 2022 році вона зросла на 539,15%, але у 2023 році впала на 98,51%, що може свідчити про нерегулярність податкових розрахунків.

Заборгованість зі страхування та з оплати праці демонструють різну динаміку: якщо остання зростала щороку (+73,18% за весь період), то перша скоротилася на 44,29%, що може свідчити про певні зміни у політиці соціальних платежів.

Інші поточні зобов'язання показали загальне скорочення на 8,56% за аналізований період, що свідчить про зменшення фінансових ризиків, пов'язаних із цим типом зобов'язань.

Довгострокові зобов'язання (розділ II) показали стабільне зростання, тоді як поточні зобов'язання (розділ III) демонструють нестабільність із піковим зростанням у 2022 році та значним скороченням у 2023 році. Загальне збільшення позикового капіталу склало 44,45% за період 2020–2023.

Результати аналізу свідчать про те, що ТОВ «ТЕРРА» поступово збільшує використання довгострокових кредитів, що може вказувати на орієнтацію на фінансування довгострокових проєктів. Скорочення короткострокових зобов'язань та часткове зменшення кредиторської заборгованості демонструють покращення фінансового управління та зниження залежності від короткострокового фінансування. Водночас, значне коливання у поточних зобов'язаннях вимагає подальшої уваги до питань фінансової стабільності та контролю витрат. Загалом підприємство демонструє поступовий перехід до більш стабільної структури фінансування.

На основі аналізу джерел фінансування ТОВ «Терра» можна зробити кілька ключових висновків щодо структури капіталу підприємства та її впливу на фінансову стійкість і розвиток компанії.

Основу фінансування підприємства становлять довгострокові зобов'язання, власний капітал і короткострокові зобов'язання. Проведений аналіз свідчить, що компанія активно використовує довгострокові кредити, які в 2023 році становили 77,72% загальної структури залучених коштів. Таке збільшення обсягу довгострокових зобов'язань свідчить про спрямованість підприємства на реалізацію інвестиційних проєктів і розширення діяльності. Однак це також створює ризики, пов'язані з необхідністю своєчасного обслуговування боргу.

Короткострокові зобов'язання ТОВ «Терра» змінювалися протягом аналізованого періоду: їх частка зросла до 31,64% у 2022 році, однак у 2023 році зменшилася до 22,28%. Це може свідчити про заходи з оптимізації оборотного капіталу та зменшення залежності від короткострокових зобов'язань, що позитивно позначається на ліквідності підприємства.

Власний капітал підприємства демонструє поступове зростання, досягнувши 81,22 млн грн у 2023 році, що на 27,33 млн грн більше, ніж у 2020 році. Попри це, його частка в загальній структурі капіталу залишається відносно низькою (близько 27,1% у 2023 році), що вказує на значну залежність компанії від позикових коштів. Частка зареєстрованого капіталу протягом аналізованого періоду не змінювалася, однак його питома вага у структурі власного капіталу скорочувалася, що свідчить про зростання ролі нерозподіленого прибутку як джерела фінансування.

Таким чином, ТОВ «Терра» демонструє позитивну динаміку в управлінні фінансовими ресурсами, забезпечуючи розвиток завдяки залученню зовнішніх джерел фінансування та ефективному використанню власного капіталу. Однак для посилення фінансової стійкості підприємства доцільно:

- продовжувати збільшення частки власного капіталу за рахунок як зростання нерозподіленого прибутку, так і можливого збільшення зареєстрованого капіталу;
- оптимізувати структуру довгострокових і короткострокових зобов'язань для зменшення боргового навантаження;
- підвищувати ефективність використання власних фінансових ресурсів для зниження залежності від зовнішніх кредитів.

Дотримання цих рекомендацій дозволить ТОВ «Терра» не лише закріпити свої ринкові позиції, а й забезпечити довгострокову фінансову стабільність.

Отже, аналіз джерел фінансування ТОВ «Терра» виявив кілька ключових тенденцій. Частка довгострокових зобов'язань у структурі фінансування залишалася високою, досягнувши 77,72% у 2023 році, що свідчить про орієнтацію компанії на

інвестиційний розвиток. Це дозволяє реалізовувати стратегічні проєкти, проте водночас підвищує ризики, пов'язані з обслуговуванням боргу.

Короткострокові зобов'язання підприємства змінювалися протягом аналізованого періоду, знизившись до 22,28% у 2023 році після піку в 2022 році. Це свідчить про заходи з оптимізації оборотного капіталу та зміцнення фінансової ліквідності.

Власний капітал ТОВ «Терра» демонструє стабільне зростання до 2023 року. Основною складовою цього зростання є нерозподілений прибуток, тоді як частка зареєстрованого капіталу залишалася незмінною. Незважаючи на позитивну динаміку, частка власного капіталу в загальній структурі фінансування залишається недостатньою (27,1% у 2023 році), що вказує на залежність підприємства від позикових ресурсів.

У цілому, підприємство демонструє збалансований підхід до управління фінансами, підтримуючи рівновагу між коротко- і довгостроковими зобов'язаннями. Для підвищення фінансової стійкості доцільно збільшити частку власного капіталу, зменшуючи залежність від зовнішніх джерел фінансування. Це дозволить знизити фінансові ризики та забезпечити стабільний розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 2

Аналіз функціональної структури управління ТОВ «Терра» та фінансового стану підприємства за період 2020–2023 років виявив кілька важливих аспектів, які впливають на ефективність діяльності компанії.

Функціональна структура управління має свої переваги, зокрема чіткий розподіл обов'язків, спеціалізацію, прозорість управління та гнучкість у прийнятті рішень. Це дозволяє компанії ефективно реагувати на зміни ринку та покращувати комунікацію всередині підрозділів. Однак, існують і недоліки, такі як ускладнена координація між відділами, обмеження у розвитку через вузьку спеціалізацію, а також ризик виникнення конфліктів. Для підвищення ефективності необхідно вдосконалювати систему комунікацій та покращувати співпрацю між підрозділами, що дозволить компанії адаптуватися до змін і зберігати конкурентоспроможність.

Що стосується фінансового стану ТОВ «Терра», показники ліквідності свідчать про здатність компанії виконувати свої короткострокові зобов'язання, хоча є потреба в оптимізації управління високоліквідними активами. Рентабельність підприємства дещо знизилась у 2023 році, що може свідчити про зростання витрат або зниження ефективності операцій. Показники фінансової стійкості демонструють покращення, зокрема зниження залежності від позикового капіталу, що позитивно впливає на структуру джерел фінансування. Проте необхідно продовжувати роботу з оптимізації витрат і підвищення ефективності операційної діяльності.

Джерела фінансування ТОВ «Терра» складаються переважно з довгострокових зобов'язань, що дозволяє реалізовувати інвестиційні проекти, але й несе певні ризики через високу залежність від позикових ресурсів. Власний капітал стабільно зростає, однак його частка в структурі фінансування залишається низькою. Для зниження фінансових ризиків та забезпечення стабільного розвитку підприємства доцільно збільшити частку власного капіталу.

У цілому, ТОВ «Терра» демонструє задовільний фінансовий стан, але потребує вдосконалення в управлінні витратами та активами, а також в оптимізації структури капіталу для досягнення більшої фінансової стабільності та стійкості на ринку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Державні програми, як метод оптимізації джерел фінансування підприємств

Державна підтримка малих та середніх підприємств (МСП) надається в рамках співпраці з місцевими органами влади та адміністраціями, які можуть реалізовувати допомогу через регіональні та місцеві програми, орієнтовані на розвиток бізнесу. Фінансування таких заходів здійснюється за рахунок місцевих бюджетів відповідно до вимог Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Фінансування проходить через банки, що мають угоди про співпрацю з Фондом розвитку підприємництва. Головною метою державної підтримки є зниження вартості кредитів, які отримують підприємці для ведення бізнесу.

З 1 грудня 2024 року кредити для підприємців у сільському господарстві (основний КВЕД секції А) або для переробки сільськогосподарської продукції (групи 10.51, 10.61, 10.71 згідно з Національним класифікатором) будуть надаватися з урахуванням екологічних і соціальних стандартів, встановлених Світовим банком.

Ці кредити можуть бути використані для:

- 1) інвестиційних цілей, таких як:
 - придбання чи модернізація основних засобів (також транспорту для комерційного та виробничого використання);
 - придбання нежитлової нерухомості чи земельних ділянок для ведення господарської діяльності (без передачі в користування третім особам);
 - будівництво, реконструкція або ремонт нежитлових приміщень, які використовуються підприємцями для основної діяльності;
 - придбання прав інтелектуальної власності, що пов'язані з інвестиційними проєктами, через договори комерційної концесії (франчайзинг);

— заходи з енергоефективності, включаючи придбання та встановлення установок для виробництва електроенергії з альтернативних джерел;

2) фінансування оборотного капіталу для підприємців, окрім об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів (СБ та ЖБК) [48].

Державна підтримка також спрямована на фінансування підприємств, які працюють у сферах, важливих для економіки України, зокрема:

1) сільськогосподарських товаровиробників для ведення аграрної діяльності;

2) підприємств у переробній промисловості (КВЕД Секції С) та тваринництва (групи 01.4 КВЕД секції А);

3) відбудову зруйнованих підприємств через війну (підтвердження через документи про руйнування, акти пошкоджень та інші);

4) допомога підприємствам, які працюють на територіях, де відбувалися або тривають бойові дії. Підприємства, розташовані на тимчасово окупованих Україною територіях (територіях, для яких не визначено дату завершення тимчасової окупації), територіях, включених до переліку територій, на яких здійснюються (або здійснювалися) бойові дії, та територій, тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого Міністерством реінтеграції, яким надаються операційні кошти за цими процедурами;

5) фінансування енергосервісних компаній, що підвищують енергоефективність об'єктів державної та комунальної власності;

6) впровадження заходів з енергоефективності для об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та кооперативів.

Максимальна сума кредиту для підприємства та його пов'язаних контрагентів не повинна перевищувати 60 млн гривень, за винятком:

— не більше 3 млн. гривень для фізичних осіб-підприємців;

— до 90 млн. гривень для сільськогосподарських товаровиробників разом з членами групи пов'язаних компаній (ГПК);

— до 150 млн. гривень для підприємств, що постраждали від війни або працюють у зонах високого воєнного ризику (ЗВВР);

— до 5 млн. гривень для фінансування оборотного капіталу без урахування учасників групи.

Максимальний термін кредитування:

— 10 років для інвестиційних цілей;

— 3 роки для оборотного капіталу, з можливістю пролонгації до 31 грудня 2026 року для підприємств у зонах високого воєнного ризику;

— до 31 березня 2025 року для сільськогосподарських товаровиробників.

Процентна ставка (базова) по кредитах, без урахування компенсацій відсотків, залежить від категорії підприємства:

1) кредит для діючого бізнесу на інвестиційні цілі:

— для суб'єктів мікропідприємництва - не більше Індексу UIRD (три місяці) + 7%;

— для суб'єктів середнього підприємництва - не більше Індексу UIRD (три місяці) +4%;

— для об'єднання СБ та ЖБК - не більше Індексу UIRD (три місяці) +7%;

2) кредит для діючого бізнесу на фінансування оборотного капіталу: не більше Індексу UIRD (три місяці) +4%;

3) кредит для новоствореного бізнесу (стартап): не більше Індексу UIRD (три місяці) +7%;

4) кредит для ФОП: не більше Індексу UIRD (12 місяців) + 14%.

Індекс UIRD є українським індексом ставок за депозитами фізичних осіб, який визначається на основі номінальних ставок на ринку депозитів, оголошених банками. Перегляд базової процентної ставки за кредитом, наданим суб'єкту підприємництва, з урахуванням змін цього індексу, здійснюється щоквартально уповноваженим банком. Порядок перегляду цієї ставки та дата її зміни визначаються в кредитному

договорі між суб'єктом підприємництва та банком, відповідно до його внутрішніх процедур. Однак максимальна величина базової процентної ставки для кредиту, наданого суб'єкту підприємництва (окрім фізичної особи - підприємця), не може перевищувати 23% річних, без урахування підвищеної (штрафної) ставки за кредитом.

Під час воєнного стану або протягом 90 днів після його скасування банки можуть підвищувати ставку до 20%, але компенсація на цю частину ставки не надається (тобто доплата до 20% покладається на клієнта, компенсація зі сторони держави є фіксованою) [37].

Компенсація відсотків надається ФРП з метою зменшення його фактичних витрат на сплату базової процентної ставки до визначеного рівня (далі - компенсаційна процентна ставка):

- до 1% річних протягом перших двох років кредитування, а потім до 5% річних - для суб'єктів підприємництва (окрім СБ та ЖБК), що здійснюють господарську діяльність та мають виробничі потужності в ЗВВР, на інвестиційні цілі;
- до 3% річних - для суб'єктів підприємництва, що ведуть господарську діяльність та мають виробничі потужності в ЗВВР, на фінансування оборотного капіталу.

Для суб'єктів підприємництва, які здійснюють господарську діяльність поза ЗВВР, компенсаційна процентна ставка знижується:

- на інвестиційні цілі – до рівня 5 або 7, або 9 відсотків річних;
- за спеціальними напрямками фінансування оборотного капіталу – до рівня 7 або 9 відсотків річних;
- для кредитів, наданих на фінансування оборотного капіталу, за винятком напрямків: переробка та енергосервіс - до рівня 13 відсотків річних [51].

Розмір компенсаційної процентної ставки (табл.3.1) за кредитом, наданим суб'єкту підприємництва, який підлягає сплаті за рахунок власних коштів без урахування зменшення на розмір партнерської знижки, визначається з урахуванням виконання суб'єктом підприємництва таких умов:

**Розмір компенсаційної процентної ставки за кредитами програми
«Доступні кредити 5-7-9»**

Умови	Інвестиційні цілі			Фінансування оборотного капіталу (за пріоритетними напрямками)		Фінансування оборотного капіталу (крім пріоритетних напрямів)	
	мікро, малий	мікро, малий	середній	мікро, малий	середній	усі сегменти (крім суб'єктів, у яких річний дохід перевищує суму, еквівалентну 20 млн. євро)	суб'єкти середнього підприємства, в яких річний дохід перевищує суму, еквівалентну 20 млн. євро
Сегмент суб'єкта підприємства на дату укладення кредитного договору							
Мінімальний приріст робочих місць суб'єкта підприємства, працівників	2						
Розмір компенсаційної процентної ставки, відсотків річних	5	7	9	7	9	13	15

Джерело: побудовано автором на основі [51]

Уповноважений банк проводить аналіз зміни чисельності працівників суб'єкта підприємства (приросту робочих місць) кожного кварталу протягом всього періоду кредитування, на який надається державна підтримка. У разі зменшення або збільшення чисельності працівників банк коригує компенсаційну процентну ставку відповідно.

При цьому банк повинен враховувати зміни чисельності працівників за попередній звітний квартал також для інших учасників ГПК.

Після аналізу, банк переглядає розмір компенсаційної процентної ставки для наступного кварталу згідно з умовами кредитного договору. Результати цього аналізу банк надає Фонду в рамках квартальної звітності за формою, встановленою Фондом. У період воєнного стану, а також протягом 180 днів після його припинення чи скасування, звітність подається на піврічній основі, однак банк зобов'язаний подавати річну звітність, незалежно від тривалості зазначеного періоду.

Умови застосування розміру компенсаційних відсотків до кредитів, наданих юридичним особам на інвестиційні цілі (за винятком кредитів юридичним особам, які здійснюють економічну діяльність та розташовані у ЗВВР), визначаються кредитні угоди для малих та середніх підприємств а процентна ставка встановлюється на рівні 7% річних.

Якщо підприємство виконує умови для збільшення кількості нових робочих місць (збільшення середньооблікової чисельності працівників підприємства), зокрема, створення не менше 2 нових робочих місць протягом періоду, що закінчується першим повним календарним кварталом надання позики підприємству, процентна ставка компенсації буде знижена до 5% річних і буде застосовуватися протягом наступного календарного кварталу.

У майбутньому, за умови, що підприємство збереже чисельність співробітників на рівні звітного (попереднього) календарного кварталу або створить нові робочі місця, компенсаційні відсотки за кредитом, наданим підприємству на наступний календарний квартал, складуть один процентний пункт за кожного співробітника, звільненого протягом звітного (попереднього) календарного кварталу. квартал, якщо фактична чисельність штатних працівників зменшується наприкінці звітного (попереднього) календарного кварталу.

Збільшення (якщо середнє число співробітників, зайнятих повний робочий день, в організації збільшується на один процентний пункт після звільнення співробітника, підвищення процентних ставок не застосовується). Однак, незалежно від зміни, розмір компенсаційної процентної ставки не може перевищувати 7% річних.

У будь-якому випадку розмір компенсаційних відсотків за кредитами, наданими суб'єктам малого та середнього підприємництва на інвестиційні цілі (крім кредитів, наданих суб'єктам економічної діяльності, виробничі потужності яких розташовані в зонах підвищеного військового ризику), не може бути меншим за 5% річних і не може перевищувати 7% річних для суб'єктів малого та мікропідприємництва, а для суб'єктів середнього підприємництва – не менше 7% річних і не більше 9% річних.

Для отримання державної підтримки відповідно до Порядку суб'єкт підприємництва повинен відповідати протягом усього періоду отримання державної підтримки критеріям:

1) суб'єкт господарювання не може бути особою, учасником (акціонером, членом) або кінцевим бенефіціаром якої є громадянин держави, визнаної Україною державою-агресором або державою-окупантом, та/або особою, яка належить або належала до терористичних організацій, або юридичною особою, в якій особа, що належала або належить до терористичної організації, виступає учасником (акціонером, членом) або кінцевим бенефіціаром;

2) юридична особа зареєстрована на території України (крім тимчасово окупованих Російською Федерацією територій та територій, на яких проводились військові дії, або територій, тимчасово окупованих Російською Федерацією, для яких не визначено дату завершення окупації);

3) суб'єкти, що належать до новостворених підприємств (стартапи), повинні мати бізнес-план реалізації інвестиційних проектів, що фінансуються уповноваженим банком;

4) юридична особа разом з іншими отриманими державними допомогами не повинна перевищувати суму державної підтримки в 200 000 євро за офіційним обмінним курсом Національного банку України на кінець фінансового року (останній день року) за останні 3 календарні роки; Обмеження на розмір державної підтримки не поширюються на суб'єктів господарювання, які провадять діяльність у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, а також у період воєнного стану[37];

5) суб'єкт підприємництва не підпадає під обмеження щодо надання державної підтримки, визначені статтею 13 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», а саме:

Державна підтримка не може надаватися суб'єктам малого і середнього підприємництва, які:

- є кредитними організаціями, страховими організаціями, інвестиційними фондами, недержавними пенсійними фондами, професійними учасниками ринку цінних паперів, ломбардами;
- є нерезидентами України, за винятком випадків, передбачених міжнародними договорами України;
- здійснюють виробництво та/або реалізацію зброї, алкогольних напоїв (крім виноградних вин, включаючи ігристі, газовані та ароматизовані), тютюнових виробів, обмін валют;
- надають в оренду нерухоме майно, що є основним видом діяльності;
- є визнаними банкрутами або щодо яких порушено справу про банкрутство;
- перебувають у стадії припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця;
- подали завідомо недостовірні відомості та документи при зверненні за державною підтримкою;
- мають заборгованість перед бюджетом, Пенсійним фондом України, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- отримали державну підтримку з порушенням умов її надання або цільового використання бюджетних коштів, що доведено в установленому порядку [50];

б) суб'єкти, які здійснюють сільськогосподарську діяльність (основний КВЕД) або діяльність з переробки сільськогосподарської продукції (основний КВЕД), повинні впровадити та дотримуватися екологічних і соціальних стандартів Світового банку.

Також при купівлі техніки за програмою «Доступні кредити 5-7-9» можна поєднати з державною програмою від Мінекономіки «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва».

Ця програма передбачає часткову компенсацію на техніку та обладнання, виробництво яких має рівень локалізації, що перевищує 60 відсотків, за винятком

тракторів і самохідних енергетичних засобів сільськогосподарського призначення, спеціалізованих сільськогосподарських автомобілів, самохідних та причіпних комбайнів.

Для цих типів техніки ступінь локалізації виробництва має перевищувати значення, визначене постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. № 369 «Про затвердження Порядку визначення ступеня локалізації виробництва підприємствами вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу вітчизняної техніки і обладнання для агропромислового комплексу та встановлення показників ступеня локалізації виробництва тракторів та інших самохідних енергетичних засобів сільськогосподарського призначення, спеціальних автомобілів сільськогосподарського призначення, самохідних та причіпних комбайнів» [37].

Частковій компенсації підлягають техніка та обладнання, які на момент здійснення оплати їх придбання через уповноважений банк були включені до відповідного переліку. Вартість техніки та обладнання, придбаних починаючи з 1 грудня поточного бюджетного періоду, компенсується в межах бюджетних асигнувань, передбачених на наступний бюджетний період для відповідних цілей.

Сільськогосподарські виробники можуть отримати часткову компенсацію за умови, що вони:

- не перебувають у процедурі неплатоспроможності, не визнані банкрутами та не перебувають у стадії ліквідації;
- на перше число місяця, в якому ухвалюється рішення про надання компенсації, не мають простроченої заборгованості, яка перевищує шість місяців і контролюється Державною податковою адміністрацією;
- не включені до списку юридичних або фізичних осіб, щодо яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), відповідно до рішень Ради національної безпеки і оборони України та Указів Президента України про застосування санкцій відповідно до Закону України «Про санкції»[53].

Отже, можна зробити висновок про важливість державної підтримки для сільськогосподарських підприємств через часткову компенсацію витрат на придбання

техніки та обладнання. Програма компенсації має чітко визначені умови, які включають критерії для підприємств, що повинні відповідати вимогам щодо бездоганної фінансової дисципліни та відповідності екологічним стандартам. Компенсація надається лише за техніку, що включена до затверджених переліків, з урахуванням локалізації виробництва, що сприяє розвитку вітчизняного виробництва.

Крім того, програма встановлює специфічні вимоги до малих, середніх і мікропідприємств, забезпечуючи їм доступ до кредитів з пільговими процентними ставками за умови виконання певних умов, зокрема щодо працевлаштування та дотримання податкових зобов'язань. Окремо слід зазначити важливість обмежень, які застосовуються до підприємств, що перебувають під санкціями або мають заборгованість перед бюджетом, що гарантує правильне цільове використання державних коштів.

Загалом, державна підтримка надається підприємствам, що відповідають усім вимогам, що дозволяє підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва, оновити технічну базу та сприяти розвитку аграрного сектору в умовах сучасних економічних і соціальних викликів.

3.2. Оптимізація джерел фінансування ТОВ «Терра» на прикладі банківських кредитів

У сучасних умовах ринку аграрного виробництва та посилення конкуренції державна підтримка малих і середніх підприємств, особливо агропромислового комплексу, стає надзвичайно важливою. Сучасні компанії, такі як ТОВ «Терра», зіштовхуються з необхідністю модернізації, оптимізації фінансових ресурсів і підвищення продуктивності для забезпечення стійкого розвитку. У цьому аспекті програма часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки виступає

дієвим механізмом державної підтримки, який допомагає агропідприємствам отримати фінансову допомогу при закупівлі техніки вітчизняного виробництва.

Ця програма дає змогу підприємствам суттєво скоротити витрати на необхідне обладнання та одночасно стимулює попит на продукцію, вироблену в Україні. Такий підхід сприяє зміцненню агропромислового сектора, підвищенню конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках і створює передумови для сталого економічного зростання країни.

Програма «Доступні кредити 5-7-9» у поєднанні з частковою компенсацією вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва виступає важливим інструментом державної політики підтримки малого та середнього підприємництва, особливо в аграрному секторі. Ці ініціативи створюють вигідні умови для доступу підприємств до фінансових ресурсів, що дозволяє їм активно впроваджувати інновації, оновлювати технічну базу, збільшувати обсяги виробництва та підвищувати конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Програма «Доступні кредити 5-7-9» надає можливість підприємцям отримувати кредити з пільговими процентними ставками в межах 5-9% залежно від категорії підприємства та напрямку його діяльності. Вона спрямована на підтримку інвестиційних проєктів, які включають модернізацію основних засобів, придбання нежитлової нерухомості, обладнання для енергоефективності, об'єктів інтелектуальної власності, а також розширення виробництва. Крім того, програма передбачає фінансування оборотного капіталу, що допомагає підприємствам зберігати стабільність у складних економічних умовах, забезпечувати безперервну діяльність і створювати базу для подальшого розвитку.

Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання є потужним стимулом для закупівлі сучасної вітчизняної техніки, забезпечуючи фінансову підтримку у вигляді 25% відшкодування вартості. Це суттєво знижує фінансове навантаження на фермерів і аграрні підприємства, що сприяє підвищенню

продуктивності аграрного сектору, створенню нових робочих місць, стимулюванню локального виробництва техніки та посиленню продовольчої безпеки країни.

Особливу увагу в межах програми приділено підтримці техніки з високим рівнем локалізації виробництва, що дозволяє не лише забезпечувати вітчизняні машинобудівні підприємства роботою, але й сприяти економічному зростанню регіонів через розвиток суміжних галузей. Такий підхід формує комплексний ефект: зміцнює аграрну економіку, стимулює наукові дослідження та технологічний прогрес, а також сприяє збереженню екологічного балансу завдяки впровадженню сучасних енергоефективних рішень [49].

Для участі у програмі часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки або обладнання необхідно дотримуватись наступного алгоритму дій:

- 1) оплатіть техніку чи обладнання: здійсніть оплату з власного або позичкового рахунку в уповноваженому банку. Це може бути як повна сума, так і передоплата за техніку чи обладнання, придбані у період з 01.01.2024 до 30.11.2024;
- 2) обирайте постачальника: оберіть постачальника техніки або обладнання з офіційного переліку, розміщеного на сайті Міністерства економіки України.
- 3) придбайте техніку у вітчизняного виробника: умовою участі є купівля сільськогосподарської техніки чи обладнання, виготовлених в Україні, у виробника, акредитованого в межах програми;
- 4) подавайте документи: зверніться до уповноваженого банку для подачі заявки на отримання компенсації. До заявки необхідно додати пакет підтверджувальних документів, що засвідчують здійснення покупки та відповідність техніки чи обладнання умовам програми;
- 5) отримайте компенсацію: після перевірки поданих документів кошти у розмірі 25% вартості техніки чи обладнання будуть перераховані на ваш банківський рахунок.

Важливі умови:

- акредитовані виробники та банки. Техніка або обладнання мають бути придбані виключно у виробників, які є акредитованими учасниками програми. Оплата повинна бути здійснена через уповноважені банки, що співпрацюють із програмою;

- дотримання термінів подання документів. Зверніть увагу на встановлені строки подання документів:

1) за техніку, придбану до 1 грудня поточного бюджетного року, документи подаються до 5 грудня того ж року;

2) за техніку, придбану з 1 грудня поточного бюджетного року, документи необхідно подати до 1 квітня наступного бюджетного року;

- додаткові вимоги. Перелік умов участі, включаючи документи, які потрібно подати, регламентується відповідною Постановою Кабінету Міністрів України. Усі умови можна знайти на офіційних веб-ресурсах державних органів.

Ця програма надає суттєві фінансові переваги аграрним підприємствам, сприяючи модернізації їхнього обладнання, підвищенню продуктивності та зниженню витрат на придбання сучасної вітчизняної техніки [52].

Загалом, реалізація цих програм допомагає створювати передумови для економічного зростання, покращення інвестиційного клімату та підвищення продуктивності праці, сприяючи сталому розвитку економіки України.

На прикладі таблиці 3.2 аналізується ефективність участі ТОВ «Терра» у програмі часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання. Розглядається придбання техніки у ПАТ «Харківпродмаш» через офіційного дилера ТОВ «Алма». Ця програма, реалізована за підтримки держави та зокрема через АТ «Банк Кредит Дніпро», дозволяє підприємству суттєво оптимізувати свої витрати та покращити фінансову стійкість.

Часткова компенсація с/г техніки та обладнання на прикладі ТОВ «Терра»

Завод-виробник	Офіційний дилер	Назва одиниць техніки	К-сть	Ціна з Переліку з ПДВ, за од.	Сума з ПДВ, всього	Ціна без ПДВ	Сума компенсації
ПАТ «Харківпродмаш» (30034636)	ТОВ «Алма» (31634601)	Норія N-5 12,45 м	1	190 864	190 864	152 691	38 173
ПАТ «Харківпродмаш» (30034636)	ТОВ «Алма» (31634601)	Норія N-10 13 м	2	227 567	455 134	364 107	91 027
ПАТ «Харківпродмаш» (30034636)	ТОВ «Алма» (31634601)	Норія N-10 15,5 м	2	243 485	486 970	389 576	97 394
ПАТ «Харківпродмаш» (30034636)	ТОВ «Алма» (31634601)	Конвеєр стрічковий KLB-30 10 м	1	159 726	159 726	127 781	31 945
ПАТ «Харківпродмаш» (30034636)	ТОВ «Алма» (31634601)	Конвеєр стрічковий KLR-50 20 м	2	254 626	509 252	407 402	101 850
Всього			8	1 076 268	1 801 946	1 441 557	360 389

Джерело: розроблено автором

В таблиці 3.2 представлено дані щодо придбання восьми одиниць техніки, що включають норії різних типів і конвеєри стрічкові. Загальна вартість техніки та обладнання з ПДВ становить 1 801 946 грн. Вартість техніки без ПДВ – 1 441 557 грн.

Завдяки програмі часткової компенсації, відповідно до Постанови №130, підприємство отримує повернення у розмірі 360 389 грн, що складає 25% від вартості обладнання без ПДВ.

Для підприємства є вигода, а саме:

1) зниження фінансового навантаження: отримання компенсації у розмірі 360 389 грн дозволяє суттєво зменшити витрати на придбання техніки, що сприяє вивільненню фінансових ресурсів для інших потреб підприємства;

2) стимул до модернізації: завдяки державній підтримці, підприємство має змогу оновити виробничу базу сучасною технікою, що забезпечує підвищення продуктивності праці;

3) підтримка локального виробництва: закупівля обладнання у вітчизняного виробника стимулює розвиток національного машинобудування, що створює додаткову цінність для економіки країни;

4) оптимізація джерел фінансування: участь у програмі дозволяє використовувати державну підтримку як додаткове джерело фінансування, що зменшує потребу у зовнішніх запозиченнях.

Програма часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання є одним із ключових методів оптимізації фінансових ресурсів для ТОВ «Терра». Її впровадження дозволяє підприємству більш ефективно управляти витратами, розподіляти кошти та забезпечувати стійкий розвиток.

Основні аспекти ролі програми в оптимізації фінансування:

1) зниження фінансового навантаження на бюджет підприємства: отримання компенсації у розмірі 25% від вартості техніки без ПДВ дозволяє значно скоротити початкові витрати на придбання обладнання. Для ТОВ «Терра» це вивільнення 360 389 грн, які можна спрямувати на інші виробничі чи інвестиційні потреби;

2) доступ до сучасного обладнання: завдяки програмі підприємство може дозволити собі придбати сучасну техніку вітчизняного виробництва, яка є більш продуктивною, енергоефективною та відповідає сучасним вимогам ринку. Це підвищує ефективність операційної діяльності та дозволяє зменшити витрати на обслуговування старої техніки;

3) диверсифікація джерел фінансування: державна підтримка у вигляді компенсації є альтернативним джерелом фінансування, що зменшує залежність підприємства від кредитних ресурсів чи власного капіталу. Це дозволяє підприємству більш раціонально розподіляти фінансові ресурси та уникати надмірного боргового навантаження;

4) стимулювання сталого розвитку: програма дозволяє ТОВ «Терра» не лише оновити матеріально-технічну базу, а й створює умови для розширення виробничих можливостей. Нове обладнання сприяє збільшенню продуктивності,

покращенню якості продукції та підвищенню конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках;

5) підтримка локального виробництва: закупівля обладнання у вітчизняних виробників не лише відповідає умовам програми, а й сприяє підтримці національної економіки. Водночас ТОВ «Терра» отримує можливість співпрацювати з постачальниками, які надають доступну вартість та обслуговування техніки;

б) ефективне планування фінансів: програма передбачає чітко визначені терміни подання документів та виплати компенсації, що дозволяє підприємству планувати свої витрати й доходи на основі прогнозованих грошових потоків.

Для ТОВ «Терра» участь у програмі часткової компенсації є стратегічним кроком у вдосконаленні фінансового управління. Цей метод оптимізації джерел фінансування забезпечує зниження витрат, підвищення ефективності використання капіталу та створює можливості для подальшого розвитку підприємства.

Поєднання цієї програми з іншими інструментами державної підтримки, такими як «Доступні кредити 5-7-9», сприяє формуванню комплексного підходу до оптимізації фінансів, що є критично важливим для зміцнення позицій підприємства в аграрному секторі. Таким чином, програма є вагомим чинником не лише для економічної стійкості ТОВ «Терра», а й для створення передумов довгострокового розвитку.

Перед ухваленням рішення про надання кредиту банк проводить ретельний аналіз фінансового стану позичальника. Це дозволяє оцінити кредитоспроможність, ризики невиконання зобов'язань та забезпечити виконання умов кредитного договору. Основні обмеження щодо фінансового стану позичальників включають оцінку фінансового класу, збитковості діяльності, власного капіталу, а також показників боргового навантаження і його покриття. У цьому контексті для підприємств важливими є такі фінансові метрики, як співвідношення боргу до виручки, період амортизації боргу та покриття боргу. Дані показники наведено у таблиці 3.3.

Аналіз фінансових показників ТОВ «Терра» у контексті отримання кредиту

Показник обмеження	Опис	2023
Борг до виручки	співвідношення прогнозного показника Debt до прогнозного Чистого доходу	4,28
Період амортизації боргу	співвідношення прогнозного показника Debt до прогнозного показника ЕВІТДА	1,17
Покриття боргу	співвідношення прогнозного показника ЕВІТДА до прогнозних фінансових витрат та платежів за кредитами	1,27

Джерело: розраховано автором

Показник борг до виручки 4,28%, що суттєво нижче порогового значення. Це свідчить про низьке боргове навантаження відносно доходів компанії. Показник період амортизації боргу складає 1,17 років. Це означає, що підприємство має високий потенціал для швидкого погашення боргу за рахунок операційного прибутку. А показник покриття боргу становить 1,27. Це свідчить, що підприємство здатне покривати свої боргові зобов'язання та витрати за кредитами завдяки операційній діяльності.

Результати фінансового аналізу свідчать, що стан підприємства відповідає основним критеріям кредитоспроможності. Співвідношення боргу до виручки, період амортизації боргу та покриття боргу знаходяться у межах допустимих значень, що підтверджує стабільність фінансового стану позичальника.

Такі результати є позитивними як для підприємства, так і для банку, оскільки вони зменшують кредитні ризики та створюють основу для довгострокового співробітництва. У контексті методів оптимізації джерел фінансування, такі показники демонструють ефективне управління фінансовими ресурсами, що сприяє залученню позикового капіталу на вигідних умовах.

Для забезпечення фінансової стійкості та ефективного розвитку ТОВ «Терра» доцільним є поєднання двох програм державної підтримки: програми часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та програми «Доступні кредити 5-7-9». Таке поєднання сприяє суттєвому зниженню витрат підприємства як при купівлі техніки, так і при фінансуванні інвестицій за рахунок кредитних коштів.

Таблиця 3.4 демонструє умови кредитування ТОВ «Терра» за програмою «Доступні кредити 5-7-9». Умови розраховані для інвестиційного кредиту на суму 1 801 946 грн із метою закупівлі сільськогосподарської техніки. Зокрема, у таблиці враховано базову ставку звичайного кредитування, компенсаційну ставку за програмою, а також розраховано додаткові витрати на комісії.

Таблиця 3.4

Умови кредиту відповідно програмі «Доступні кредити 5-7-9»

Назва	Умова
Сума кредиту, грн.	1 801 946
Базова ставка звичайного кредиту, %	23
Ціль відносно Постанови №28	8.0 Інвестиційний кредит
Сегмент підприємства	середній
Строк кредиту, роки	2,4
UIRD (3 міс) станом на 02.12.2024	12,85
Компенсаційна ставка,%	9
Базова ставка Програми «Доступні кредити 5-7-9%», %	21,85
Доплата зі сторони клієнта до воєнної ставки,%	0
Комісія за надання, %	0,75 річних
Комісія за управління, %	0,75 річних

Джерело: розроблено автором

Використання програми «Доступні кредити 5-7-9» дозволяє ТОВ «Терра» отримати фінансування на вигідних умовах, уникаючи сплати високих відсоткових ставок за стандартними кредитними договорами. Це дає змогу зменшити фінансове навантаження навіть в умовах воєнного стану, коли деякі параметри кредитування змінюються.

Аналіз умов кредитування можна розбити на декілька пунктів, а саме:

1) базова ставка звичайного кредиту та її порівняння із програмою 5-7-9%: умови звичайного кредитування передбачають базову ставку 23% річних, що значно перевищує витрати за програмою «Доступні кредити 5-7-9%». В умовах програми підприємство сплачує компенсаційну ставку 9% річних. Таким чином, загальні витрати за кредитом залишаються суттєво нижчими, ніж за стандартним кредитуванням;

2) додаткові витрати. Умови програми передбачають також сплату комісії за надання кредиту та управління ним у розмірі 0,75% річних кожна. Ці витрати є незначними порівняно із економією на відсотковій ставці;

Для оцінки впливу державних програм на фінансовий стан ТОВ «Терра» проведено аналіз балансу підприємства на початок 2024 року та за двома сценаріями кредитування: при звичайному кредитуванні та за умов участі у державних програмах. Дана таблиця 3.5 ілюструє зміни в активах та пасивах підприємства, що дозволяє оцінити потенційні вигоди від використання державних програм у фінансуванні.

Таблиця 3.5

Порівняльний аналіз балансу ТОВ «Терра» на 2024 рік за різними сценаріями кредитування

Актив	Код	На початок 2024, тис. грн	2024 (звичайне кредитування), тис. грн	2024 (при кредитуванні з держ. програмами), тис. грн
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	202	202	202
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2 512	2 512	2 512
Основні засоби:	1010	34 105	35 447	35 699
Інші необоротні активи	1090	967	967	967
Усього за розділом I	1095	37786	39128	39380
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	132 519	132 519	132 519
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	30 872	30872	30 872
Дебіторська заборгованість за розрахунками	1135	5 840	5840	5840
Поточна дебіторська заборгованість	1155	5 569	5569	5569
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 743	1743	2103
Витрати майбутніх періодів	1170	242	242	242
Інші оборотні активи	1190	3 005	3 005	3 005
Усього за розділом II	1195	179 790	179 790	180 150
Баланс	1300	217 576	218 918	219 530
Пасив	Код	На початок 2024, тис. грн	2024 (звичайне кредитування), тис. грн	2024 (при кредитуванні з держ. програмами), тис. грн
I. Власний капітал				
Капітал	1400	22 007	22007	22007

1	2	3	4	5
Нерозподілений прибуток (збиток)	1420	59 211	58 751	59363
Усього за розділом I	1495	81 218	80758	81370
II, Довгострокові зобов'язання				
Довгострокові кредити банку	1510	105 982	107 784	107784
Усього за розділом II	1595	105 982	107 784	107784
III. Короткострокові зобов'язання				
Поточна кредиторська заборгованість	1615 - 1630	20 594	20594	20594
Інші поточні зобов'язання	1690	9 782	9782	9782
Усього за розділом III	1695	30 376	30376	30376
Баланс	1900	217 576	218 918	219 530

Джерело: розроблено автором

Згідно з аналізом балансу ТОВ «Терра» за 2024 рік при різних умовах кредитування, ми можемо побачити значні зміни в структурі активів та пасивів підприємства залежно від вибору виду кредиту (звичайного чи за державною програмою).

Загальні витрати на кредитування при використанні звичайної ставки кредитування (23%) загальні витрати підприємства складають 460 тис. грн (включаючи комісію). При використанні пільгової ставки за програмою (9%) загальні витрати зменшуються до 208,08 тис. грн (з урахуванням комісії).

При звичайному кредитуванні зростають довгострокові зобов'язання (кредити банку), що збільшує боргове навантаження підприємства і, відповідно, може негативно позначитись на фінансовій стійкості. При кредитуванні за державною програмою витрати на обслуговування кредиту значно знижуються, що дозволяє зменшити боргове навантаження і полегшити фінансову ситуацію підприємства. Крім того, зниження витрат на відсотки дозволяє звільнити кошти для інших цілей, таких як реінвестування в бізнес чи оновлення техніки, що сприяє розвитку підприємства.

Висновки відповідно різним сценаріям кредитування. В балансі після звичайного кредиту спостерігаємо збільшення активів та зобов'язань, але зростання боргового навантаження створює ризики зниження фінансової стійкості

підприємства. Коефіцієнт автономії (співвідношення власного капіталу до загального балансу) не змінюється, оскільки немає приросту власного капіталу.

А баланс після кредиту з державною підтримкою має покращення структури власного капіталу та ліквідності (збільшення залишку грошових коштів). Частка позикових коштів зменшується порівняно зі звичайним кредитом завдяки прямій підтримці у вигляді компенсації.

Баланс при кредитуванні за державною програмою є кращим так як компенсація дозволяє збільшити залишок грошових коштів на 360 тис. грн, що може бути використано для інших операційних чи інвестиційних потреб. Зростання нерозподіленого прибутку (на 152 тис. грн) сприяє збільшенню власного капіталу, що зменшує залежність підприємства від позикових коштів. Завдяки державній компенсації підприємство може скоротити потребу у позикових ресурсах у майбутньому.

Участь у програмах державної підтримки, як-от часткова компенсація вартості техніки, дозволяє підприємству не лише отримати вигідні умови фінансування, але й покращити показники фінансової стійкості та ліквідності. Звичайне кредитування збільшує боргове навантаження, тоді як програма сприяє оптимізації структури фінансування та підвищує загальну економічну ефективність.

Поєднання двох державних програм – часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та кредитування за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» – є ефективним методом оптимізації джерел фінансування підприємства. Для ТОВ «Терра» це дає змогу знизити фінансове навантаження, підвищити рентабельність інвестицій та покращити загальну фінансову стійкість.

Переваги використання програм у поєднанні:

1) скорочення витрат на придбання техніки;

Завдяки програмі часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки підприємство отримує 25% відшкодування витрат. У прикладі, розглянутому для ТОВ «Терра», це дозволило зекономити 360 389 грн, що суттєво знижує загальну вартість інвестицій.

2) дешеве кредитування для фінансування інвестицій;

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» дозволяє отримати фінансування за зниженими ставками (до 9%). У нашому прикладі підприємство сплачує лише 9% компенсаційної ставки, тоді як базова ставка звичайного кредитування становить 23%. Це значно скорочує витрати на обслуговування кредиту.

3) оптимізація використання фінансових ресурсів;

Поєднання двох програм дає можливість підприємству не лише скоротити прямі витрати, але й ефективніше використовувати власні фінансові ресурси. Замість значних одноразових вкладень у придбання техніки, підприємство може розподілити навантаження у часі через вигідне кредитування.

4) підтримка інноваційного розвитку;

Державна підтримка через ці програми стимулює підприємство до модернізації обладнання, впровадження інноваційних рішень та підвищення продуктивності. Завдяки оптимізації витрат ТОВ «Терра» може інвестувати більше коштів у розвиток, зберігаючи конкурентні переваги на ринку.

5) зменшення ризиків у період воєнного стану.

В умовах економічної нестабільності, спричиненої воєнним станом, поєднання цих програм забезпечує додатковий фінансовий захист. Зниження кредитних витрат та часткова компенсація вартості техніки допомагають зберегти ліквідність підприємства та забезпечити стабільну діяльність навіть у складних умовах.

Поєднання цих програм є практичним прикладом диверсифікації джерел фінансування та оптимізації фінансових потоків. Воно дозволяє:

- знижувати вартість капіталу за рахунок субсидій та компенсацій;

означає, що підприємство може отримати доступ до фінансових ресурсів (капіталу) за меншу ціну, ніж це було б у випадку залучення лише ринкових кредитів або використання власних коштів. Це досягається через державну підтримку, яка частково компенсує витрати підприємства.

Ось як це працює на прикладі:

1) субсидії на відсоткову ставку (програма «Доступні кредити 5-7-9%»): у звичайних умовах підприємство залучає кредити за ринковими ставками, наприклад, 23% річних. Програма «Доступні кредити 5-7-9%» дозволяє знизити цей показник до 9% за рахунок компенсації частини відсотків державою. В результаті підприємство платить набагато менше за використання позикових коштів, що знижує загальні фінансові витрати.

2) компенсація вартості техніки (програма часткової компенсації): якщо підприємство купує сільськогосподарську техніку за повну вартість, це вимагає значних одноразових витрат. Завдяки компенсації у розмірі 25% від вартості техніки, підприємство зменшує свої початкові інвестиції. Це означає, що потрібно залучати менше позикових або власних коштів для фінансування закупівлі.

Загалом це впливає на вартість капіталу (економія на відсоткових платежах зменшує загальну вартість кредитування, часткова компенсація витрат знижує потребу у фінансуванні з інших джерел, у результаті підприємство може реалізувати свої інвестиційні проекти дешевше, ніж якби воно використовувало лише звичайні кредити чи власні кошти).

Це дозволяє оптимізувати структуру капіталу, зменшити фінансові ризики та підвищити рентабельність вкладених коштів. Тобто, компанія отримує більшу віддачу від своїх інвестицій завдяки зниженню фінансового навантаження.

- перерозподіляти навантаження на фінансові ресурси між різними джерелами фінансування (державна підтримка, банківський кредит, власні кошти);
- підвищувати ефективність використання ресурсів, спрямовуючи заощаджені кошти на інші стратегічно важливі цілі.

Таким чином, для ТОВ «Терра» використання цих інструментів у поєднанні стало ключовим елементом стратегії оптимізації джерел фінансування, що дозволяє не лише ефективно виконати інвестиційний проект, а й закласти основу для довгострокового зростання та конкурентоспроможності.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі роботи розглянуто методи оптимізації джерел фінансування підприємства, зокрема ТОВ «Терра», через участь у державних програмах підтримки аграрного сектору. Особливу увагу було приділено програмі часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки, яка дозволяє підприємствам значно знизити витрати на закупівлю техніки вітчизняного виробництва. За допомогою цієї програми ТОВ «Терра» змогло скоротити фінансове навантаження та модернізувати свою технічну базу, що сприяло підвищенню продуктивності і зниженню операційних витрат.

Програма «Доступні кредити 5-7-9» в поєднанні з компенсацією вартості техніки є потужним інструментом для малих і середніх агропідприємств, адже вона створює доступ до пільгового фінансування для реалізації інвестиційних проєктів. Участь у цих програмах дозволяє ТОВ «Терра» знизити потребу у зовнішніх запозиченнях, диверсифікувати джерела фінансування і сприяти сталому розвитку підприємства.

Аналіз фінансових показників підприємства показав, що його фінансовий стан відповідає вимогам для отримання кредитів, а наявність ефективних методів оптимізації джерел фінансування забезпечує підприємству стабільність і потенціал для подальшого розвитку. У підсумку, поєднання державних програм часткової компенсації вартості техніки та пільгових кредитів створює комплексний підхід до фінансового управління, що сприяє зміцненню позицій ТОВ «Терра» на ринку та стимулює розвиток аграрного сектору в цілому.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі узагальнено тему методи оптимізації джерел фінансування підприємства, проведено аналіз ТОВ «Терра», запропоновано та розглянуто напрями оптимізації джерел фінансування підприємств. На основі дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Розглянуто теоретичні та методичні основи фінансування підприємств. У дослідженні відображено багатогранність поняття «фінансування», що охоплює різноманітні методи, джерела та підходи. Аналіз еволюції економічних теорій, зокрема класичного, неокласичного та неоінституціонального підходів, дозволив глибше зрозуміти трансформацію поглядів на роль фінансових ресурсів та їх вплив на економічну діяльність. Сучасна практика фінансування підприємств базується на таких ключових принципах, як оптимізація структури капіталу, ефективне управління фінансовими потоками та використання відповідних джерел фінансування, адаптованих до ринкових умов. Відзначено важливість планування, вибору найбільш ефективних джерел фінансування, взаємодії з фінансовими посередниками та дотримання стратегічних і тактичних цілей. Таким чином, фінансування підприємств є не лише процесом мобілізації капіталу, але й комплексом заходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах.

2. Визначено особливості джерел фінансування підприємств. Власні джерела включають статутний капітал, нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, кошти від продажу майна та резерви. Перевагами є фінансова незалежність, зниження витрат і збереження контролю, тоді як недоліками – обмеженість обсягу фінансування та залежність від акціонерів. Позикові джерела включають кредити, облігації, лізинг і податкові кредити. Вони забезпечують більші обсяги коштів і диверсифікацію ризиків, але створюють боргове навантаження.

Раціональне поєднання власних і позикових джерел сприяє фінансовій стабільності та розвитку підприємств.

3. Охарактеризовані методи оптимізації джерел фінансування підприємств, що свідчить про їхню важливість для забезпечення фінансової стійкості та розвитку. Визначення оптимального співвідношення власного і позиченого капіталу дозволяє знижувати фінансові ризики, зменшувати вартість капіталу та забезпечувати ефективне використання ресурсів. Використання довгострокового позикового капіталу доцільне для інвестиційних проєктів, тоді як короткостроковий капітал сприяє вирішенню поточних фінансових потреб. Державна підтримка у вигляді компенсацій, пільгових кредитів та інших програм додатково полегшує фінансове навантаження підприємств, сприяючи їхньому розвитку в умовах сучасного економічного середовища.

4. Надано загальну економічну характеристику ТОВ «Терра». Функціональна структура управління ТОВ «ТЕРРА» має як переваги, так і недоліки. Переваги включають чіткий розподіл обов'язків, високу спеціалізацію, прозорість управління, гнучкість та покращену комунікацію. Однак є й недоліки: ускладнена координація між підрозділами, обмеження у розвитку, ризик конфліктів, високі витрати на управління та зниження мотивації працівників через монотонність роботи. Враховуючи ці фактори, можна зробити висновок, що структура компанії ефективно відповідає сучасним вимогам, але для підвищення її результативності слід удосконалити комунікацію та управління проєктами, щоб зменшити конфлікти та покращити співпрацю між відділами.

5. Проведено аналіз фінансового стану ТОВ «Терра». Аналіз фінансових показників підприємства за напрямками ліквідності, платоспроможності, рентабельності, ділової активності та фінансової стійкості виявив динамічні зміни у 2020–2023 роках. Зокрема, оцінка ліквідності свідчить про загальну стабільність у здатності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання, хоча спостерігалися окремі коливання показників. Аналіз рентабельності показав позитивні зрушення у 2022 році, проте в 2023 році відбулося часткове зниження, що

потребує уваги до витратної політики та адаптації до ринкових умов. Фінансова стійкість компанії демонструвала поступове покращення у забезпеченні власними оборотними коштами запасів і зміцненні фінансової незалежності. Аналіз ділової активності показав покращення оборотності активів, що є свідченням ефективнішого використання ресурсів. Загалом підприємство демонструє позитивні тенденції розвитку, однак потребує додаткових заходів для зміцнення фінансової стабільності та підвищення конкурентоспроможності.

6. Проаналізовано джерела фінансування ТОВ «Терра», що демонструють стабільне зростання ефективності використання капіталу та покращення фінансової стійкості підприємства. Зростання коефіцієнтів обертання капіталу та скорочення періодів їх окупності свідчать про ефективне управління як власним, так і інвестованим капіталом. Позитивна динаміка власного капіталу, зокрема зростання нерозподіленого прибутку, підтримує фінансову незалежність і забезпечує можливість для подальших інвестицій. Зниження питомої ваги зареєстрованого капіталу підкреслює необхідність диверсифікації джерел внутрішнього фінансування. Аналіз структури позикових джерел фінансування вказує на переважання довгострокових зобов'язань, що є ознакою стратегічного підходу до залучення капіталу. Водночас зменшення частки короткострокових зобов'язань у 2023 році свідчить про зусилля підприємства щодо оптимізації фінансового навантаження. Залишаючи стратегічний акцент на довгострокових зобов'язаннях, ТОВ «Терра» знижує ризики ліквідності і створює умови для сталого розвитку в майбутньому.

7. Узагальнено, що державні програми, як метод оптимізації джерел фінансування підприємств, сприяють підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва через часткову компенсацію витрат на придбання техніки та обладнання. Ці програми мають чітко визначені умови для підприємств, які повинні відповідати вимогам щодо фінансової дисципліни, екологічних стандартів та дотримання податкових зобов'язань. Підприємства, що відповідають критеріям, можуть отримати компенсацію за техніку, включену до затверджених переліків, з урахуванням локалізації виробництва, що сприяє розвитку

вітчизняної промисловості. Програма також підтримує малий і середній бізнес, пропонуючи пільгові кредити за умов дотримання визначених вимог. Крім того, обмеження для підприємств, що перебувають під санкціями або мають заборгованість, забезпечують правильне цільове використання державних коштів. Таким чином, державна підтримка сприяє оновленню технічної бази аграрного сектору, покращенню економічної ситуації в сільському господарстві та розвитку вітчизняного виробництва.

8. Запропоновано оптимізацію джерел фінансування ТОВ «Терра» на прикладі банківських кредитів, зокрема через участь у програмах часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та «Доступні кредити 5-7-9». Програма часткової компенсації дозволяє підприємству знизити витрати на придбання техніки, отримуючи повернення 25% від її вартості без ПДВ, що забезпечує значне зниження фінансового навантаження. У поєднанні з програмою «Доступні кредити 5-7-9», яка передбачає знижену відсоткову ставку за кредитами, ТОВ «Терра» оптимізує використання своїх фінансових ресурсів, знижує загальні витрати та створює умови для сталого розвитку. Це поєднання державної підтримки сприяє зниженню витрат на техніку, підвищенню ефективності інвестицій та зміцненню фінансової стійкості підприємства навіть в умовах економічної нестабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Супрун О. О. Наукові підходи трактування сутності *Молодий вчений*. 2014. № 12(2). С. 121-125. URL: <http://surl.li/zcioxq> (дата звернення: 26.10.2024).
2. Financing: What It Means and Why It Matters. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financing.asp> (дата звернення: 26.10.2024).
3. Нікітенко К.С. Підходи до фінансування підприємницької діяльності в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Випуск 1. С. 208-213. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/27> (дата звернення: 26.10.2024).
4. Андрієць В. С. Сутність поняття управління фінансуванням оборотних активів підприємства *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 8. С. 11-13. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esfipr_2014_8_5 (дата звернення: 26.10.2024).
5. Момот Т.В., Сисоєв Д.В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансова діяльність підприємств» Харк. нац. унт міськ.госпва ім. О.М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2013. 106 с. URL: <http://surl.li/hwlmrh> (дата звернення: 26.10.2024).
6. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. С. 460. URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/73/1/> (дата звернення: 26.10.2024).
7. Брунько П. В. Теоретичні засади фінансування будівельних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 17. С. 66-73. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4576&i=11> (дата звернення: 26.10.2024).
8. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : учеб. курс; 2-е изд., пере- раб. и доп. Киев : Эльга, Ника-Центр, 2007. С. 521. URL: <https://studfile.net/preview/5674338/> (дата звернення: 26.10.2024).
9. Кожухова Т. В. Фінансування сталого розвитку: понятійно категоріальний апарат. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки*. 2017. № 1(66). С.

134-144. URL: : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuete_2017_1_19 (дата звернення: 26.10.2024).

10. Ящук Т. А. Економічна сутність фінансування діяльності закладів вищої освіти. *Економічні горизонти*. 2018. №1(4). С.76–82. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/007682> (дата звернення: 26.10.2024).

11. Пікалова Н.О., Бобирь О. І. Економічна суть фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2010. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=165> (дата звернення: 26.10.2024).

12. Щербань О.Д., Коновал А.В. Механізм формування фінансових ресурсів підприємств. *Економіка та суспільство*. 2018. № 16. С. 554-559. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/84.pdf

13. Гнатишина Н. Д. Методичні засади вибору джерел фінансування розвитку необоротних активів торговельних підприємств. *Економічний форум*. 2014. № 2. С. 92-99. URL: file:///C:/Users/admin/Documents/ecfor_2014_2_17.pdf (дата звернення: 27.10.2024).

14. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент. К. : Ольга-Ніка-Центр, 2001. С. 448. URL: <https://studfile.net/preview/9775185/> (дата звернення: 27.10.2024).

15. Лі Ч., Финнерти Дж. Фінанси корпорацій: теорія, методи і практика : Пер. с англ. М.: ІНФРА- М. 2000. С. 686. URL: <https://institutiones.com/download/books/1473-finansy-korporacii-teoriya-metody-praktika.html> (дата звернення: 27.10.2024).

16. Кіндзюр О. С. Стан та актуальні проблеми фінансового забезпечення розвитку підприємств *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 3-1. С. 89-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_3-1_20 URL: <http://surl.li/qtgsby> (дата звернення: 27.10.2024).

17. Солодовнік О.О. Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств. *Економіка та суспільство*. № 29. 2023. URL: <file:///C:/Users/admin/Documents/2300-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2216-1-10-20230420.pdf>

18. Филипенко О. М., Мілаш І. В. Систематизація джерел фінансування оборотних активів підприємств торгівлі *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 2. С. 105-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2012_2_18 (дата звернення: 27.10.2024).

19. Грищук Н. В. Трендові інструменти фінансування сільськогосподарських підприємств за сучасних економічних умов. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2021. №12. URL: <http://www.inter-nauka.com/issues/?author=3250> (дата звернення: 26.10.2024).

20. Каламан О. Б., Джевани Ю.М. Нетрадиційні джерела фінансування підприємств сільського господарства *Економіка харчової промисловості*. 2009. № 4. С. 25-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2009_4_7 (дата звернення: 26.10.2024).

21. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посіб-ник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с. URL: <https://buklib.net/books/22566/> (дата звернення: 26.10.2024).

22. Токова А. Р. Методологічні підходи до формування політики управління оборотними активами підприємства *Житомирський державний технологічний університет*. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/294.pdf> (дата звернення: 26.10.2024).

23. Чубка О. Характеристика підходів до формування оборотного капіталу промислових підприємств *Економічний аналіз*. 2013. № 12(4). С. 142-148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2013_12%284%29__33 (дата звернення: 26.10.2024).

24. Гончарук С. В. Особливості вибору джерел фінансування підприємства *Стратегія економічного розвитку України*. 2016. № 39. С. 147-154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/seru_2016_39_19 (дата звернення: 29.10.2024).

25. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n190> (дата звернення: 29.10.2024).

26. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n3> (дата звернення: 29.10.2024).

27. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#n543> (дата звернення: 29.10.2024).

28. Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: підручник К.: КНЕУ, 2004. 599 с. URL: <https://buklib.net/books/23033/> (дата звернення: 29.10.2024).

29. Саталкіна Л.О. Джерела фінансування інвестиційного портфелю підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 2 (7). С. 181-186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2013_2_26 (дата звернення: 29.10.2024).

30. Симоненко Д.С. Основні підходи щодо визначення сутності та джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Випуск 4. С. 98-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2012_4_17 (дата звернення: 29.10.2024).

31. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#n1723> (дата звернення: 02.11.2024).

32. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text> (дата звернення: 02.11.2024).

33. Варченко О. М., Артімонова І. В., Холоденко Н. І. Оптимізація структури капіталу як інструмент управління вартістю молокопереробних підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2021. № 1. С. 111-124. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/varchenko_o._artimonoval_i._kholodenko_n._1-2021.pdf (дата звернення: 02.11.2024).

34. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу (власності, пасивів): навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 312 с. URL: <http://surl.li/vwmhtml> (дата звернення: 02.11.2024).

35. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/dzherela-formuvannya-finansovogo-kapitalu-pidpriemstva.html> (дата звернення: 02.11.2024).

36. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва: Постанова КМУ; Порядок, Перелік від 01.03.2017 № 130 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.11.2024).

37. Про надання фінансової державної підтримки: Постанова КМУ від 24 січня 2020 р №28 Документ 28-2020-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.11.2024).

38. Постанова від 20 серпня 2024 р. № 952 Про реалізацію експериментальних проєктів у рамках Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.11.2024).

39. Принципи та стандарти ТОВ «Терра». URL: <https://terra.ua/about-us/pryntsypy-ta-standarty> (дата звернення: 10.11.2024).

40. Історія компанії ТОВ «Терра». URL: <https://terra.ua/about-us/istoriia-kompanii> (дата звернення: 10.11.2024).

41. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «Терра». URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=7081569&tb=file#express-universal-file> (дата звернення: 10.11.2024).

42. Наша команда. URL: <https://terra.ua/team> (дата звернення: 10.11.2024).

43. Фінансово-майновий стан за 2023 рік ТОВ «ТЕРРА». URL: https://youcontrol.com.ua/contractor/?type=last_year&id=7081569&tb=financial-statements (дата звернення: 16.11.2024).

44. Фінансово-майновий стан за 2022 рік ТОВ «ТЕРРА». URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?year=2022&id=7081569&tb=financial-statements> (дата звернення: 16.11.2024).

45. Фінансово-майновий стан за 2021 рік ТОВ «ТЕРРА». URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?year=2021&id=7081569&tb=financial-statements> (дата звернення: 16.11.2024).

46. Фінансово-майновий стан за 2020 рік ТОВ «ТЕРРА». URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?year=2020&id=7081569&tb=financial-statements> (дата звернення: 16.11.2024).

47. Сидоренко-Мельник Г.М., Семенова О.М. Фінансовий аналіз: *Навчально-методичний посібник*. 2007. URL: <https://studfile.net/preview/9641669/page:50/> (дата звернення: 16.11.2024).

48. Програма 5-7-9. URL: <https://creditdnepr.com.ua/programa-5-7-9> (дата звернення: 07.12.2024).

49. Формування переліку вітчизняної техніки та обладнання для агропромислового комплексу, вартість яких частково компенсується за рахунок бюджетних коштів. URL: <http://surl.li/qvqkba> (дата звернення: 07.12.2024).

50. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#n87> (дата звернення: 07.12.2024).

51. Програма «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%» від ФРП. URL: <https://bdf.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Prohrama-Dostupni-kredyty-5-7-9.pdf> (дата звернення: 07.12.2024).

52. Отримайте компенсацію вартості сільгосптехніки та обладнання вітчизняного виробництва. URL: <https://privatbank.ua/business/kompensatsiyi-vartosti-pridbanoyi-tekhniku> (дата звернення: 07.12.2024).

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Увага! Дані змінюються щоденно.

Актуально на 15.11.2024

Повне досьє на кожну
компанію України0 800 309 077
youcontrol.com.ua**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТЕРРА"
ТОВ"ТЕРРА"**

Код ЄДРПОУ 30150670

Зареєстровано

Входить у групу
"Терра"

Фінансово-майновий стан за 2021 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Нематеріальні активи	1000	218	160
первісна вартість	1001	452	452
накопичена амортизація	1002	234	292
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2 555	3 811
Основні засоби	1010	23 631	31 735
первісна вартість	1011	57 225	67 016
знос	1012	33 594	35 281
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені авіаційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	967	-
Усього	1095	27 371	35 706
<hr/>			
Оборотні активи	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Запаси	1100	93 078	115 548
виробничі запаси	1101	35 340	51 557
незавершене виробництво	1102	25 042	20 695
готова продукція	1103	18 189	24 407
товари	1104	14 507	18 889
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестрахування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	20 484	22 253
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	382	164
з бюджетом	1135	1 052	252
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	22

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРА" - YouControl

Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 506	4 868
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 910	2 990
готівка	1166	42	18
рахунки в банках	1167	1 868	2 972
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
резервах незароблених премій	1183	0	-
інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	6 968	56
Усього	1195	125 380	146 131

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Фінансово-майновий стан	1300	152 751	181 837

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22 007	22 007
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Капітал у доцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	0	-
емісійний дохід	1411	0	-
накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31 881	36 703
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього	1495	53 888	58 710

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	77 834	90 897
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
резерв незароблених премій	1533	0	-
інші страхові резерви	1534	0	-

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Інвестиційні контракти	1535	0	-
Привокій фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього	1595	77 834	90 897

Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Короткострокові кредити банків	1600	700	700
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	-
товари, роботи, послуги	1615	8 241	17 375
розрахунками з бюджетом	1620	274	189
у тому числі з податку на прибуток	1621	132	-
розрахунками зі страхування	1625	210	206
розрахунками з оплати праці	1630	906	1 160
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	0	-
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10 698	12 600
Усього	1695	21 029	32 230

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Фінансово-майновий стан	1900	152 751	181 837

Інформація про фінансові результати за 2021 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	223 942	194 924
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
премії підписані, валова сума	2011	-	0
премії, передані у перестраховування	2012	-	0
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	162 590	140 407
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
прибуток	2090	61 352	54 517
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Інші операційні доходи	2120	6 646	5 457
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
дохід від використання коштів, анвільених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	15 283	11 241
Витрати на збут	2150	27 394	22 163
Інші операційні витрати	2180	6 410	10 134
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	18 911	16 436
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	17	30
Інші доходи	2240	-	19
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	8 729	9 073
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	4 532	12
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

прибуток	2290	5 667	7 400
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-845	-1 481
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 822	5 919
збиток	2355	-	-
Сукупний дохід			
Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	4 822	5 919
Елементи операційних витрат			
Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	139 174	151 461
Витрати на оплату праці	2505	28 742	22 568
Відрахування на соціальні заходи	2510	6 365	4 840

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Амортизація	2515	4 435	5 079
Інші операційні витрати	2520	24 486	24 871
Разом	2550	203 202	208 819
Розрахунок показників прибутковості акцій	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2021 рік*

I. Рух коштів у результаті операційної діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	251 423	208 125
Повернення податків і зборів	3005	7 962	10 024
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	0
Цільового фінансування	3010	82	699
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Надходження авансів від покупця і замовника	3015	-	0
Надходження від повернення авансів	3020	10 270	502

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	0
Надходження від боржників неустойки (штрафія, пені)	3035	1	3
Надходження від операційної оренди	3040	-	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	0
Надходження від страхових премій	3050	-	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	9 707	1 433
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(236 908)	(180 402)
Праці	3105	(22 865)	(17 620)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(6 439)	(4 865)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(7 256)	(5 685)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(1 446)	(1 347)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(5 810)	(4 338)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(103)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(4 948)	(1 559)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(0)
Інші витрачання	3190	(9 332)	(5 255)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-8 303	5 297

II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від реалізації:			
Фінансових інвестицій	3200	-	0
необоротних активів	3205	-	0
відсотків	3215	-	12
дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	25
Витрачання на придбання:			
Фінансових інвестицій	3255	(-)	(0)
необоротних активів	3260	(1 733)	(1 322)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(0)
Інші платежі	3290	(-)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-1 733	-1 285

III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	135 000	12 000

11/15/24, 5:17 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(0)
Погашення позик	3350	(115 300)	(7 000)
Сплату дивідендів	3355	(-)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(8 729)	(9 073)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(0)
Інші платежі	3390	(-)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	10 971	-4 073
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	935	-61
Залишок коштів на початок року	3405	1 910	1 444
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	145	527
Залишок коштів на кінець року	3415	2 990	1 910

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Увага! Дані змінюються щоденно.

Актуально на 15.11.2024

Повне досьє на кожну
компанію України0 800 309 077
youcontrol.com.ua**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТЕРРА"
ТОВ"ТЕРРА"**

Код ЄДРПОУ 30150670

Зареєстровано

Входить у групу
"Терра"

Фінансово-майновий стан за 2022 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Нематеріальні активи	1000	160	202
первісна вартість	1001	452	494
накопичена амортизація	1002	292	292
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 811	2 520
Основні засоби	1010	31 735	32 139
первісна вартість	1011	67 016	72 156
знос	1012	35 281	40 017
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені авіаційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
інші необоротні активи	1090	0	-
Усього	1095	35 706	34 861
<hr/>			
Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	115 548	128 031
виробничі запаси	1101	51 557	67 601
незавершене виробництво	1102	20 695	9 029
готова продукція	1103	24 407	22 966
товари	1104	18 889	28 435
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестраховування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22 253	44 251
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	164	165
з бюджетом	1135	252	165
у тому числі з податку на прибуток	1136	22	1

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 868	5 327
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 990	4 955
готівка	1166	18	87
рахунки в банках	1167	2 972	4 868
Витрати майбутніх періодів	1170	0	114
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
резервах незароблених премій	1183	0	-
інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	56	603
Усього	1195	146 131	183 611

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Фінансово-майновий стан	1300	181 837	218 472

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Зареєстрований (паювий) капітал	1400	22 007	22 007
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Капітал у доцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	0	-
емісійний дохід	1411	0	-
накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (напоритий збиток)	1420	36 703	55 124
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього	1495	58 710	77 131

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	90 897	96 627
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
резерв незароблених премій	1533	0	-
інші страхові резерви	1534	0	-

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього	1595	90 897	96 627

Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Короткострокові кредити банків	1600	700	-
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	-
товари, роботи, послуги	1615	17 375	31 420
розрахунками з бюджетом	1620	189	1 208
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	-
розрахунками зі страхування	1625	206	115
розрахунками з оплати праці	1630	1 160	1 365
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	0	-
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	12 600	10 606
Усього	1695	32 230	44 714

11/1b/24, b:2b PM

ІОБ І ЕРМА - YouControl

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Фінансово-майновий стан	1900	181 837	218 472

Інформація про фінансові результати за 2022 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	362 915	223 942
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
премії підписані, валова сума	2011	-	0
премії, передані у перестраховування	2012	-	0
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	244 088	162 590
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
прибуток	2090	118 827	61 352
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Інші операційні доходи	2120	12 506	6 646
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
дохід від використання коштів, вилучених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	16 528	15 283
Витрати на збут	2150	63 571	27 394
Інші операційні витрати	2180	17 273	6 410
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	33 961	18 911
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	-	17
Інші доходи	2240	70	0
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	7 934	8 729
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	5 866	4 532
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

прибуток	2290	20 231	5 667
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1 810	-845
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	18 421	4 822
збиток	2355	-	-
Сукупний дохід			
Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	18 421	4 822
Елементи операційних витрат			
Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	205 097	139 174
Витрати на оплату праці	2505	32 068	28 742
Відрахування на соціальні заходи	2510	6 978	6 365

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Амортизація	2515	4 736	4 435
Інші операційні витрати	2520	70 262	24 486
Разом	2550	319 141	203 202

Розрахунок показника прибутковості акцій	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2022 рік*

I. Рух коштів у результаті операційної діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Находження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	379 941	251 423
Повернення податків і зборів	3005	478	7 962
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	0
Цільового фінансування	3010	65	82
Находження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Находження авансів від покупців і замовників	3015	-	0
Находження від повернення авансів	3020	2 003	10 270

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	0
Надходження від боржників неустойки (штрафи, пені)	3035	-	1
Надходження від операційної оренди	3040	-	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	0
Надходження від страхових премій	3050	-	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	2 746	9 707
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(329 459)	(236 908)
Праці	3105	(25 490)	(22 865)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(7 436)	(6 439)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(9 085)	(7 256)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(1 790)	(1 446)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(661)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(6 634)	(5 810)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(983)	(4 948)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(0)
Інші витрачання	3190	(10 493)	(9 332)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	2 287	-8 303

II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ "ТЕРА" - YouControl

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	0
необоротних активів	3205	-	0
відсотків	3215	-	0
дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(-)	(0)
необоротних активів	3260	(992)	(1 733)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(0)
Інші платежі	3290	(-)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-992	-1 733

III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	31 991	135 000

11/15/24, 5:25 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(0)
Погашення позик	3350	(32 464)	(115 300)
Сплату дивідендів	3355	(-)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(8 729)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(0)
Інші платежі	3390	(-)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-473	10 971
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	822	935
Залишок коштів на початок року	3405	2 990	1 910
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	1 142	145
Залишок коштів на кінець року	3415	4 954	2 990

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Увага! Дані змінюються щоденно.

Актуально на 15.11.2024

Повне довід на кожну
компанію України0 800 309 077
youcontrol.com.ua**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТЕРРА"
ТОВ"ТЕРРА"**

Код ЄДРПОУ 30150670

Зареєстровано

Входить у групу
"Терра"

Фінансово-майновий стан за 2023 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Нематеріальні активи	1000	202	202
первісна вартість	1001	494	494
накопичена амортизація	1002	292	292
Незвершені капітальні інвестиції	1005	2 520	2 512
Основи засоби	1010	32 139	34 105
первісна вартість	1011	72 156	79 865
знос	1012	40 017	45 760
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені авіаційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	967
Усього	1095	34 861	37 786
<hr/>			
Оборотні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	128 031	132 519
виробничі запаси	1101	67 601	67 287
незавершене виробництво	1102	9 029	9 639
готова продукція	1103	22 966	27 100
товари	1104	28 435	28 493
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестраховування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	44 251	30 872
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	165	-
з бюджетом	1135	165	5 840
у тому числі з податку на прибуток	1136	1	1 032

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 327	5 569
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 955	1 743
готівка	1166	87	8
рахунки в банках	1167	4 868	1 735
Витрати майбутніх періодів	1170	114	242
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
резервах незароблених премій	1183	0	-
інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	603	3 005
Усього	1195	183 611	179 790
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Фінансово-майновий стан	1300	218 472	217 576

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Зареєстрований (паісовий) капітал	1400	22 007	22 007
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Капітал у дооцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	0	-
емісійний дохід	1411	0	-
накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	55 124	59 211
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього	1495	77 131	81 218

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	96 627	105 982
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
резерв незароблених премій	1533	0	-
інші страхові резерви	1534	0	-

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ"ТЕРРА" - YouControl

Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього	1595	96 627	105 982

Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Короткострокові кредити банків	1600	0	-
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	-
товари, роботи, послуги	1615	31 420	18 890
розрахунками з бюджетом	1620	1 208	18
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	-
розрахунками зі страхування	1625	115	117
розрахунками з оплати праці	1630	1 365	1 569
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	0	-
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховників	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10 606	9 782
Усього	1695	44 714	30 376

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Фінансово-майновий стан	1900	218 472	217 576

Інформація про фінансові результати за 2023 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	423 831	362 915
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
премії підписані, валова сума	2011	-	0
премії, передані у перестраховування	2012	-	0
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	290 217	244 088
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
прибуток	2090	133 614	118 827
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Інші операційні доходи	2120	14 319	12 506
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
дохід від використання коштів, визільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	46 865	16 528
Витрати на збут	2150	73 380	63 571
Інші операційні витрати	2180	8 721	17 273
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	18 967	33 961
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	-	0
Інші доходи	2240	-	70
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	7 865	7 934
Врати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	6 005	5 866
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

прибуток	2290	5 097	20 231
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1 010	-1 810
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 087	18 421
збиток	2355	-	-
Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	4 087	18 421
Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	204 745	205 097
Витрати на оплату праці	2505	66 451	32 068
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 758	6 978

11/15/24, 5:20 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Амортизація	2515	5 750	4 736
Інші операційні витрати	2520	77 910	70 262
Разом	2550	363 614	319 141
Розрахунок показників прибутковості акцій			
	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2023 рік*

I. Рух коштів у результаті операційної діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	497 830	379 941
Повернення податків і зборів	3005	-	478
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	0
Цільового фінансування	3010	10	65
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	0
Надходження від повернення авансів	3020	1 052	2 003

11/15/24, 5:29 PM

TORTEPPA* - YouControl

Находження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	0
Находження від боржників неустойки (штрафи, пені)	3035	106	0
Находження від операційної оренди	3040	-	0
Находження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	0
Находження від страхових премій	3050	-	0
Находження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	2 102	2 746
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(398 598)	(329 459)
Праці	3105	(53 308)	(25 490)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(8 756)	(7 436)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(22 300)	(9 085)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(1 010)	(1 790)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(6 973)	(661)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(12 995)	(6 634)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(7 157)	(983)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(0)
Інші витрачання	3190	(15 647)	(10 493)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-4 666	2 287

II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	0
необоротних активів	3205	-	0
відсотків	3215	-	0
дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(-)	(0)
необоротних активів	3260	(2 132)	(992)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(0)
Інші платежі	3290	(-)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-2 132	-992

III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	60 771	31 991

11/15/24, 5:29 PM

ТОВ "ТЕРРА" - YouControl

Находження від продажу частин в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(0)
Погашення позик	3350	(50 084)	(32 464)
Сплату дивідендів	3355	(-)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(7 865)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(0)
Витрачання на придбання частин в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(0)
Інші платежі	3390	(-)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	2 822	-473
Чистий рух грошових коштів за звітний період			
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-3 976	822
Залишок коштів на початок року	3405	4 955	2 990
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	764	1 142
Залишок коштів на кінець року	3415	1 743	4 954